Proletari din toate țările, uniți-vă!

19 (327) ANUL VII VINERI 12 V 1972

CRONICA

săptămînal politic - social - cultural • 16 pagini - 1 leu

ȘTIINȚA CONDUCERII SOCIETĂȚII

A devenit un fapt principial, cu valoare de tradiție, ca activitatea Partidului Comunist Român să implice în mod intrinsec latura fundamentării și dezvoltării unor probleme teoretice ale marxism-leninismului, de clarificare a acestora în lumina noilor condiții concret-istorice de astăzi, ca efort științific de sinteză a prezentului și de prospectare lucidă a viitorului. Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la deschiderea colocviului privind problemele științei conducerii societății, din 6 martie 1972, constituie o lucrare fundamentală în contextul laborioasei opere a secretarului general al partidului nostru, acest document cu o înaltă valoare teoretică și programatică marcînd un moment esențial, în contemporaneitate, al dezvoltării creatoare a marxism-leninismului, și definind o viziune istorică — socială, politică, națională și umană — ca mod de gîndire științifică privind obiectivele, metodologia, căile, mijloacele și instrumentația necesară făuririi societății socialiste multilateral dezvoltată.

Construirea socialismului multilateral dezvoltat, lucrare națională a unui popor conștient de sensul istoriei sale, de semnificația rațiunii sale de a fi — proces istoric, social, politic, național, iar naționalul înseamnă simultaneitate a naționalului și internaționalului — de o complexitate fără precedent, presupune drept condiție fundamentală știința conducerii vieții sociale. In contextul realităților de astăzi, de ample schimbări revoluționare în întreaga lume, știința conducerii capătă un rol fundamental în viața societății, fiind factorul care are capacitatea de a asigura mersul înainte al societății omenești pe calea civilizației și progresului. În acest sens, se impune cu necesitate — cum subliniază secretarul general al partidului nostru — formarea unei concepții clare marxist-leniniste despre știința conducerii. Gîndirea noastră filozofică și întreaga activitate de conducere la toate nivelele, prin prezența în cultura noastră filozofică și politică a Expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu la deschiderea colocviului privind problemele științei conducerii societății, au posibilitatea să se raporteze astăzi la o atare concepție, lucrarea secretarului general al partidului nostru realizînd definirea marxist-leninistă a statutului teoretic și a finalității practice a acestei științe în condițiile noi ale orînduirii socialiste. Lucrarea abordează și tratează la nivel de concepție problemele fundamentale ale acestei științe: conținutul activității de conducere în diferite orînduiri sociale; obiectul și principiile de bază ale științei conducerii societății socialiste; sistemul conducerii vieții politice și economico-sociale; direcții esențiale în studierea științei conducerii; de asemenea, este abordat aspectul privind poziția teoretică, platforma ideologică în spiritul cărora trebuie să se realizeze dialogul în această problemă, precum și cel referitor la caracterul practic al acestei științe în sensul contribuției sale active la ridicarea nivelului de pregătire a cadrelor de conducere — condiție esențială a perfecționării activității de partid și de stat.

Știința conducerii — precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu — a fost prezentă, într-o formă sau alta, în toate stadiile de organizare socială, iar în orînduirile sociale împărțite în clase antagoniste ea a urmărit să asigure, în primul rînd, exploatarea maselor de oameni ai muncii, să întărească și să amplifice puterea claselor dominante, să justifice pe toate căile dominația lor. Posibilitatea ca oamenii muncii să-și realizeze în mod conștient propriul viitor apare abia în condițiile socialismului, cînd oamenii sînt chemați să folosească în mod conștient întregul ansamblu de legități, să acționeze în concordanță cu ele, să le dirijeze în scopul dezvoltării societății, corespunzător concepției marxist-leniniste despre lume și viață. Acest fapt reprezintă o superioritate a socialismului, dar punerea sa în valoare nu se realizează de la sine, ci impune o activitate susținută pentru cunoașterea temeinică a acțiunii legilor, din această perspectivă știința conducerii sociale căpătînd o importanță deosebită în condițiile noii orînduiri, constituind un factor hotărîtor în desfășurarea cu succes a operei de construire a socialismului și comunismului.

Problema fundamentală a concepției marxist-leniniste asupra științei conducerii o constituie aceea privind obiectul și principiile de bază ale științei conducerii societății socialiste. În primul rînd, cum precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu, știința conducerii cuprinde toate sectoarele și domeniile societății — în fond întreaga activitate umană. Din punctul de vedere al ansamblului conducerii sociale o latură esențială o constituie conducerea activității economice. În sfera activității de conducere intră, totodată, organizarea și funcționarea unităților teritorial-administrative, organizarea generală a statului, deci conducerea unitară a întregii vieți sociale. O latură importantă a conducerii societății o reprezintă, de asemenea, activitatea externă a statului și partidului pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare

Vasile CONSTANTINESCU

(continuare în pag. 13)

CRISTIAN BREAZU: Compoziție – piatră.

FLORENȚA ALBU

focuri în marginea drumului

Așteptăm alături. Ardem încet, foarte încet,
ca focuri de frunze și ierburi uscate
în primăvară.
Să avem răbdare. Ardem încet,
învăluindu-ne-n singurătatea flăcării,
în fumul mirosind
a toate primăverile întîmplate.
A toate cîmpiile. A toate fugile
și căderile-n iarbă.

Foc de iarbă seara, în marginea drumului,
cînd trebuie să strîngi, să cureți,
să aprinzi, să te bucuri,
(copii, de mult, ne roteam, dănțuiam,
grăbeam focul să ardă,
cu lungi nuiele stîrneam flacăra,
mai nerăbdători, mai cruzi decît iarba...).

Să avem răbdare unul cu altul.
Ardem încet, fumegos,
focuri în primăvară,
respirînd duhul toamnei, flacăra
toamnei, cenușile... Ardem încet.

PAUL CORNEA:

ORIGINILE ROMANTISMULUI ROMÂNESC

Liviu LEONTE

Paul Cornea face parte dintre istoricii literari specializați în anume perioade, cunoscute pînă în detalii infinitezimale printr-o îndelungă frecventare, capabili totdeauna de noi descoperiri de arhivă care să însemne un spor de informații în viața sau opera scriitorilor, ieșind rareori și cu multă prudență din teritoriile familiare. Scrisul specialiștilor, privit cu superioritate de critici și eseiști, inspiră un sentiment de securitate, comunică, în absența ipotezelor îndrăznețe, certitudini, „contribuții" adăugate în amplele dosare ale istoriei literare. Pericolul care îi amenință ține, în urma revenirii asupra acelorași texte, de tocirea spiritului critic, de evaluarea prea entuziast nediferențiată, ca și de căderea în documentarea măruntă. Parcă spre a riposta împotriva specializării excesive, pledînd pentru sinteză și interpretare socială, dublată de evaluare estetică, a scris Paul Cornea studiul său exhaustiv, dedicat nu începuturilor, ci originilor *romantismului românesc. Tentativă de anvergură, înscrisă pe orbita unor preocupări susținute în ultima vreme ale istoriografiei literare, depășindu-le, dacă nu totdeauna în rezultate, cel puțin în intenții. Este știut că literatura din prima jumătate a secolului al XIX-lea, deși a stat în atenția cercetătorilor, unii din ei de mare prestigiu, a rămas mai puțin cunoscută din perspectiva curentelor literare și a raporturilor dintre ele. Studii recent apărute, alături de care trebuie amintit și volumul lui H. Zalis, publicat cu cîțiva ani în urmă, au deschis calea unor prețioase delimitări privind configurația curentelor în aria literaturii române. D. Păcurariu în* Clasicismul românesc *reușește să precizeze, dacă nu existența unui curent cu acest nume, permanența unei tipologii clasice sau a unei aspirații spre clasicism a scriitorilor români. Mircea Anghelescu desprinde trăsăturile unui curent preromantic a cărui perioadă de expansiune se încheie în jurul anului 1840. Situîndu-se în această serie, Paul Cornea se îndreaptă asupra unui curent recunoscut ca atare de istoriografia literară căruia însă încearcă să-i precizeze locul nu numai în desfășurarea fenomenului literar, dar al culturii în general, ca expresie a societății românești între 1780—1840. Dacă cercetările dedicate clasicismului sau preromantismului se mențin în sfera strictă a literaturii, interpretarea romantismului de către Paul Cornea este în primul rînd operă de sociologie a culturii. Pe una din direcțiile sale orientative,* Originile romantismului românesc *are tocmai rostul de a valorifica sociologia marxistă a culturii, vulgarizată cu ani în urmă printr-o optică simplificatoare, de stabilire a unor raporturi nemediate care, părînd a explica totul, nu explicau aproape nimic. Metodologic, punctul de plecare este plasat în ambianța istorică a fiecărei etape din geneza romantismului. De aici se trece la starea de spirit a epocii, iar de la aceasta, în ultimă analiză, la literatură. Astfel putem înțelege atît contextul spiritual și afectiv în care s-a născut romantismul românesc, cît și conținutul său concret istoric ce-l diferențiază de celelalte variante naționale ale curentului. Valabilitatea metodei sporește și datorită faptului că se aplică unei perioade în care literatura nu și-a apropriat un statut de autonomie și mutațiile nu se explică decît în mică măsură prin devenirea forțelor ei interne.*

Situîndu-se hotărît pe pozițiile romantismului național, apărut ca expresie a unor realități specifice românești de la începutul secolului al XIX-lea, Paul Cornea accentuează în polemică deschisă cu adepții comparativismului pozitivist prioritatea elementului „receptor" față de „emitent". Ideea nu este nouă, ea a fost frecvent enunțată în ultimii ani, dar s-a trecut mai puțin la studierea felului specific de receptare pe terenul cultural românesc a influențelor din afară. De ce s-au citit și tradus cărți și autori aparținînd romantismului, de ce mai ales, s-a făcut o selecție din această literatură, selecție care la o privire atentă nu e întîmplătoare și corespunde nevoilor majore ale culturii românești aflată la începuturile epocii ei moderne? La toate aceste întrebări caută să răspundă cercetarea lui Paul Cornea, situată pe pozițiile sociologiei marxiste a culturii, beneficiind și de aportul structuralismului, apelînd adesea, în spiritul probității, la cîștigurile istoriografiei literare din trecut. În mod firesc sînt citați în referirile bibliografice G. Călinescu, N. Iorga și îndeosebi D. Popovici, care a adus contribuții fundamentale în studierea literaturii române moderne. Meritul lui D. Popovici este cu atît mai demn de semnalat cu cît el însuși comparatist de neegalat și descoperitor asiduu de surse, a interpretat cultura românească plecînd de la datele ei specifice, printr-o metodă care nu cade niciodată în pozitivismul „izvorist" al unui N. I. Apostolescu.

În problema definirii romantismului, Paul Cornea evită discuțiile oțioase, preferînd să rămînă la cîteva elemente îndeobște acceptate care delimitează noțiunea stilistic și istoric. În Introducere *întîlnim o disociere, nuanțată apoi pe parcursul expunerii, între romantismul răsăritean, derivat mai strîns din luminism, cu un pronunțat caracter național și militant și romantismul occidental, diferențiat istoric de anul 1830. Pînă la această dată ar fi dominat de trăsături individualiste și contemplative, subsumate unei optici antiluministe, după 1830 romantismul apusean ar dobîndi un caracter activ, socializant și umanitar. Întîlnim, deci, într-o variantă ușor modificată disocierea frecvent utilizată la un moment dat, apoi abandonată, între romantismul progresist sau revoluționar și romantismul conservator. Față de celelalte curente cu care romantismul a intrat în concurență, Paul Cornea are o atitudine reticentă, evitînd să le acorde un statut propriu în contextul literar românesc. Despre un clasicism românesc nu poate fi, desigur, vorba, oricîte elemente clasice am descoperi în literatura începutului de secol și oricît ar fi contribuit școala grecească la o formație clasică a oamenilor de cultură. Putem conveni, împreună cu autorul* Originilor romantismului, *că avem de a face nu cu un curent, ci cu o orientare clasicizantă a literaturii române. Rezerve serioase sînt manifestate și față de preromantism. Dacă ideea de preromantism, contestată de teoreticieni ca G. Petronio, e acceptată în principiu, o trecere în revistă a principalilor scriitori duce la concluzia că niciunul nu are ca notă dominantă preromantismul și, deci, ca și la clasicism, este exagerat a vorbi în acest caz de un curent literar românesc.*

Apariția și constituirea romantismului românesc într-un curent de sine stătător cuprind, în viziunea lui Paul Cornea, trei etape care au ca date limită evenimente social-politice. Prima etapă se situează între 1780 și 1821 ilustrînd degradarea societății fanariote iar pe plan literar menținerea încă a neoclasicismului. Piatră de hotar pentru o nouă epocă pe plan politic, anul 1821 aduce mișcarea lui Tudor cu consecințe capitale asupra evoluției societății și a mentalității tuturor categoriilor sociale. Apar acum proiectele de redresare, de esență luministă, literatura trece de la clasicism la operele de tendință preromantică și romantică, înglobînd un conținut afectiv care nu mai poate fi exprimat în formele tradiționale. În sfîrșit, deceniul al IV-lea coincide cu „emergența romantismului", paralel cu expansiunea ideii naționale și instituționalizarea culturii în timpul regimului regulamentar cu contradicțiile sale specifice. Din prezență relativ sporadică în deceniile anterioare, romantismul devine acum „modelul" literar de urmat, antrenînd toți scriitorii reprezentativi ai epocii. Stabilind aceste diviziuni, istoricul literar este convins de relativitatea lor, de funcția lor de model, ilustrînd deci și o dominantă tipologică. De aceea, el discută în paragrafele finale operele scriitorilor care se înscriu în coordonatele etapei respective, chiar dacă datele aparițiilor o devansează sau îi succed la distanțe apreciabile. Astfel, paragraful Clasicism și preromantism *de la sfîrșitul capitolului dedicat celui de al III-lea deceniu se transformă într-un amplu studiu de istorie literară despre Conachi, Asachi, Iancu Văcărescu și Mumuleanu, considerați pe drept cuvînt exponenții tipici ai fazei de tranziție. Pentru deceniul al IV-lea însă ponderea cade pe examenul teoretic, determinat desigur și de fenomenul conceptualizării romantismului, cu o atenție redusă acordată fenomenului literar concret, limitată uneori exagerat la enunțarea tendințelor referențiale.*

Originile romantismului românesc *propune o imagine complexă a curentului literar studiat într-o continuă interdependență cu viața socială și spirituală în care a apărut și a evoluat. Apelînd la un imens material documentar, din care o parte este pus acum abia în valoare, deshumat din manuscrise necunoscute sau publicații mai puțin cercetate, Paul Cornea a oferit o sinteză cu remarcabile calități de sistematizare și puncte de vedere noi, stimulatoare pentru viitorii exegeți. Entuziasmul „descoperirilor" este dublat de un spirit critic treaz, interpretînd de pe pozițiile istoriografiei marxiste cultura trecutului. Excesele spiritului critic (insistarea asupra limitelor unor programe luministe, privite mai mult din perspectiva actualității decît din interiorul epocii care le-a generat) sînt circumscrise unor zone restrînse. În planul strict al istoriei literare, Paul Cornea descoperă trăsăturile proprii romantismului românesc, afirmat, spre deosebire de variantele occidentale ale curentului, nu în antagonism ci în prelungirea luminismului și a neoclasicismului. Astfel, fără a fi escamotate influențele dinafară, romantismul apare încă din faza sa embrionară ca o expresie convingătoare a spiritualității românești.*

fragmentarium

CÎTEVA TIPURI EPICE (III)

Const. CIOPRAGA

Provincialul francez, din micile orașe, remarca F. Sieburg, „budează" Parisul. La Hortensia Papadat-Bengescu, lucrurile stau altfel: parveniții tind, toți, pentru a se realiza, către „Cetatea vie", care pentru ei este capitala. Statici, inadaptabilii intelectuali au în acest decor sentimentul frustrării, structura lor părînd dimensionată pe alte proporții. În romanele lui Cezar Petrescu, eroi trecuți prin drama războiului („generația pierdută", cum îi spusese Hemingway) eșuează, iremediabil, în „capitala care ucide...". Ce spun excepțiile? E posibilă fuga? Nu, fiindcă provincia e tot una cu neantul, climat „unde nu se întîmplă nimic", agonie în „tîrguri unde se moare...". Sub presiunea invaziilor, în trecut s-a recurs la o repliere defensivă, în munți; dintre cei lezați, unii, s-ar zice mai adaptabili la natură, tind acum spre o retragere din societate. De o tristețe paralizantă, un personaj sadovenian părăsește capitala, în care făcuse studii academice, pentru a se izola ca într-o „sihăstrie", într-o căsuță „albă și liniștită", în Moldova (Însemnările lui Neculai Manea). Mediul se dovedește impropriu pentru tentații spirituale, așadar, ratarea continuă sugerînd apropieri psihologice cu „oamenii de prisos" din literatura rusă, fără zguduitoarele dezbateri intime ale acestora. Mai la toți, revolta se transformă în mizantropie „contra omnes".

După apariția lui Ion (în 1920), cineva l-a raportat la Țăranii polonezului Wladyslaw Reymont, roman de care Rebreanu afla atunci. La Ion, ca și la Antek, pot fi remarcate, în adevăr, reacții etice dure, evasi inumane. Similitudinile de comportament, la cutare tip de țăran sadovenian apropiat de mujicii lui Turgheniev (Povestirile unui vînător) sau de țăranii lui Zola, sînt, în ce privește problemele economice, explicabile; de îndată însă ce vrem să distingem particularitățile de ordin psihologic, lucrurile se complică. Reacțiile diferă nu numai în funcție de orizontul social schimbat; natura însăși, factor modelator, are alte valențe, în Suedia, de pildă, față de Sicilia fierbinte, crescută pe fond vulcanic, din Vita dei campi a lui Verga. Chiar în cuprinsul unei singure literaturi nu există structuri-model, astfel că ar fi absurd să reducem țăranul rus sau țăranul german la o ipostază unică. Să se compare, demonstrativ, aprigul țăran balzacian din La Terre, cu țăranul feroce, în viziune zolistă (Les Paysans) și taciturnul pîndit de tristețe, din Regain (Regenerare) de Giono, acesta amintind prin lirism de Sadoveanu. Înainte de eposul lui Rebreanu, Ibrăileanu distingea în literatura română categorii tipologice ca „țăranul-durere", „țăranul-revoltă" și altele; G. Călinescu definea, ulterior, Răscoala, ca „roman al gloatei". Clasificări ca acestea, valabile în sine, trebuie înțelese ca niște ipostaze, moduri ale unui fenomen cu înfățișări mutabile; pe parcursul unui secol și jumătate, de la Dinicu Golescu pînă la Marin Preda (care imprimă unei teme stoarse o nouă prospețiune) diferențele de optică sînt enorme.

Că primul mare roman modern, Ion, își extrage seva din observarea mediului rural, n-a fost o întîmplare. La o populație cu fond dominant rural, tipurile specifice acesteia s-au oferit în mod firesc atenției scriitorilor (solicitați de „chestiunea țărănească"), au alimentat, la fel de normal, dialoguri și tendințe contradictorii. De constatat, în treacăt, că reprezentării artificiale, pitorești (vizibilă pînă tîrziu, la Ionel Teodoreanu) i s-a opus dezideratul reprezentării realiste (direcția Slavici, Rebreanu, Pavel Dan). La unii persista îndoiala asupra posibilității de a face din țăran un obiect de literatură elevată; lui Mihai Ralea, societatea românească îi apărea, după război, ca dispunînd de „relativ puține caractere originale", cu motivarea că „sufletul colectiv domină, cu puterea lui de asimilare omogenă" (Perspective, 1928); în același context ideologic (pe tema De ce nu avem roman?), Camil Petrescu scotea pe rurali din zona interesului, necrezîndu-i îndeajuns de complicați pentru a le descoperi „probleme de conștiință". G. Călinescu intervenea rezonabil: „Ecuațiile țăran — om rudimentar, orășan — ființă complexă dovedesc o falsă judecată și un snobism caracteristic naației noastre de rurali (...). Țăranul și Kant își pun exact aceleași probleme, cu deosebirea că cel din urmă le rezolvă cu altă tehnică" (Viața rom., 1939, nr. 1). Ion al Glanetașului, Vitoria Lipan și Ilie Moromete sînt, orice s-ar spune, individualități diferențiate, pe fundalul unor mulțimi. La Creangă, țăranul de la munte, sentențios sau glumeț, la Sadoveanu, țăranul oprimat, răzvrătitul ori înțeleptul, țăranul din singurătăți montane sau din „împărăția apelor", taciturnul și comunicativul, la Marin Preda țăranul dilematic, mereu preocupat, reprezintă tipuri dintr-o galerie imensă. Îndărătul fiecărei măști, se pot imagina altele la fel. La scriitori de mare merit, revelatoare este adesea masa, drept care s-a spus că Sadoveanu surprinde fenomenele, nu individualitățile. Trebuie restabilit adevărul: Negruzzi în al său Lăpușneanu, Sadoveanu în cutare tablou istoric, Rebreanu în Răscoala, Zaharia Stancu în Desculț și ceilalți sînt solicitați de eroul-masă, vizînd psihologia mulțimilor. Individualismului i se suprapune o reacție globală, un suflet-sinteză, ceva similar cu unanimismul lui Jules Romains.

Palide sînt în literatura mai veche, scrierile care să fixeze ambianța de fabrică și uzină, în consecință tipurile legate de acestea. Profiluri de muncitori, protagoniști schițați în cărbune, de cealaltă latură antagoniști, reprezentînd exponențial clasele dominante, se confruntă în diverse volume, însă construcțiile mai complicate așteaptă încă. Paralel cu romanul citadin propriu-zis, într-o figurație paralelă, se dezvoltă, între cele două războaie, un roman al periferiei, și acesta insuficient aprofundat sau orientat pe latura „pitorească", deși psihologia, aspirațiile reprimate, pateticul și sordidul, acel inextricabil amestec de inconștiență și mizerie, ca și limbajul cu reziduri eterogene — trăsături excelent valorificate ulterior de Eugen Barbu — puteau înlesni revelația unui spațiu etico-social caracteristic. Zonă a hibridului: aici elemente proletare, dar și declasați (lumpenproletari), oameni „de la fund", amintind orizontul gorkian din „Azilul de noapte", se agită și cad sub povara mediului nivelator. Fără să dețină, în genere, valori estetice de primă mînă, romanele periferiei interesează mai degrabă ca documente sociologice, citabile fiind Diplomatul, tăbăcarul și actrița, Casa cu fete de C. Ardeleanu, Feciorul lui Nea Tache Vameșul de Sărmanul Klopstock, Maidanul cu dragoste, de G. M. Zamfirescu (și drama acestuia Domnișoara Nastasia), Hotel Maidan de Stoian Gh. Tudor, Foc la hanul cu tei de I. Peltz și altele. Dintre scrierile consacrate acestui compartiment al mediilor particulare, cu existența lor ternă, nici una însă nu egalează Groapa lui Eugen Barbu.

Refăcînd imaginar drumul de la începutul secolului trecut pînă astăzi, cîteva constatări se impun de la sine. Satanicii și macabrii, posedații, demonicii sînt figuri de excepție. Marcați de tenebrosul romantic, eroi cu spirit labirintic reprezintă în prozele eminesciene o experiență solitară. Fantasticii lui Cezar Petrescu (Baletul mecanic) sau bizarele apariții din Golia lui Ionel Teodoreanu, trăind crepuscular, într-un Escurial moldovean sumbru, evoluează pe un teren lunecos. Condiții de ordin social și psihologic au făcut ca scriitorii să se concentreze în jurul tipurilor de interes larg. Alte condiții istorice, după al doilea război mondial, vor duce la conturarea unor tipuri diferite. Literatura își va îndeplini funcția de oglindă.

ancheta Cronicii

TEHNICA DE CALCUL
— informaţie şi decizie

Lector ing
Theodor Neagu

Economist
Alexandru Părpăuţă

Economist
Marcel Cotlear

Economist
Mina Chelaru

Economist
Traian Mihăilă

Economist
Florin Sănăuceanu

Economist
Vasile Vrabie

Economist
Constantin Sinescu

Red. : Conducerea ştiinţifică a vieţii economice şi sociale nu se poate realiza, astăzi, fără existenţa unui sistem informaţional eficient şi operativ. După cum s-a arătat în prima parte a prezentei anchete — intitulată „Tehnica electronică de calcul şi gîndirea economică", „Cronica" nr. 10 din 10 martie 1972 — satisfacerea cerinţelor informaţionale ale economiei şi societăţii presupune utilizarea cuceririlor ştiinţifice şi tehnice contemporane, un rol deosebit revenind, din acest punct de vedere, tehnicii electronice de calcul. Problema care se pune este : în ce măsură dotarea unor judeţe cu Centre teritoriale de calcul electronic asigură un caracter eficient şi operativ sistemului informaţional din domeniul economiei şi care sînt perspectivele în această direcţie.

M. Cotlear : Introducerea tehnicii electronice de calcul prezintă o importanţă deosebită în ce priveşte perfecţionarea sistemului informaţional în domeniul economiei, unde favorizează efectuarea unei analize complexe menită să orienteze activitatea unei întreprinderi prin decizii ştiinţific fundamentate.

Th. Neagu: Fapt este că aplicarea informaticii la gestiunea întreprinderii a permis, pe de o parte, organizarea, pe baze ştiinţifice, a problemelor de gestiune, iar pe de altă parte a deschis noi direcţii de dezvoltare a însăşi informaticii. Indiscutabil, întreprinderea a fost şi rămîne cadrul cel mai potrivit de aplicare şi dezvoltare a informaticii.

In condiţiile concrete din ţara noastră, existenţa calculatorului românesc Felix C-256 şi înfiinţarea centrelor teritoriale de calcul impun măsuri de mare amploare, din partea tuturor factorilor, pentru a demonstra, practic, eficienţa prelucrării automate a datelor. Iar această eficienţă economică a prelucrării datelor trebuie urmărită şi asigurată, în primul rînd, la întreprinderi, şi nu la centrele teritoriale de calcul, informatica nefiind un scop în sine.

Mihai Părpăuţă : Trustul Instalaţii Montaj — Iaşi, avînd lucrări în opt judeţe din Moldova, a realizat încă din anii trecuţi introducerea unui sistem modern de pregătire a lucrărilor de investiţii, după metoda graficelor reţea. In general, s-a folosit metoda PERI, cunoscută ca un sistem de analiza cu eficienţă economică maximă, în condiţiile prelucrării automate a datelor. S-a contractat, de asemenea, cu Centrul teritorial de calcul Iaşi analiza şi proiectarea unui sistem nou care să permită urmărirea corectă şi operativă a mişcării materialelor, precum şi urmărirea stocurilor, pentru a preîntîmpina formarea de stocuri peste necesar. Lucrarea este terminată, urmînd să se treacă la implementarea noului sistem.

T. Mihăilă : Printre primele unităţi din oraşul Iaşi care s-au preocupat de introducerea mecanizării, atît pentru pregătirea producţiei, cît şi pentru crearea unui sistem informaţional adecvat, a fost şi Trustul de construcţii Iaşi. Din aplicarea experimentală, încă din anul 1969, a unor sisteme de mecanizare pentru programarea producţiei şi pentru unele evidenţe contabile, s-au desprins însă unele probleme, care, nesoluţionate, îngreuează aplicarea, la nivelul dorit, a acestei noi tehnici de lucru.

Mai întîi, nu putem vorbi de introducerea unui nou sistem de lucru, la nivelul tehnicii moderne, fără a dispune, în mod corespunzător, de material uman şi dotare tehnică. Or, după cîte îmi dau seama, acţiunea de introducere a tehnicii electronice de calcul s-a pornit fără ca, în prealabil, să fie pregătite cadrele necesare, la toate nivelele, cadre care să preia din mers această tehnică. Apoi, după cum s-a mai spus în prima parte a prezentei anchete, o întreprindere care nu are nici o maşină de calcul periferică, pentru mecanizarea mică sau mijlocie, nu se poate gîndi la aplicarea marii mecanizări. Ca să nu mai vorbim de faptul că, dacă personalul economic cu studii superioare mai posedă unele cunoştinţe de mecanizare şi tehnică electronică de calcul, personalul mediu nu are nici un fel de pregătire, nici teoretică, nici practică, şi nici nu are (deocamdată) perspectiva de a fi şcolarizat.

M. Chelaru: Dat fiind că, în trimestrul patru al acestui an, urmează să experimentăm sistemul de prelucrare automată a gestiunilor, vă mărturisesc faptul că şi noi, Uzina de Mase Plastice, sîntem confruntaţi cu probleme foarte asemănătoare, în centru stînd, în mod firesc, problema factorului om. E vorba, pe de o parte, de formarea unor cadre de specialitate, care să se ocupe efectiv de introducerea şi aplicarea noului sistem (birou de informatică), iar pe de altă parte, de sensibilizarea (formarea) salariaţilor care vor intra în contact nemijlocit cu noul sistem de prelucrare automată.

Se promovează ideea că, prin introducerea prelucrării automate a datelor, se va economisi forţă de muncă, cu ajutorul căreia am putea înfiinţa un birou sau serviciu de informatică. Consider că, pînă la implementarea unui sistem automat şi obţinerea unor rezultate corespunzătoare, cadrele existente, avînd sarcini curente de serviciu, nu se vor putea ocupa decît sporadic de automatizarea prelucrării datelor. Se impune, deci, să angajăm noi cadre, pe care să le formăm şi care să răspundă efectiv de introducerea sistemului automat de calcul.

T. Neagu : Problema este destul de complexă. Iată ce mi-a mărturisit directorul economic al unei centrale industriale : „Înainte rezolvam problema cu patru calculatori (era vorba de o aplicaţie în legătură cu calculul salariilor personalului tehnic-administrativ, circa 400 salariaţi). Acum, după ce am acceptat şi am plătit 200.000 lei pentru efectuarea studiului şi punerea pe calculator a aplicaţiei respective, plătesc lunar 24.000 lei. în timp ce (tot) patru persoane sînt ocupate cu perforarea, controlul perforării, pregătirea documentelor, transportul benzilor la Centrul de calcul şi participarea la procesul de prelucrare, pentru a interveni în caz de nevoie". Cu asemenea soluţii, e greu să se asigure eficienţa (şi chiar operativitatea cerută).

Lipsa de eficienţă economică se datoreşte, de obicei, faptului că centrele de calcul atacă, deocamdată, probleme minore, care nu afectează radical activitatea întreprinderii. Iată de ce consider necesar ca ele să-şi îndrepte atenţia, în primul rînd, către întreprinderi cu volum mare de date de prelucrat şi, mai ales, către aplicaţii de mare importanţă pentru activitatea de ansamblu a respectivei întreprinderi. Ca să nu mai vorbesc de faptul că trebuie să se aibă în vedere posibilitatea integrării tuturor lucrărilor în prelucrarea automată pe calculator.

In ceea ce priveşte operativitatea : tot în cazul mai înainte amintit, datorită faptului că centrul de calcul e aglomerat cu lucrări, atunci cînd plata salariilor cade într-o zi de sărbătoare, operaţiunea, în loc să fie făcută cu o zi mai devreme, trebuie făcută cu o zi mai tîrziu !

C. Sinescu : Există încă unele anomalii. Pot exemplifica şi eu cu situaţia Intreprinderii de morărit şi panificaţie. La noi, un salariat trebuie să codifice facturile, care apoi sînt transportate la centrul de calcul (modalitate anacronică, bineînţeles), unde se întocmesc tabulogramele care, aduse în întreprindere, sînt verificate, întrucît apar suficiente erori. Nu vă mai spun că aceste erori trebuie comunicate din nou centrului de calcul, care e obligat să le corecteze . . .

T. Neagu : Corectarea unei erori costă de trei ori mai mult decît operaţiunea normală !

V. Vrabie : Toate acestea sînt dificultăţi inerente, care, cu timpul, vor fi depăşite. Important este faptul că, pentru a lua decizii operative şi eficiente şi pentru a controla activitatea în fiecare moment, privind modul de planificare şi realizare a producţiei, asigurarea cu materii şi materiale, situaţia vînzărilor, modul de folosire a forţei de muncă şi, mai ales, rezultatele economico-financiare, puterea intuitivă nu mai este suficientă pentru a cuprinde şi interpreta semnificaţia numeroşilor factori determinanţi.

F. Sănăuceanu : Ideea este valabilă şi pentru alte sectoare de activitate decît cele industriale. Mă refer la Direcţia judeţeană comercială care, ca să poată răspunde în mod corespunzător cerinţelor consumatorilor, trebuie să le cunoască, să aibă o evidenţă operativă, ca să poată lua deciziile necesare şi să influenţeze corespunzător furnizorii, atît la contractări, cît şi pe parcurs. Or, nedispunînd decît de maşini de calcul cu un grad înaintat de uzură, nu putem perfecta din timp documentele premergătoare fazei de calcul automat. In cazul în care nu vom primi nici un sprijin pe această linie, vom solicita concursul centrului Teritorial de calcul electronic.

Theodor Neagu : Unele reglementări sînt absolut necesare. Mă gîndesc, de pildă, la problema „tabu"-urilor, vizînd o serie de restricţii impuse prin lege, instrucţiuni, regulamente. De pildă, calcularea preţului de cost trebuie făcută după o metodă stabilită de Ministerul de Finanţe. Deşi această metodă nu se potriveşte la calculator, nu poţi să o schimbi, fapt care complică inutil lucrurile.

T. Mihăilă : Este, într-adevăr, o latură care ar trebui revizuită încă înainte de aplicarea tehnicii electronice de calcul. Ea vizează legislaţia în vigoare şi, în special, formularistica, circuitul documentelor care, în anumite împrejurări, frînează introducerea noului sistem de lucru.

M. Părpăuţă : E şi normal ca unele norme, de pildă cu privire la evidenţa materialelor, să nu mai fie de actualitate, întrucît au fost create pentru o evidenţă manuală. Ele urmează să fie înlocuite. De altfel, în lumina noilor acte normative şi a indicaţiilor cu privire la simplificarea evidenţelor se impune o mai mare libertate de acţiune a întreprinderilor, în vederea eliminării unor anacronisme din domeniul evidenţei. Cum însă, deocamdată, indicaţiile metodologice privind evidenţa materialelor la unităţile de construcţii (nr. 6431/23.07.1970) ale Ministerului de Finanţe sînt, în continuare, obligatorii, se naşte întrebarea firească : vom putea să le înlocuim, fără riscul de a fi traşi la răspundere ? După părerea mea, atît această normă, cît şi cea privind înlocuirea formularelor cu regim special (reglementate de H.C.M. 73/959) nu mai corespund şi trebuiesc abrogate (dar nu înlocuite cu altele !), întreprinderile urmînd să aibă libertatea de a folosi evidenţe simple, care să răspundă atît cerinţelor introducerii pe calculator a evidenţei materialelor, cît şi celor legate de urmărirea mişcării acestora.

M. Cotlear : Şi în domeniul Intreprinderilor Agricole de Stat este necesară adaptarea actualului sistem de evidenţă, astfel încît să poată fi prelucrat la maşini, în mod cît mai operativ. Aceasta presupune ca prelucrarea datelor şi furnizarea rezultatelor să fie făcută pînă cel mai tîrziu pe data de 6 a lunii următoare, pentru a putea fi folosite la elaborarea deciziilor în cadrul comitetului oamenilor muncii. Un asemenea sistem mai are efecte pozitive şi prin aceea că dă posibilitatea de a reduce timpul de muncă pe care, în prezent, economiştii îl utilizează exclusiv în scopul înregistrării în evidenţă a fenomenelor economice ; ei vor putea afecta, deci, o mai mare parte din activitatea lor analizei determinării mijloacelor prin care poate fi sporită eficienţa economică a activităţii noastre.

M. Chelaru : Introducerea calculului electronic în diverse activităţi economice este o necesitate imperioasă a actualului stadiu de dezvoltare a economiei româneşti. Dar pentru reuşita acestei acţiuni, în afară de factorii enumeraţi, aş mai aminti şi factorul subiectiv, care nu trebuie nici el neglijat. Ne lovim, şi nu rareori, de lipsa de receptivitate a unor salariaţi, mai mult chiar, de lipsa de încredere a unora din ei, faţă de modernizarea practicii şi gîndirii economice. Iar deficienţele semnalate nu sînt de loc în măsură să contracareze o asemenea, eronată, atitudine. Iată de ce, aş pleda pentru o acţiune complexă care, în paralel cu măsurile necesare pentru eliminarea carenţelor existente, să prevadă şi măsuri de popularizare, organizare de conferinţe în întreprinderi, schimburi de experienţă — îndeosebi cu unităţile care au obţinut reale succese în domeniul introducerii tehnicii de calcul — eventual publicarea unor materiale care să semnaleze periodic ce se întreprinde în această direcţie, care sînt rezultatele etc.

Ar fi necesar, de asemenea, ca serviciile de organizare ştiinţifică a producţiei şi a muncii să se ocupe într-o măsură mai largă de această latură a sistemului informaţional. Problema prelucrării automate a datelor să nu fie confundată doar cu mecanizarea evidenţei contabile ! Aceasta poate fi o etapă, pînă la realizarea sistemului integrat, sistem absolut necesar şi la care trebuie să se ajungă cît mai repede posibil.

C. Sinescu : Obiectiv care implică eforturile coordonate ale întreprinderilor, dar şi ale Centrelor teritoriale de calcul, chemate să-şi sporească şi îmbunătăţească, în planul eficienţei — inclusiv economice, contribuţia la acest grandios efort de modernizare a economiei româneşti.

F. Sănăuceanu : Din clipa în care drumul de la informaţie la decizie trece pe la Centrul Teritorial de calcul, responsabilitatea acestuia devine mai mult decît evidentă.

C. Sinescu : Legal, documentele eliberate de centrul teritorial de calcul au valabilitate deplină, atestată prin ştampila centrului şi semnătura salariatului care le-a elaborat. Faptul că, deocamdată, atît semnătura, cît şi ştampila, lipsesc, să fie o întîmplare sau confirmarea stadiului experimental în care ne aflăm ? Un asemenea stadiu nu poate însă dura prea mult, mai ales dacă avem în vedere că lucrările efectuate angajează, şi încă destul de substanţial, financiar, unităţile contractante.

V. Vrabie : In concluzie, s-ar impune, cred eu, ca Centrul Teritorial de calcul electronic să iniţieze, prin specialiştii săi şi în colaborare cu beneficiarii, o serie de acţiuni, în baza unui plan eşalonat în timp, menit să generalizeze şi să fructifice experienţa pozitivă acumulată în ţară şi la centru. In acest sens, consider că, din măsurile ce vor fi propuse, n-ar trebui să lipsească : a) prezentarea şi popularizarea programelor existente la Biblioteca naţională de programe aferente etapelor de proiectare propuse ; b) discutarea programelor realizate de C.T.C.E., cu toţi beneficiarii potenţiali, în vederea perfecţionării, adaptării şi generalizării acestora ; c) iniţierea şi realizarea unor modele de subsisteme şi, cu timpul, chiar sisteme integrate optime care, alese de unităţi, vor putea fi uşor adaptate ; d) în realizarea programelor să se asigure etapizarea logică a acestora şi integrarea lor pentru a se mijloci realizarea sistemelor de prelucrare automată a datelor) ; e) iniţierea unui proiect de hotărîre care, odată adoptată, să dea posibilitate centrelor de calcul să introducă, în perioada de experimentare a programelor, formularistica adaptată, care să răspundă cerinţelor utilizării tehnicii electronice de prelucrare automată a datelor ; f) dotarea beneficiarilor cu echipament periferic, menit să asigure transmiterea datelor spre prelucrare şi primirea situaţiilor cu informaţiile solicitate ; g) pînă la realizarea acestui deziderat, să se studieze posibilităţile cele mai eficiente de realizare a unui circuit optim de date şi informaţii către C.T.C.E. şi de la C.T.C.E. la beneficiar, fără de care se pune sub semnul întrebării eficienţa prelucrării automate a datelor, prin Centrul de calcul, pentru foarte multe întreprinderi ; h) organizarea prelucrării datelor în cadrul Centrului pe sistemul **primul intrat — primul ieşit**, care va asigura disciplinarea lucrătorilor, atît din cadrul Centrului, cît şi de la beneficiar ; i) ca o măsură de perspectivă, s-ar impune ca, în realizarea programelor, să se ţină seama de periodicitatea lucrărilor, astfel ca acestea să prevadă realizarea tuturor lucrărilor preliminare şi obţinerea situaţiilor intermediare încă înainte de închiderea perioadelor de analiză şi raportare, cunoscîndu-se că, în special la închiderea lunii, beneficiarii vor solicita toate situaţiile (ca rezultat al prelucrării datelor în toate modurile considerate utile) în cîteva zile — lucru dificil, cu toată capacitatea cunoscută a calculatorului. Orientarea activităţilor C.T.C.E. şi ale colaboratorilor prezintă o deosebită importanţă, întrucît volumul mare de muncă, gradul de repetivitate şi lucrările de rutină ce se realizează în unităţile economice determină antrenarea unor forţe însemnate, mărind considerabil distanţa între fenomen şi decizie, cu consecinţe nedorite asupra eficienţei şi operativităţii. Discuţiile iniţiate, în acest sens, sînt deosebit de folositoare.

Red. : Motiv pentru care vom fi bucuroşi să publicăm, în continuare, opiniile economiştilor sau ale altor specialişti, din producţie sau din învăţămîntul superior, punînd confruntarea acestora sub semnul unor utile contribuţii la elucidarea problemelor legate de modernizarea gîndirii şi practicii noastre economice.

Vă mulţumim pentru participare.

SERGIU TEODOROVICI

VIRGIL CARIANOPOL

Viorile vîrstei

La corul poeților făcători de poezie, de savante construcții stilistice, Virgil Carianopol a răspuns cu indiferență. Unde alții ermetizează pînă la absurd, el ni se înfățișează cu o poezie „demodată" din punct de vedere al tehnicii poetice, adică accesibilă oricui, sinceră și fără cultivarea unor voite improprietăți de limbaj. Ritmul și unele teme ale poeziei lui Virgil Carianopol au o proveniență folclorică, cresc dintr-o melodie de cîntec, de elegie rurală, se rotesc după un sens milenar sau după o înțelegere necunoscută, veche a lumii, a trecerii timpului într-o altă vîrstă. Limpezimea versurilor e un semn de simplificare, de gînd nud, spus cu toată gura. Iată un frumos **Cîntec** închinat lui Eminescu unde poetul devine un simbol al națiunii, al creației, un duh al pămîntului. Poezia e o miniatură lirică șoptită și nu declamată: „Îi spun lunii Eminescu. / Teiului îi spun la fel. / Peste tot, în țara-mi sfîntă, / Orice cîntec este el. / / Cîntul de privighetoare, / Șoapta rîului ușor, / Spun că sînt, întotdeauna, / Cîntul lui netrecător. / / Iar cînd luna trece, seara, / Peste cîmp sau munții și, / Spun că trece Eminescu / Să privească țara lui". Infuzia de motive folclorice, de prelucrări lirice salvează poezia de o eventuală monotonie, de o neplăcută repetiție. Doina devine un cîntec de despărțire, de dragoste neîntreruptă: „Doină spun, doină șoptesc, / Pentru schimbul meu lumesc, / Luminița mea de azi, / Urma mea cînd n-oi mai fi. / / Trupul ei cît o ghioace / Grîul anilor i-l coace, / Și-o ajută să-nțeleagă / Tot ce de pămînt o leagă, / / Își învață de-acum plaiul / Pipăindu-i roata, graiul, / Adunîndu-și ne-ncetat / Tot ce toți am adunat. / / De ce vede nu se teme. / Pleoapele-i de crizanteme / Cînd le lasă pe frumos, / Nu și le mai ia de jos. / / Merge-n urmă, după mine. / Calea mea și ea o ține — / Drumul meu spre nicăieri. / Unde-i azi, eram eu ieri...". Mai remarcăm din volumul lui Virgil Carianopol una dintre cele mai reușite poezii care reînviază liric un motiv poetic vechi: hanul. E hanul sadovenian descoperit de un poet sobru, uneori excesiv de retoric, dar autentic în rostirea cuvîntului: „Hangiu de mult, la margine de viață, / Cu hanul pus pe vîrful unui vis, / Cu numele învăluit în ceață, / Țin toată noaptea, pentru toți, deschis. / / Vin taine, gînduri, cîntece de țară, / De sus, din jos și din adîncuri chiar / Și toate, toate, bat la mine-n seară / Să nu le las în vraiștea de-afar' / / Le-mbii, cu soare-n vorbe și parfumuri, / Găsindu-le la fiecare loc / Și le schimb caii obosiți de drumuri / Cu năzdrăvani de cremene și foc. / / Stau toată noaptea și le car merinde, / Alerg cît pot și sînt mereu ne-nfrînt. / Le pun la masă grai ce nu se vinde, / Cu toate cîte-n inima mea sînt. / / Și nu e, nu e, nici un cuvînt ce trece / Și nici un gînd, bătînd, să nu-l primesc, / Și care de la mine să nu plece / Cu straie și cu suflet românesc".

LECTOR

ION COJA

Jucătorul de table

Contextul de euforie colectivă, de emulație a unei literaturi nu este echivalent obligatoriu al unui echilibru valoric, or volumul „Jucătorul de table" apărut în colecția „Teatru" a editurii „Cartea românească" vine să demonstreze tocmai acest lucru. Și după cum reiese dintr-o analiză succintă, nu numai acest lucru.

Ion Coja practică teatrul absurd după toate rigorile genului exacerbînd automatismul și bazîndu-și construcția dramatică aproape în exclusivitate pe practica lui.

„Balmeș-talmeș" vrea să demonstreze prin propriu exemplu (nu este vorba de o ironie gratuită ci de intenția declarată a autorului) inutilitatea unei piese de această factură. Autorul nu intenționează să presare textul de semnificații cel puțin izolate ca în cazul celorlalte încercări, mizînd pe facile efecte ilare și sperînd a susține interesul printr-un joc de posibile inversări care nu oferă nicidecum o altă perspectivă asupra realității.

„Coja Ion, autorul piesei", deschide iluzia unor sensuri ascunse, a unor responsabilități umane dramatice (ca de altfel „Jucătorul de table"), enunțînd drama virtuală a omenirii în existența pericolului atomic sau a morții prin absența unei dreptăți legice. Existența unui criteriu real de raportare a ideii umanitare perpetuează iluzia, împingîndu-l pe cititor la căutarea altor sensuri de sub text, acolo unde nu există.

„Adio, Julieta, adio" se fondează pe unica idee a imposibilității de a împiedica chemarea iubirii, pentru ca în final să conchidă fatalist că iubirea este încredințată unor suflete sterpe, incapabile de a supraviețui în clipa descoperirii paradisului erotic. Pradă automatismelor simulate, personajele nu pot trăi scenic, palide umbre ale unor intenții. Cu toată asimilarea întregii game de tehnici ale teatrului absurd din care am amintit doar compunerea prin automatism ca fiind dominantă, este hazardat gestul de a construi un moment dramatic din neant și dintr-o incipientă pretenție umanitară.

VAL CONDURACHE

ALCHIMIA CUVÎNTULUI

Magda URSACHE

Străin de speculații experimentale efemere și totodată fidel sieși, Mihai Ursachi rămîne în a doua carte, în bună măsură, același alchimist în căutarea substanței numită „cristal de cuvinte". Un temerar Don Quijote a cărui inexistentă Dulcinee este nobila și autentica nevoie de perfecțiune, circumscrisă în metafora „adîncului", devenit pe rînd moarte și cer, potrivit unei străvechi înțelepciuni aflată pe o treaptă mitică îndepărtată. Chemarea adîncului înseamnă chemarea vieții însăși și totodată a morții, ca o altă existență de dincolo de capătul vizibilului. Reluat obsesiv, motivul scufundării trebuie înțeles ca regăsirea drumului ideal spre esență și puritate. De aceea înecul e, paradoxal, un urcuș, un zbor dezinvolt ca al apei într-un havuz feeric, o desprindere de orizontul terestrului. Apa fiind imaginea răsturnată a cerului, înecul devine un efort spre înălțime, astfel că expresia poetică a plenitudinii transluciде a universului acvatic provoacă dorința romantică a integrării în armonia cosmică. Scufundarea din adînc în adînc, văzută ca o coborîre fascinantă în propriul eu, devine însăși condiția nașterii cîntului, iar zborul într-un spațiu elastic este efortul fără limite spre esența poeziei, a cărei linie de orizont se ondulează continuu. Vechiul simbol al corabiei, desemnînd destinul supus hazardului existenței, capătă o deschidere nouă; ea „migrează pe apa de sus și de jos" tinzînd neîncetat spre spațiile inepuizabile de dincolo de aparența abisului. Ineluctabila căutare a esenței cauzează caleidoscopic euforie dionisiacă, dar și o trăire circumspectă și chiar dureroasă. Poetul este conștient de pericolul unui vid narcisiac izvorît din însăși condiția actului creator. Singurătatea naște poezie. Ea nu devine angoasă. Sfidînd, autorul o glorifică, viața reală fiind aparent suspendată tocmai pentru a fi transformată în vers.

O varietate de stări sufletești contrastante (Mihai Ursachi joacă labil între suav și spectral, expansiune retorică și ironie) descoperă nu o filiație incoloră, ci evidente echivalențe de structură cu romanticii. Poetul nu are prejudecata că motivele clasice sînt și epuizate; el glosează chiar și despre fragilitatea triumfătoare a „zarzărului roz de pe strada Săvescu" fără falsa pudoare a sentimentalului, lăsîndu-se purtat de fluxul emoției directe. Dar, în ciuda fixării unor puncte de reper, poezia nu este una de evocare, ci de imaginație. In *Casa*, de pildă, nu obiectul exterior constituie scopul evocării, pentru faptul că el nici nu există, ci starea indecisă cauzată de această inexistență. Astfel se naște nedefinita și persistenta melancolie a poemelor erotice. „Îți mai aduci aminte de casa noastră,/ Singuratică, nuci și castani ancestrali ascunzîndu-i/ Zidirea imaculată (...). Casa aceea, așezată în locul/ De nicăieri, sub nuci și castani/ Casa aceea cerească, desăvîrșită,/ Inexistentă". Cadrul material este astfel lumea interioară; totul se poate muta în imaginație.

Prins în mirajul propriilor invenții poetul își recunoștea destinul prin săvîrșirea unor gesturi unice, decretîndu-și propria ființă măsura tuturor lucrurilor posibile, doar în imaginație, ca mod de înțelegere a tainelor adînci ale lumii. Aici trebuie căutată sursa acelei tensiuni a neliniștii infuzată nedecantabil în cele mai închegate poeme". *Vedenie în burgul gotic*, citabilă în întregime pentru mișcarea dramatică, este o încordată scrutare a propriului spectacol lăuntric la care poetul asistă cu voită autoînstrăinare. Conștiința este invadată pînă la groază de necunoscut, închiderea în sine nemaifiind posibilă. „... De la fereastra din turn mă uitam fără sine/ Prin cetina neagră, zidirile negre,/ Pierdusem cît mai e ceasul, cît mai e veacul ...// Și la lumina lungă a unui fulger mut/ Văzui, și căzui leșinat subt icoană ...// ... Pe caldarîmul albastru, de jad lucitor,/ Goneau două umbre înalte, smintite din sufletul meu/ Siluete prelungi de călugări ...". Zguduitoarea halucinație a dedublării eului semnifică imposibilitatea de a se cuprinde mecanic pe sine și de aici marea dramă a neînțelegerii tainelor ultime ale existenței. („O, știu că-i zadarnic și de cel mai zadarnic prisos să te întreb"). Umbra izvorîtă din această parte necunoscută a sufletului provoacă o întretăiere de epoci, o rătăcire luciferică în spații. („Eu sunt cruciatul căzut dintr-o țară/ De peste tărîmuri de veacuri confuze"). Rezultat al multiplicărilor eului este frecvența cu care mitul Lenore îmbracă noi și noi chipuri, probînd un temperament poetic aflat într-o permanentă căutare a excepției, a misterului, a enigmei. Mihai Ursachi crează însă un joc de echilibru între fațetele succesive ale sentimentelor sale contrastante; o unitate de ton leagă piesele asemeni firului ce unește perlele disparate într-un colier. Acest ton unic se datorează unui superb orgoliu de creator care-și proclamă puteri demiurgice. Aflat într-o verticalitate imperioasă, el domină asemeni luceafărului eminescian timpul și spațiul, comutîndu-le într-un cosmos diferit de reprezentările comune. Spațiul cunoaște o dilatare posibilă teoretic, iar timpul o spectaculoasă curgere dublă. Poetul își imaginează secvența biografică de dinaintea prezentului (de undeva de „peste mări de vreme") și, de acolo, din timpul său revolut, dă edicte instituind cu ironie, încărcată uneori de epitete, ordine sacre, își construiește amuzante dar facile anecdote lirice *(Descoperire lacustră)*, sau, furat de volutele propriilor metafore, se arată credincios excesiv dulcelui stil moldovenesc *(Pe un drum între ape)*. Oricum, în *Missa solemnis* versul este mai sever lucrat față de volumul de debut unde Mihai Ursachi se lăsa adesea purtat de șuvoiul „iarmarocului de vorbe", compunînd parodii în genul suprarealist ori căutînd cuvîntul excentric, contrastul strident dintre prozaic și suav *(Purecii)*.

In cele mai realizate secvențe, poezia sa dovedește încă o dată că exprimarea tendențios alambicată nu crează impresia de meșteșug autentic și că polivalența simbolului nu este o rezultantă a expresiei ininteligibile. Ermetizarea de suprafață nu-l tentează de fapt pe Mihai Ursachi, după cum, reluînd formule poetice consacrate, nu se teme de o eventuală înscriere printre epigonii înzestrați ai unor modalități lirice apuse. El are îndrăzneala de a pleca de la datele romantismului german, proclamînd asemeni lui Novalis coborîrea în sine, dorința de a se integra unui ciclu revolut. „Rătăcitor printre stele", trecerea vremii nu pare că-l înspăimîntă: „... Iar luntrea mea subțire ce-i zic Metamorphe/ urmează prin efluvii de stele și sisteme/ Un drum fără odihnă, și-mi pare că nu e/ Vre-un semn unde începe o viață ori o vreme". Versurile trimit înapoi la cosmosul eminescian, la „eterna pace", limita dintre neant, eternitate și moarte fiind greu de precizat. Se resimt clar în poezia lui Mihai Ursachi profunde și îndepărtate rezonanțe eminesciene, se pot urmări chiar forme imagistice înrudite, ceea ce, la o cercetare superficială, ar putea pune sub semnul întrebării elementul novator al *Missei solemnis*. Ca orice creator care poate să se definească stilistic, el știe să abordeze cu prudență formele de limbaj din repertoriul marii tradiții cu care are legături adînci și armonioase. Poetul le reinventează redescoperindu-le, creînd relații inedite și conferindu-le noi valori simbolice. Aici, în această reînnoire, în această polivalență sugestivă a expresiei lirice trebuie descoperită distanța față de reminiscențele romantice, semn sigur că poezia lui Mihai Ursachi nu este eclipsată de înaintași, avînd toate atributele modernității.

TRAIAN IANCU

dimineața nouă

Umblă prin păduri o rouă,
Din izvoare de argint,
Dumirind aripă nouă,
Peste flori de mărgărit...

Ochișori deschiși la soare,
Oglinjoare de iubire,
Lasă roua-n orice floare,
Un argint, o amintire...

Poate-i roua o părere,
Poate-i doar o greutate,
Steaua vieții mele-o cere,
Pe vegheri îndepărtate...

Căci vegherile-mi de seară,
Pe-a lor flori, doresc o rouă,
Semn, c-a răsărit în țară,
Dimineața noastră nouă...

Răsări și ne străbate,
Cu-mpliniri, ardorile;
Din semințe fără moarte,
Ea ne crește florile!...

Și le scaldă trupu-n rouă,
La-noirea dimineții,
Inspre soare să se-nalțe
Florile, iubirea vieții!...

vremea noastră

Simțim vremea, cum tresare,
Ca o frunză-n ram de laur;
Și privim, cu ochiul mare,
Timpul țării, cel de aur!...

Căci sub pleoape, rostul țării,
Il purtăm, făcîndu-i nume;
Țării soarelui și-a zării,
Noi îi facem steag pe lume;

Am spălat demult rugina,
De pe sfintele oțele;
Făurar de aur, vremea
Noastră, le-a-ncrustat cu stele...

Și simțim în trupul nostru,
Dealurile, văile;
Plugurile ară rostul
Pîinii dulci, cu miile...

Zodia crește-n zarea-ncinsă,
Spic de aur dorului,
Crește-n holda necuprinsă,
Pîinea viitorului!...

crai nou

Lumină de lună răsare pe cer,
Vestind o dreptate, mereu;
Dreptate aprinsă, prin spații ce pier,
Din rana poporului meu...

Și cresc, într-un cîntec, născutele zori,
Lumină și cîntec, mai sus;
Ce prin neguri și nopți, ca un fulger prin nori,
Craiul nou, prin partid, ne-a condus...

Scăparăm de teamă-n răscruce de timp,
Pe toți obidiții din țară;
Pe frunte, lumina iubirii, în nimb,
Frumusețe le-am pus, să răsară!...

Și-n bolțile-aprinse cu visul, demult,
Crai nou, al vieții-ntrupat,
Răsare-ntr-al facerii mindru tumult,
Pe cerul senin și-nstelat...

Născută să cînți, în azur, taine noi,
In clipa cea tulburătoare,
Tu, inimă-nalță pe-ai țării eroi
Și cîntă-i, tu, privighetoare...

Să crească-n mărire cetatea, mereu,
Al inimii mele ecou;
Cîntînd bucuria, ce-o simt seara, eu,
Cînd trece, pe cer, un Crai nou!...

MOMENTUL ACTUAL

în critica și istoria literară

1. In ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate in ultimul timp ? Includem aici și istoria literaturii contemporane, modul in care este „pregătită" de volumele de critică apărute și, in general, de activitatea critică curentă.

2. Dată fiind multitudinea cercetărilor dedicate curentelor literare românești, considerați problema elucidată in liniile ei mari ?

3. Presa literară a pus in discuție o serie de concepte a căror clarificare este absolut necesară. Apreciați că realismul, spre exemplu, a primit o definiție corespunzătoare ? Ce raport este intre realism și valoare ?

4. Critica literară a reușit să delimiteze tendințele, stilurile literaturii contemporane ?

5 .Se poate vorbi in ultima vreme de un plus de responsabilitate din partea criticii in abordarea fenomenului literar ? Se află la înălțimea funcției sociale și estetice cu care este investită ?

MIRCEA BRAGA

Orice discuție sau anchetă — cum este și cea de față — care-și propun a aborda unele **„probleme actuale ale criticii și istoriei literare"**, vizează, dincolo de formale reduceri de arie, însăși condiția „teoriei" aduse în relație cu un moment dat. Fiindcă ce înseamnează a comenta „utilitatea" unor monografii, studii sau eseuri, modul de abordare a unor probleme cum sînt cele privitoare la curentele literare ori la „definirea" unor concepte (realismul, de pildă), efortul de delimitare a valorilor și tendințelor sau chiar statutul responsabilității criticii — dacă nu abordarea „regimului" însuși în care există „genul" ca atare ? Înțelegînd astfel lucrurile, ne rămîne doar să disociem și să optăm în sfera mai puțin rigidă a „principiilor",

fără a încărca rîndurile cu exemplificările numeroase pe care reminiscențe de obsesie „concretistică" le insinuează și în spațiul altor relații decît cele solicitate de lectură și comentariu.

Pornim de la premisa că, în mai mare măsură decît creația literară propriu-zisă, critica, istoria și teoria literară se manifestă — **sub dimensiunile generale ale „genului"** — ca flagrantă „operă deschisă". Discursul teoretic în sine este vădit neînchegat, întotdeauna există o nouă și o nouă posibilitate nu numai de a continua un comentariu, dar de a-l relua grație varietății infinite de puncte inițiale ale ipotezei. Într-o asemănătoare ordine de idei, George Blin notează că — astăzi mai mult ca oricînd — critica se afirmă pe o suprafață cu o accentuată dinamică, însemnînd în primul rînd mișcare, întrucît decantarea axiologică este consecința „adaptării" la ritmul și dialectica relației operă-timp-receptivitate. Așadar, relativitatea exercițiului teoretic nu decurge numai din raportarea unei condiții provizorii (teoreticianul) la un univers constituit (opera), ci dintr-o necesitate ceva mai largă din moment ce valorizarea însăși nu poate avea un regim al absolutului. Cu alte cuvinte, situația în principiu este aceeași cu a oricărei alte creații — cuvînt mult prea hulit atunci cînd este atașat criticii, istoriei sau teoriei literare. Și dacă nu aici se cuvin formulate prea categorice rezerve, acestea sînt necesare cînd excesul împinge spre aserțiuni de natura celei a lui Joseph Margolis, conform căreia opera de artă este **„subiectul logic al comentariilor estetice pe care le suscită"**, „definiției" prin care discursul de referință ar anihila în mare măsură însăși vitalitatea „obiectului".

Credem, deci, că lucrările din domeniul criticii, istoriei și teoriei literare se justifică în primul rînd prin ele însele, convergente fiind unei „necesități" specifice, și abia apoi ca elemente de construcție, de susținere a unei alte lucrări, fie ea și de sinteză. Eseul lui Nicolae Manolescu, de pildă, asupra lui Maiorescu nu „anulează" monografia lui Lovinescu, capitolul respectiv din **Istoria literaturii...** lui G. Călinescu sau studiul lui Tudor Vianu. Tot așa cum **Poezia lui Eminescu** a lui Ion Negoițescu nu înseamnă o radiere a bibliografiei critice eminesciene, ci doar un nou titlu adaus acesteia, e adevărat nu de redusă importanță. Și un alt exemplu : faptul că „solicităm" nu **o** istorie, ci istorii ale literaturii române, nu ne duce spre ideea renunțării la cele semnate de N. Cartojan, N. Iorga, E. Lovinescu sau G. Călinescu. Și este foarte bine că Al. Piru, Ov. S. Crohmălniceanu sau Const. Ciopraga s-au simțit chemați spre o asemenea întreprindere, în timp ce n-a contenit elaborarea tratatului Academiei, iar I. Negoițescu și Paul Anghel au depășit stadiul simplelor intenții. Istoriile literare „parțiale", studiile, monografiile, eseurile, volumele de critică literară etc., facilitează, fără îndoială, tentativele de istorii globale, pot chiar să le susțină și să le „alimenteze" dintr-un anumit punct de vedere, cristalizează într-un anume spațiu, aduc „efigii" noi în ordinea documentară, metodologică sau principială, conturează și clarifică sau, dimpotrivă, încarcă un dat cu umbre și penumbre — dar nu aceasta este menirea lor primă, ci aceea de a se manifesta. Astfel, vor fi întotdeauna posibile și „necesare" istorii ale literaturii, monografii și studii despre același scriitor, se va aborda în continuare problema curentelor literare, a conceptelor de bază, a tendințelor și stilurilor în literatură. Expresionismul în literatura română poate fi o problemă elucidată pentru Ov. S. Crohmălniceanu nu numai „în liniile ei mari". Dar pentru un viitor cercetător ? „Instabilitatea" conceptului de realism, apoi, nu este de natură conjuncturală meschină, ci derivă pe de o parte din însăși dinamica literaturii actuale și a celei încă prea puțin absorbite de istorie și, pe de altă parte, din necesitatea raportării continue la amintita relație operă-timp-receptivitate. Sub ambele aspecte, infiltrațiile, zonele de contact, interferențele, intercondiționările, influențele etc., există ca atare prin însuși specificul artei. Avîndu-se în vedere aceasta, s-a insistat asupra unei duble accepții a conceptului : fie ca „metodă de creație" (discutînd evidențe, fapte, și nu principii ; adică plecînd de la ceea ce este, de la operele înseși, iar nu de la întrebarea dacă aceasta e bine sau nu), fie de curent(e) artistic(e). Iar cînd impasul „definirii" nu a putut fi depășit, soluția a apărut tot în spațiul valorizării, adică al construcției afirmative la care se poate adera : dacă valorile au o nesfîrșită gamă dinamică, între cele două extreme ale activului și pasivului, în ce ne privește subscriem în primul rînd la valorile „active".

Poate, totuși, nu asemenea clasificări sînt preponderent utile istoricului literar, ci mai ales edițiile critice. Acțiunea Editurii **Minerva**, mai susținută în ultimul timp, vine de-abia acum să umple într-o oarecare măsură golul resimțit de către cercetători prin inexistența unui corpus de opere ale scriitorilor noștri. Condiția ideală pentru cel tentat de construcție și generalizare, de eseu, monografie sau istorie literară nu este de a fi mai întîi alcătuitor de ediție și bibliograf, întrucît — astăzi — în istoria literară au apărut prerogative care conduc spre altceva decît spre acumularea de date și expunerea didacticistă. Ca și critica, istoria literară presupune o convergență estetico-filozofică, un impact cu sferele axiologiei, psihologiei și sociologiei, o vocație a construcției și a echilibrului. Se pornește de la premisa că fiecărei opere trebuie să i se determine, în decantări succesive, o specificitate de „gîndire", o „structură" a acesteia, ca reflex al unei personalități creatoare. Prin „gîndire", evident, nu înțelegem funcția curentă a intelectului, dar o anume stare, o modalitate existențial-afectiv-intelectuală a individului, unică și irepetabilă, o „condiție" a existenței, a rațiunii și a afectului care determină artistul ca atare. Se raportează „idei" la „idei" și se „explică" actul de creație prin rezultatul acestei confruntări. Și aproape întotdeauna, responsabilitatea criticii și istoriei literare nu este un prag de intenție, ci unul de vocație și talent.

AL. CĂLINESCU

1 — Un răspuns la această întrebare nu poate ignora precizările făcute de G. Călinescu în Prefața **Istoriei literaturii române...** : „Prezenta operă nu iese din goluri. Ea reprezintă o jumătate de pas mai înainte peste munca onestă mai totdeauna, cîteodată, excelentă, a atîtor arhiviști și istorici literari. Nu s-a făcut tot ce era de trebuință, dar s-a făcut mult și sunt cercetători foarte modești, dedicați unei singure chestiuni, care au adus contribuții de toată lauda. N-am făcut decît o jumătate de pas, dar acest mic spațiu înseamnă parcursul de la istoria literară de pură erudiție la întîia istorie a literaturii române în înțelesul propriu". Bibliografia *Istoriei...* ne dă o idee asupra felului cum au fost „asimilate" contribuțiile arhivistice și cercetările anterioare de istorie literară : la Panait Cerna, spre exemplu — scriitor desființat de Călinescu — sînt citate douăsprezece titluri, nu sînt omiși nici Locot. E. Pahontzu, nici Al. Epure. Alteori, remarcă G. Călinescu, situația criticului român e și mai delicată : el se vede obligat să facă el însuși cercetările ce țin de competența și pregătirea arhivistului ; lipsa edițiilor complete și a monografiilor complică și mai mult lucrurile.

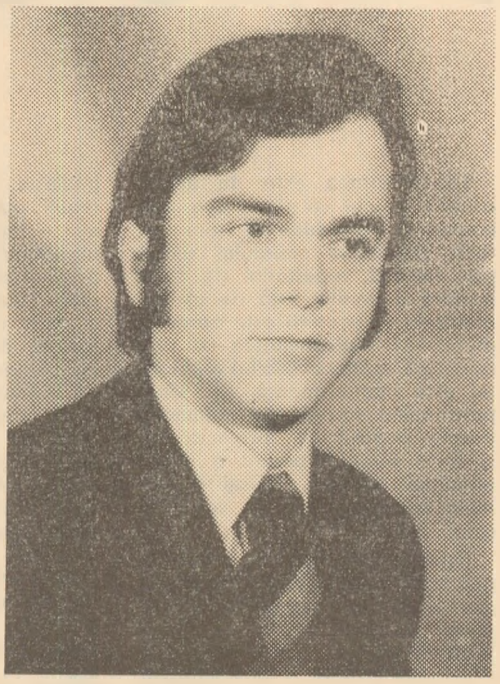

După treizeci de ani, situația nu mai este, bineînțeles, aceeași. Apreciind cu luciditate și măsură ceea ce s-a făcut pînă acum, trebuie să recunoaștem că există multe ediții, cel puțin corecte, că s-au publicat o serie de studii remarcabile, că s-au spus lucruri esențiale despre Eminescu sau Macedonski, Barbu sau Blaga. Dar aceasta nu înseamnă că misiunea istoricului literar a devenit mai ușoară ; ceea ce contează, în definitiv, este capacitatea de a propune și impune o viziune proprie, originală (să nu confundăm istoria literară cu manualele și „tratatele", unele de altfel, foarte bune și utile). Și apoi, oricîte monografii și teze de doctorat ar fi consacrate unui Al. Vlahuță, să zicem, ele nu vor face din autorul lui **Dan** un mare scriitor și nici nu vor putea modifica opinia deja formată a celui ce și-a propus să scrie o istorie a literaturii române. Dar el nu va putea ignora (și va fi, implicit, obligat să se delimiteze sau să opteze) ceea ce au scris I. Negoițescu și Edgar Papu despre Eminescu, Adrian Marino despre Macedonski, Lucian Raicu despre Rebreanu sau Nicolae Manolescu despre Maiorescu.

O „istorie a literaturii contemporane" poate, evident, fi pregătită de activitatea critică curentă și de cărțile de critică ce iau în discuție fenomenul literar actual : dar, oricare ar fi formula („panoramă", „dicționar", „tablă de materii" etc.), o astfel de întreprindere riscă să se anuleze pe ea însăși : lipsește, fatalmente, însăși perspectiva istorică. Cred că formula „panoramă" rămîne cea mai indicată, dar tocmai cărțile de acest fel lipsesc.

Am convingerea, totodată, că orice discuție privind istoria literară nu ar trebui să treacă sub tăcere faptul că însuși conceptul de istorie literară a fost mult contestat în ultima vreme, că istoria literară de tip tradițional a fost victima atacurilor întreprinse de „noua critică" și de structuralism : aceasta obligă, cred, pe cei care continuă să creadă în istoria literară, la o reformulare a principiilor și la o reîmprospătare a metodelor. E necesar ca istoria literară să țină cont de modul în care sînt abordate astăzi, de către poeticieni și teoreticieni ai literaturii, probleme ca acelea ale genurilor, curentelor, procedeelor, perioadelor. Istoria literară ar putea studia atît istoria ideii de literatură, cît și istoria (evoluția) discursului literar ; o apropiere de metodele și de obiectivele poeticii ar fi astfel posibilă.

2 — Faptul că se poate vorbi de o „multitudine" a cercetărilor privind curentele literare românești este îmbucurător ; dar problema nu poate și nici nu **trebuie** să fie elucidată : vrem să spunem că interesul acestor cercetări stă tocmai în avansarea unor viziuni noi. O problemă elucidată în chip definitiv este o problemă care nu mai prezintă interes. „Elucidînd" chestiunile care o preocupă, istoria literară s-ar condamna la dispariție.

3 — Dezbaterile asupra realismului au fost, cu siguranță, foarte fructoase și ele au contribuit la instaurarea unui climat literar mai „deschis", au dus la înțelegerea mai nuanțată a fenomenului literar, impunînd, printre altele, și ideea diversității necesare a modalităților stilistice și compoziționale. Nu văd ce raport obligatoriu ar putea exista între realism și valoare.

4 — Critica **a încercat** să delimiteze stilurile literaturii contemporane dar, așa cum se sugera chiar în întrebarea numărul 1, cercetările sistematice lipsesc.

5 — Foarte numeroasele discuții din ultima vreme privind rolul criticii au insistat cu deosebire asupra „responsabilității" acesteia, asupra misiunii și obligațiilor criticului ; e, aici, un semn de maturitate, devine evident „plusul" de seriozitate. Îi revine fiecărui critic datoria să arate că aceste principii nu rămîn doar o bază teoretică, ci sînt organic implicate activității critice curente.

Un paradox pedagogic

Vasile PAVELCU

Toată lumea este de acord asupra omului ca ființa cea mai educabilă. Deschiderea spre lumea internă a creierului uman este imensă, repertoriul de comportare a omului față de asaltul aleatoriu al noutății este aproape inepuizabil ; plasticitatea sa de adaptare la imprevizibilul ambianței este impresionantă. Îți vine, parafrazînd vorbele lui Arhimede despre punctul de sprijin căutat și forța pîrghiei pentru a mișca pămîntul, să spui : „Dați-mi formula pedagogică și vă voi făuri omul dorit" !

Dacă azi ne lipsește o asemenea pîrghie educativă, speranțele sînt totuși vii și apropiate. Pedagogul francez Gaitan Mialaret prevede pentru anul 2000 o sporire considerabilă a posibilităților educative în sensul adaptabilității al formării polivalente, al transformării structurale psihologice, al unei „deschideri" mai mari spre lume și mai ales în direcția creativității omului. În știința educației, omul de azi vede dezlegarea secretului creativității. Pedagogul ne va învăța tehnica descoperirii noului, știința de a fi inventivi, originali.

Semnalele prevestitoare ale unei asemenea revoluții a destinului uman și ale mutației noastre psihice se fac simțite și în zilele noastre. Școala este chemată să favorizeze inventivitatea elevului ; jocurile pionerești se organizează în vederea stimulării fanteziei și inițiativei copilului ; atenția profesorului se îndreaptă spre strategia și tactica elevului în căutarea noului ; școala devine o uzină de rezolvare a problemelor și de aplicare a soluțiilor. Ordinatorul electronic devine model al creierului uman, în care, prin anumite canale, introducem informațiile ; acestea, prelucrate, decodificate, conform programării stabilite, ne oferă soluțiile de calitate superioară și într-un ritm fulgerător. La unii oameni de știință se naște chiar îngrijorarea. Academia de științe morale și politice din Paris dedică o ședință discuției asupra „pericolului ordinatoarelor". Primejdia nu constă în faptul că ordinatoarele ar începe să gîndească la fel cu oamenii, ci în posibilitatea că oamenii vor începe să gîndească la fel ca ordinatoarele. „De altfel — încheie raportul — cîți dintre ei nu o fac deja, aproape fără efort !"

Dar ce înseamnă a forma, stimula și cultiva creativitatea umană ? Cum se învață omul să descopere noul ? Cum să educăm un om creativ ? Se poate oare învăța știința de a fi organizat ?

Profesorul este foarte mulțumit cînd a reușit să învețe pe copil tabla înmulțirii sau operația împărțirii. După ce a învățat pe copii să rezolve o problemă, profesorul de matematică dă elevilor pentru acasă o serie de probleme similare spre a fi deprinși, prin exerciții, cu modul de a rezolva. Cărțile cu probleme de matematică au o mare căutare înainte de bacalaureat ; candidatatul care a reușit să rezolve toate exercițiile poate fi sigur de reușită. Matematicianul arab, Al. Korismi, din sec. IX e.n. a introdus numărarea decimală în Europa, inițiind în felul acesta înțelesul de algoritm, sistem de reguli operatorii de calcul. De aici — încîntarea omului : „Dă-mi algoritmul potrivit și-ți voi rezolva orice problemă !" Aplicarea unei rețete duce, de sigur, la aflarea a ceva nou, ce nu fusese știut înainte de a se porni la drum în căutare ; algoritmul a servit de busolă.

Se poate oare aprecia acest efort de gîndire ca fiind creator ? Dacă se spune omului dinainte ce are de făcut, cum trebuie să procedeze spre a izbuti, spre a-și realiza scopul, se poate oare numi invenție sau creație rezultatul obținut ? Dar, pe de altă parte, cum putem pretinde de la cineva să rezolve o problemă fără a i se spune în prealabil ce are de căutat și pe ce cale are de mers ? Sau descoperi ceea ce ai bănuit, ai gîndit dinainte că există și atunci rezultatul obținut nu se mai poate numi descoperire sau nu știi ce ai de aflat și nu vei putea descoperi ignorînd ceea ce cauți ; soluție intermediară nu există ; sîntem prinși în capcana dilemei.

Dilema se transformă, însă, în paradox, dacă vom persista nu numai să credem, dar să și obținem acte de creație prin învățarea regulilor de a crea, descoperi și inventa.

Asistăm cu satisfacție la scena petrecută 23 de secole în urmă, în care se desfășoară dialogul lui Socrate cu Menon, unde Platon ne demonstrează imposibilitatea de a căuta atît ceea ce știm cît și ceea ce nu știm, fiindcă, dacă știi, căutarea n-are rost, iar dacă nu știi, n-ai nevoie, nici posibilitatea de a căuta ceea ce nu știi.

Căutarea, privind în acest caz aflarea unei noutăți este o cale de descoperire și creație. Dacă un act de creație poate fi învățat, el nu mai poate avea semnificația de noutate și originalitate, iar dacă nu poate fi dirijat prin norme și reguli de gîndire sau acțiune, înseamnă că educatorul nu este capabil de a educa un spirit creativ. Ar însemna, deci, că, cu cît instrucțiile profesorului, normele sale de gîndire și cercetare sînt mai precise și mai rigide, cu atît și inteligența elevului pierde din flexibilitate, devenind mai puțin originală.

Oare necunoscutul este mai ușor de explorat dacă este atacat cu o mai masivă ignoranță ? Controlul prea meticulos al gîndirii elevului nu-i închide oare acestuia drumul creativității ? Analogia, Transferul reprezintă stilul inerent gîndirii creatoare. Cu cît mai rigid sînt controlati termenii datelor și problemelor, cu atît se reduce probabilitatea descoperirii noului. Să-l lăsăm, oare, pe elev în voia lui ? Să renunțăm la educația gîndirii creatoare și să formăm omul după modelul computerului ?

Rezolvarea paradoxului se impune. Pedagogul trebuie să găsească punctul de sprijin necesar spre a putea inventa apoi pîrghia necesară deplasării gîndirii umane spre polul creativității.

Eroul care așteaptă și „atitudinea contractuală"

Urmărind să aflu și să comunic publicului cinefil* cauzele pentru care, ani de-a rîndul, concursurile de scenarii ale studioului „București" au adunat în rafturi de arhivă (și nu în cutii de peliculă) creații premiate — deci a căror valoare a fost recunoscută de către jurii competente — am stat de vorbă și cu cîțiva dintre apreciați noștri regizori, dintre care unul mi-a și evocat întîlnirea cu concurenți care dispuneau de idei valoroase, materializate în scenarii perfectibile. Cu toate acestea, nici măcar el nu a realizat filmul meritat de unul dintre autorii și lucrările în cauză. Rezulta clar din discuție că ajutorul trebuia să vină neapărat **de undeva**, dar de la un for — nu de la un om, ca și cum forurile n-ar fi alcătuite din oameni ci doar din funcții.

Ceea ce merită de observat este faptul că la atari concursuri, cu o tematică de strictă actualitate, nu există loc pentru acea pendulare între **actual** și **contemporan** care face ca, declarînd ritos că vor face filmul zilei de azi, destui scenariști profesioniști și regizori să-și ia distanța de un sfert de veac de la momentul acțiunii. Nu. Concurenții sînt puși, fără rabat, la „proba de foc" a realității imediate — ei nu pot alege între un roman celebru pe care să-l adapteze sau o evocare mai mult sau mai puțin exactă a ultimelor luni de război. Acel „om de lîngă tine" este materia primă a filelor cerute și aduse sub privirea exigentă a celor care triază cu ștacheta pusă la o înălțime ocolită de către destui profesioniști. Și totuși... Totuși, asemenea scenarii se scriu, autorii lor suportă riscul de a fi dați la o parte de alții mai buni. Iar după aceea ? Se așterne liniștea. Eroul așteaptă. Eroul e silit să aștepte. Eroul stă în raft.

Dar poate că el trebuie să aștepte ca alții, mai bine construiți, să le ia locul pe ecrane. Cei, pe care profesioniștii genului îi aduc, cu exersată măiestrie, pînă în acel punct terminus unde apare contractul pentru viitorul film. Sînt, categoric și asemenea cazuri ce nu suferă comparație cu reușite neprofesioniste. O altă comparație se impune totuși. Din ea trebuie să deducem în ce stare de raport se află scenariile profesioniștilor cu evocarea realității imediate ce prea ades i se substituie o perioadă căreia, oricît am dori, nu-i putem zice totuși **actualitate** decît refuzînd să vedem cîte se prefac și în ce ritm, sub ochii noștri. Este oare nevoie să mai adăugăm vreun comentar faptului că tocmai în anul în care se împlinește un deceniu de la cooperativizarea agriculturii, ecranul românesc aduce — la început de stagiune '72 — două filme cu eroi de la țară a căror acțiune nu trece de sfîrșitul războiului ? Nu este firește aici locul să le dăm o apreciere de calitate, știut fiind că ea nu scuză echilibrul unui repertoriu. Nici nu gîndim cumva că scenariștii trebuiau să scrie altceva decît ceea ce și-au dorit. Dar una este un film, luat ca operă de sine stătătoare și alta este o producție angajată în perspectiva unor răspunderi efective.

Poate că, printre eroii care așteaptă în scenariile prea puțin băgate în seamă — datorate unar talente modeste, încă dornice să desprindă meșteșugul scrisului — se vor fi găsind și cîteva pe o temă atît de arzător actuală cum este aceea a cooperativizării împlinite și devenite mod de viață pentru milioane de țărani oropsiți secole de-a rîndul ! Poate. Dar dacă nu, atunci pentru ce tema să rămînă neatacată, iar forțele talentelor profesioniste să „sară" peste sursa de inspirație mai apropiată spre o depărtare care, oricînd, poate fi acoperită ?

Se spune și se susține cu argumente din experiența cinematografică mondială că regizorul este autorul filmului, că el poate orice și că lui îi revine răspunderea opțiunii de la idee pînă la realizare. Aceasta se reflectă într-un anume fel pe genericele filmelor noastre care, tot mai des, consemnează pe regizor și drept coautor. Drepturile sale devin, astfel, cu mult mai mari decît cele pur regizorale. Atunci, cum se face că atît de des actualitatea „scapă" și coautorilor, nu numai autorilor de scenarii ? Iar, numai prin excepție, cei doi se întîlnesc cu ea pe genericul recentei premiere „Pentru că se iubesc" — cînd, iubirea, putea foarte bine să fi constituit **un film,** iar nu **singurul** reflex al prezentului, într-o suită de filme, în răstimp de cîteva luni...

Realizarea unui film, o știm, e un proces complicat ce-și are motivele sale temeinice și altele mai puțin temeinice. Intîlnirea factorilor ce-i asigură împlinirea — de la idee și pînă la premieră — este, legal, contractuală, între producător și realizatorul artistic : regizorul. Dar de aici și pînă la acea atitudine de partener pasiv care așteaptă scenariul — oricare, de orice gen, numai să fie — distanța nu mai e cîtuși de puțin măgulitoare pentru „autorul filmului", personalitate ce se presupune a fi nu doar un meșter ci un gînditor al timpului său, un propagator ce pune la inimă imperativele societății pe care o slujește. Cum de lipsește, la acest început de an, eroul de la țară al **acestui** timp de istorie sau, de asemeni, acel tînar în faptele căruia arde flacăra experienței unei jumătăți de secol de luptă revoluționară utecistă, e greu de spus fără a ne gîndi la cineaștii care au făcut și fac filme, în vreme ce eroii amintiți așteaptă. Un fel îngust de a concepe creația de film, poate fi decelat la o mai atentă observare a cuprinderii vieții și problemelor ei pe ecran. El poate fi numit oricum, dar nu poate fi în nici un fel justificat. Că n-au fost scrise încă scenariile ideale pentru aceste teme importante, că regizorul — potrivit contractului — realizează filmul comandat de către studio, pe scenariul ce i-a fost înmînat, că nimeni nu i-a cerut **încă** un film sau altul pe o temă neacoperită, sînt argumente care nu contează în fața răspunderii de principiu ale artei militante.

Pentru cinematografia noastră care, într-un răstimp nu prea îndelungat, a cunoscut aprecieri durabile — și nu numai acasă — este mai necesară ca oricînd apariția acelui tip de cineast-animator al artei ce o profesează, capabil să aducă în raza aparatului de luat vederi, la timpul potrivit, temele mari și acute, cu toată forța pledoariei ofensive, punînd deschis și cu clarviziune în dezbatere portretul oamenilor și tabloul faptelor de azi în devenirea lor adevărată. Eroul zilei pe care o trăim, nu mai trebuie să aștepte.

In sălile de cinema, El este așteptat.

Eugen ATANASIU

* Ancheta TV : „Care este soarta concursurilor de scenarii ?" în emisiunea „ECRANUL" din 10 IV 1972.

N. POPA : „Flori"

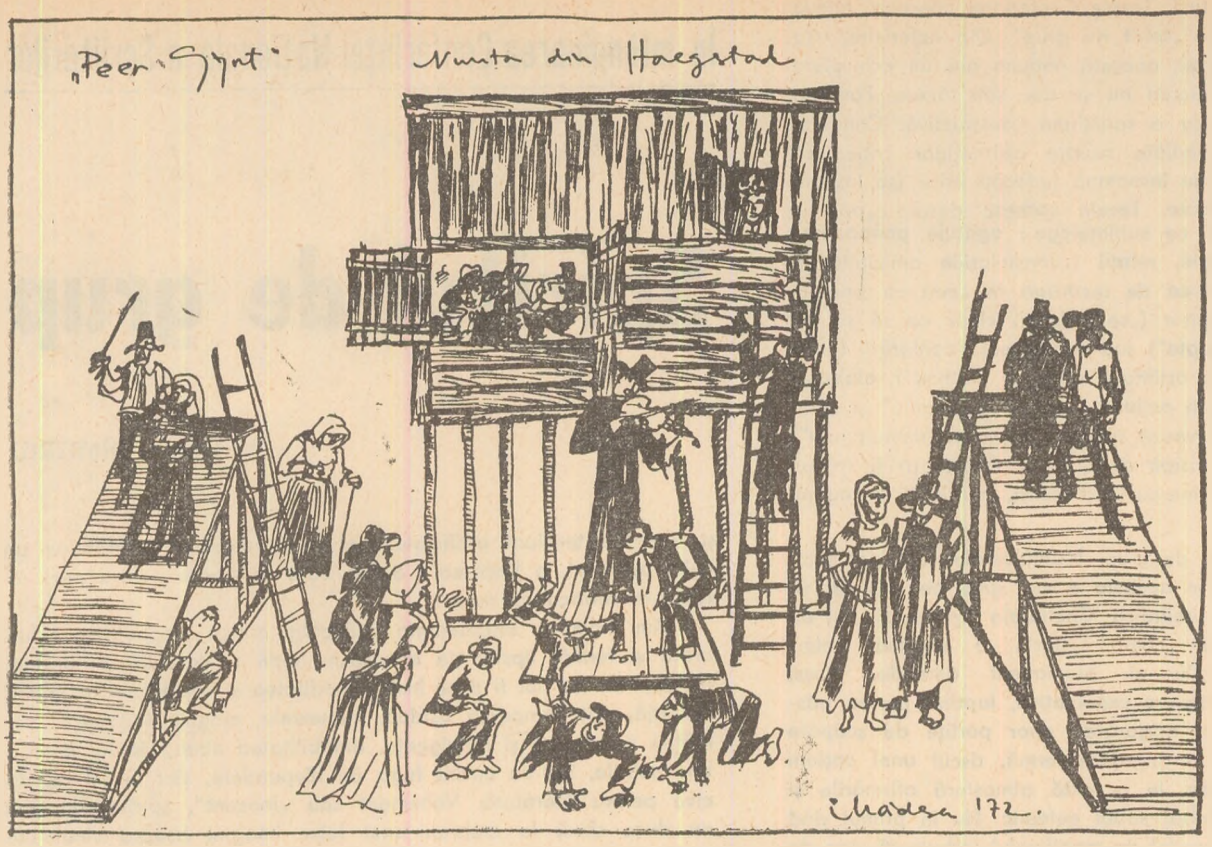

Schiță de decor la „Peer Gynt" (Mihai Mădescu).

Teatrul Tineretului Piatra Neamț

SINTEZA UNEI STAGIUNI

Ștefan OPREA

Foarte bună ideea prezentării grupate a premierelor unei stagiuni, idee pe care a avut-o recent Eduard Covali, directorul Teatrului Tineretului din Piatra Neamț; cu atît mai bună cu cît prezentarea a fost făcută în fața unui detașament de critici adunați sub egida ATM pentru o dezbatere „la masa rotundă" pe marginea repertoriului și a calității spectacolelor.

Patru spectacole, pe care conducerea teatrului le consideră cele mai bune, sînt suficiente pentru ca spectatorii și criticii să-și formuleze o opinie cît de cît exactă asupra profilului acestei stagiuni, asupra direcțiilor în care s-au îndreptat eforturile artistice și concepția ideologic-estetică a colectivului acestei scene.

Dar iată titlurile și realizatorii spectacolelor: „Harap Alb", scenariu și regie de Zoe Anghel-Stanca, un spectacol mai vechi, făcînd parte din repertoriul permanent, ca una din valorile certe ale ultimelor stagiuni; „Ultima oră" de Mihail Sebastian și „Ștafeta nevăzută" de Paul Everac, ambele în regia lui Emil Mandric; „Peer Gynt" de Ibsen în regia Cătălinei Buzoianu.

Trebuie să observăm mai întîi buna judecată în alcătuirea repertoriului, dominat de piese românești între care își fac loc mari valori ale dramaturgiei universale.

Despre „Harap Alb" am avut prilejul să vorbim la data premierei, așa încît nu ne rămîne acum decît — constatînd că spectacolul și-a păstrat toate atu-urile artistice care l-au făcut foarte prețuit de public și de presă — să reîmprospătăm laudele ce i-am adus atunci și să aplaudăm ideea menținerii lui în repertoriul permanent. Este un splendid spectacol pentru copii și pentru oameni mari, care degajă o nesfîrșită bucurie a jocului și în care pot fi descifrate remarcabile virtuozități regizorale, scenografice și actoricești.

Cum am văzut, dramaturgia românească mai este reprezentată de alte două piese, din perioade diferite: una făcînd parte din creația originală dintre cele două războaie — epocă fertilă a dramaturgiei noastre, față de care scenele teatrelor rămîn mereu datoare — iar cealaltă, aleasă dintre operele unui reprezentativ autor actual. Ambele spectacole fiind semnate de același regizor, se desprind cu ușurință unele coordonate comune cum ar fi acuratețea imaginii scenice, eleganța și firescul mișcării, lipsa stridențelor (în care cad adesea unele așa-zise căutări și invenții regizorale), valorificarea potențelor actoricești sub control regizoral atent, fără forțarea datelor firești ale interpreților, acord (la bine și la rău) cu scenografii (Sanda Mușătescu la „Ultima oră" și Mihai Mădescu la „Ștafeta nevăzută").

Și totuși „Ultima oră" mi s-a părut un spectacol greoi, obosit, fără ritm. Niciodată n-am crezut că voi spune despre piesa lui Sebastian că e plicticoasă și prea lungă. O spun acum, convins însă că numai spectacolul pietrean e de vină; regizorul n-a reușit să evite monotonia, să creeze momente deosebite cu care să rupă curgerea lină, ca a unei liniștite ape de șes. Decorurile — impersonale, fără relief, sporesc această impresie. Din păcate nici interpreții principali n-au depășit o notă de cuminţenie, vizînd doar jocul corect, unii dintre ei însă fără să atingă nici acest țel. Mă grăbesc să amintesc aici numele lui Theodor Danetti (Bucșan) și al Luciei Ștefănescu (Magda Minu), primul fără forță și siguranța de sine absolută a marelui industriaș, cealaltă prea expozitivă, prea exterioară și cu multe note false nu numai în rostirea replicii, dar și în alura generală a personajului. Mitică Popescu (Alexandru Andronic) cu farmec personal și siguranță, ca întotdeauna, dar fără a reuși să depășească tonul monocord specific întregului spectacol. Apariții agreabile — mai ales pentru pitorescul personajelor pe care le interpretează: Boris Petroff (I. D. Borcea), Valentin Uritescu (Ștefănescu), Cornel Nicoară (Brănescu), Al. Lazăr (Agopian), Sibylla Oarcea (Domnișoara Werner).

Mult mai matur, mai limpede gîndit ni s-a înfățișat spectacolul lui Emil Mandric cu „Ștafeta nevăzută", piesă căreia regizorii îi mai descoperă încă unele valori ce justifică păstrarea ei în repertoriile teatrelor. O idee generoasă, opusă egoismului și infatuării, idea că rezultatele bune într-un domeniu sau altul al muncii se datoresc eforturilor comune ale mai multor oameni, ale celor care au fost, care sînt și care vor veni. Directorul Dobrian, om integru, comunist cinstit, este primul care înțelege „taina" acestei „ștafete nevăzute" și se străduie să-i convingă și pe ceilalți. Piesa este ușor didactică, dar nu plicticoasă. Regizorul Mandric a lucrat aici cu mai multă convingere și inspirație, a pus în valoare cîteva caractere și a dat ascuțime unui conflict moral de o actualitate pregnantă. Mihai Mădescu, un scenograf inteligent, întotdeauna inspirat și bun lector al subtextelor dramatice, a creat un decor sugestiv, redus la elemente esențiale capabile nu numai să încadreze ideile piesei, dar să le și dea contur, să le creeze atmosferă.

Cîteva interpretări actoricești au fost de bună factură: Corneliu Dan Borcia creează un director (Anghel Dobrian) cu prestanță, sever, dar drept, om cu înaltă ținută morală. Meritul actorului stă în faptul că l-a făcut convingător pe acest personaj exemplar și poate de aceea mai rar întîlnit în viață. Valentin Uritescu ne-a plăcut și aici pentru crochiul foarte iscusit pe care-l creează (Boboc este un activist bine intenționat, dar căzut în rutină și cam depășit). Boris Petroff este un actor cu aleasă intuiție, cu inteligență și rafinament; într-un rol de mică întindere, el reușește să contureze un personaj foarte complex (secretarul de partid Săvoiu). De asemenea, Cornel Nicoară realizează, pe o partitură redusă, o apariție riguroasă, străbătută de autentic dramatism. Ion Muscă, Mircea Bibac și C. Cojocaru alcătuiesc un trio simpatic, îmbinînd seriozitatea cu umorul și naivitatea cu inteligența. Sibylla Oarcea, Mitică Popescu, Nina Zăinescu ș.a. contribuie la împlinirea unui spectacol serios și plăcut.

Dar punctul cel mai de sus al acestui grupaj de spectacole l-a atins „Peer Gynt" în regia Cătălinei Buzoianu, spectacol prezentat în premieră.

Abordarea acestei dificile piese ibseniene trebuie reținută mai întîi ca unul din actele temerare cu care Teatrul din Piatra Neamț ne-a obișnuit. Și trebuie spus de la început că am asistat la un spectacol remarcabil, în care numeroasele și complicatele idei ibseniene au fost reliefate, puse în lumină cu inteligență de regizoarea Cătălina Buzoianu. Tablouri de splendidă ținută plastică (în prima și ultima parte a spectacolului), datorate și conlucrării cu talentatul pictor și scenograf Mihai Mădescu, apoi armonia vocilor, ingeniozitatea mișcării scenice, toate dovedesc o aleasă gîndire și inventivitate regizorală puse în slujba unui text a cărui valoare nu mai trebuie demonstrată. Complicatele ipostaze prin care trece personajul titular — circulația lui între real și ireal sînt surprinse cu precizie datorită și interpretului principal — Mitică Popescu pe care l-am găsit abia aici în situația de a-și desfășura toată gama posibilităților sale interpretative. Un Peer Gynt bufon și visător, lucid și alienat, egoist și plin de bunătate, avar și iubitor îl urmărește pe spectator încă multă vreme după căderea cortinei. Este cea mai bună dovadă a reușitei acestui încîntător spectacol, pentru care colectivul artistic de la Piatra Neamț și regizoarea Cătălina Buzoianu merită cele mai alese laude și mulțumiri.

Rezervîndu-ne dreptul de a reveni asupra acestei realizări, amintim numele actorilor care au făcut o generoasă risipă de talent și energie pentru reușita spectacolului: Adria Pamfil-Almăjan, Cornel Nicoară, Boris Petroff, C. Cojocaru, Gelu Nițu, Nina Zăinescu, Eugenia Balaure, Lucia Ștefănescu, Al. Lazăr, Sibylla Oarcea, C. D. Borcia, Th. Danetti, Ion Muscă, Marius Ionescu ș.a.

antract

SHAKESPEARE ȘI NOI

N. BARBU

Un gînd spre uriașul din Stratford, spre pateticul și omenescul Shakespeare, e justificat nu numai de neîntrerupta prezență a operelor sale în inima și pe scenele noastre. Pornind tocmai de la conștiința nelimitării sale în timp, sîntem tentați să ne întoarcem și la zbunciumata existență a celui căruia, cu adevărat, i se potrivește mărturia „nimic din ce e omenesc nu mi-e străin".

A trăit relativ puțin: abia depășise cincizeci de ani. Și iată, chiar în aceste zile, cînd misterele primăverii își capătă întruparea în natură, ținînd seama de cunoscuta încetinire a timpului iulian, fixat într-un calendar ulterior perfecționat, se amintesc împreună și nașterea și moartea mărețului Will! Între acele hotare ale nașterii și ale morții s-a afirmat o **personalitate atît de puternic reliefată**, atît de bogată, fără a fi contradictorie, încît ea apare ca o excepție a literaturii mondiale. Or, excepțiile, cînd cată a fi explicate, — dobîndesc un nimb enigmatic. Astfel, înaintînd în cunoaștere, ajungi să-ți dai seama, la un moment dat, cît de departe ești, totuși, de esența pe care te străduiești s-o înțelegi.

Poate de aceea Shakespeare a luat înfățișările atîtor epoci, iar generațiile, în sucesiunea lor, au găsit mereu, în opera sa, argumentele propriilor lor idealuri.

Dar, cît, oare, avem dreptul să ne vedem în fiecare din oglinzile pe care el ni le arată, pe noi, cei mărginiți la timpul nostru? Există oare un asemenea paradoxal destin al celor mai desăvîrșite spirite de a fi cu atît mai mult trădate cu cît sînt mai impunătoare? „Trădarea" de care amintesc aici nu trebuie înțeleasă, desigur, într-un sens prea literal, pentru că, într-o anume măsură, e firească: ea exprimă un proces continuu de adecvare la contemporaneitate, exprimă o **relație** între valori create cîndva și lumea de azi. Numai că, pentru ca această relație să poată fi... reală, să aibă audiența căutată, trebuie să se pornească de la date, pe cît e cu putință, obiective, în speță de la **adevărul personalității**, al epocii și operei shakespeareiene, la **idealurile** lumii noastre de azi. Am subliniat într-adins: ›› la **idealurile** de azi, pentru că, în absența idealului, contestînd și bagatelizînd, nu-l putem citi în profunzimea sa pe autorul lui Hamlet.

Diderot, în preajma marii revoluții franceze, îl prezenta contemporanilor pe Shakespeare ca un „uriaș fără formă, grosolan sculptat, dar printre picioarele căruia am putea trece cu toții". Peste întrebările, luptele, năzuințele, înfrîngerile și cuceririle de atunci, ca și pentru fiecare epocă a răsunat mereu același mesaj umanist al genialului Will: „In cumpănă cu-atît de grele vremuri/ Voi spune-acum ce simt, nu ce se-nvață: / Bătrînii-au suferit, că te cutremuri / Noi, tinerii, trăi-vom altă viață".

Gigantul tălmăcitor al marilor adevăruri omenești s-a situat astfel ca o stea luminoasă deasupra vremii, prin spiritul său viu, pasionat să deslușească mereu contradicțiile naturii umane, răzvrătit și necruțător față de cei ce umileau demnitatea omului. Shakespeare a apărut și ne apare ca o chintesență a geniului uman, dezvăluind, dincolo de pasiuni și prejudecăți, dincolo de încrîncenările istoriei, o zonă a umanității plenar triumfătoare. De la umorul negru la duioșia elevată de cunoaștere, de la ură la compasiune, de la meditația amară la luminozitatea care încălzește inimile cu noi speranțe, el parcurge cea mai întinsă gamă a sentimentelor și a mobilurilor gîndirii. **Prezența omului**, îndreptîndu-și privirile pătrunzătoare prin negura secolelor spre viitor, este **dominanta** întregii sale opere, **începînd** cu piesele istorice, continuînd cu comediile și cu marile tragedii: **Romeo și Julieta, Hamlet, Othello, Regele Lear, Macbeth.** Drama cunoașterii adevărului pe care o întruchipează Hamlet sau Lear generează o înțelepciune care numai pentru uzul indivizilor mărunți se poate confunda cu nebunia. Bufonii săi aduc fîlfîirea de aripi a adevărurilor care ipostaziază valoarea omului. Piesele îi abundă de tipuri și de situații dramatice cu o valoare unică, însă forța care le face să lumineze cu putere este aprinsă de torța incandescentă a ideilor. Tocmai prin aceasta Shakespeare este modern. Coordonatele istorice, ecourile epocii în care el a scris, pe lîngă reflectarea unor momente în ceea ce ele aveau mai caracteristic, dobîndesc, pentru noi, cei de astăzi, și valoarea unor simboluri care amplifică sensurile unui umanism afirmat cu maximă pregnanță. Mesajul său răsună astăzi în concordanță cu idealurile noastre: **„Ce culme a creațiunii este omul! Ce cuget nobil! Ce plin de înțeles și cît de desăvîrșit e în formă și în mișcări!".**

verb

Lumina și altele

Andi ANDRIEȘ

Diminețile de mai, orele de foarte devreme, aduc în cotidian precocitatea luminii.

Ne-am obișnuit să considerăm lumina drept una din obligațiile naturii față de noi, trăim în lumină aproape fără să băgăm de seamă. Dacă întîmplător ar lipsi fie și pentru o clipă, atunci fără îndoială am deveni neliniștiți și dezorientați.

Dar lumina nu ne lipsește, ziua e întotdeauna în jurul nostru, rămîne doar să obțină de la noi certificatele semnificației. De această semnificație pe care noi reușim sau nu reușim s-o dăm zilelor, depinde iremediabil gustul care ne rămîne pe suflet după consumarea biologică și profesională a orelor care ne aparțin.

Ne putem întreba — nu ne oprește, dar nici nu ne obligă nimeni — dacă repetiția, pe lîngă faptul că e mama înțelepciunii, nu este cumva și producătoare de tipar? Dacă nu cumva zilele-tip creează automatisme?

Nu, categoric, nu.

Monotonia se naște din altceva, nu din muncă. Monotonia este o stare a inactivității, a lipsei de pasiune. Fiecare profesiune este, dacă vreți, o repetiție, o succesiune neîntreruptă de acțiuni identice. Dar cu toate acestea greu s-ar putea vorbi despre munci monotone și munci captivante. (Eventual s-ar putea folosi termenii „spectaculos" sau „nespectaculos", dar și aceasta ar fi riscant. Spectaculosul unei zile nu este neapărat o formă a individualului, în mod normal el trebuie să se integreze unui spectaculos general, pe un plan mult mai important).

Ceea ce s-ar putea numi zile-tip înseamnă, în fond, evoluție. Fiecare zi-tip poate genera, ca în interiorul unei cascade, germenele dinamizant al zilei următoare. Nu ziua-tip provoacă oboseală morală și fizică, ci tiparul — atunci cînd apare. Tiparul e obositor pentru că atrofiază personalitatea. Tiparul profesional, schema, sînt manifestări de comoditate, de limită, de lipsă de creativitate. Tiparul se vede cu ușurință, ca un număr pe coapsa unui cal inventariat.

Zilele noastre — active, dense, căutătoare — elimină prin definiție tiparul și lipsa de personalitate. Continuitatea zilelor noastre se caracterizează prin ieșirea din scheme, prin perforarea comodității, prin depășirea limitelor. Ziua-tip a contemporaneității românești este în primul rînd o probă de consecvență necesară și spectaculos productivă.

Aceasta e limpede ca lumina precoce a dimineților de mai.

În întîmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor

Spiritul de grup

Daniel DIMITRIU

Referindu-se la rolul criticii, Tezele Conferinței consacră cîteva aliniate discutării noțiunii de „spirit de grup". Din nefericire, așa cum prea bine o știm cu toții, această noțiune are un echivalent real. E bine că asemenea lucruri nu se trec sub tăcere. Punerea lor în discuție e sinonimă cu o sancțiune constructivă. Conduita criticului are consecințe imediate asupra afirmațiilor critice ca atare. Imoralitate în critică nu înseamnă judecăți false (se înșeală oricine), ci judecăți falsificate. Tezele vorbesc despre „politica spiritului de grup", politică ce subînțelege: **agitație permanentă** („tensiuni artificiale"), **calcule, relații** („constelațiile amiciților și aversiunilor literare"), **stabilirea de recorduri** în ceea ce privește rapiditatea lansării unui scriitor („se întîmplă chiar ca să se fabrice mari talente peste noapte") sau consecvența denigrării („alții sînt primiți de unii critici cu ostilitate, orice ar publica"), **elaborarea unei veritabile strategii în acțiune** („asiduă campanie" și „manevre"), **joc psihologic** („enervează spiritele, provoacă nemulțumiri") etc. După cum se vede — risipă de energie. Acesta ar fi spiritul **activ** de grup. Spiritul aflat mereu în ofensivă, guraliv și insinuant, aprins și susceptibil.

Există și un spirit **pasiv** de grup. Manifestările sale sînt total opuse celor de mai sus. Prin aceasta e mai greu de depistat și, aparent, aduce mai puține prejudicii. Cheltuiala de energie (și de materie cenușie necesară „combinațiilor") e minimă. Intervențiile sînt aparent abile și permanent amabile. Acest gen de grup păstrează o anume expectativă, luptînd pentru păstrarea „liniștii interioare" și asigurarea unor portițe de scăpare pentru orice situație. Evită o angajare fermă, riscul unei opțiuni și luarea unor poziții decise. În această atmosferă afirmările și infirmările se fac într-un limbaj subtil eufemic. Nu în primul rînd liniștea și placiditatea unor astfel de manifestări trebuie să dea de gîndit. Atitudinea aceasta de un pronunțat sedentarism intelectual devine nocivă în clipa în care, în virtutea amabilităților și clemenței, face, inconștient sau nu, rabat de la valoare. Arta adevărată și diletantismul ajung să stea sub același acoperămînt, față-n față (dacă nu alături), mult prea aproape.

Într-un asemenea grup, intransigența se manifestă prin luări de poziție teoretice concretizate doar în declarații de principiu puse la pagina întîi a revistelor. Spiritul activ de grup creează și întreține tensiuni artificiale. Cel pasiv creează și întreține un calm artificial, o lîncezeală de la care se abate pentru mici răfuieli la rubrica de note.

Am admirat întotdeauna judecata critică deopotrivă echilibrată și fermă, lipsită de entuziasm ieftin și descalificări brutale. În locul lor nu pot fi puse însă placiditatea și eschivările. În ultimă instanță, atît campania asiduă, manevrele, elogiile forțate și ostilitățile ticluite cît și indulgența, amabilitatea neangajantă, precauțiile subtile, într-un cuvînt fuga de răspundere, sînt la fel de nocive pentru literatură. Vehement sau „inocent", spiritul de grup nu duce decît la crearea unei false imagini asupra vieții literare. „Îndreptarea mai hotărîtă a criticii noastre către cititor" — ca să folosesc o altă formulare din Teze — reclamă o deplină onestitate. Criticul care trișează (zgomotos sau tacit) își taie orice cale de acces spre public.

Efervescența care se face simțită în climatul literar actual (și nu numai în cel literar) sînt semne ale angajării și ale responsabilității.

Tezele insistă în text și în subtext asupra unei etici care trebuie să însoțească orice gest al criticii. În afara ei inteligența și vocația sînt cumva podoabe inutile.

Ce așteptați de la Conferința Națională?

MIHAI BENIUC

Un singur lucru: Să dispară relația dintre scriitori și scriitori caracteristică prin fabula lui Krîlov, în care cucul și cocoșul se extaziază de cîntecul celuilalt, critica nefăcînd excepție. Critica ar trebui să intervină activ și obiectiv pentru curmarea acestei situații destul de penibile din nefericire existînd în prezent.

E posibil? mă întreb. Da, în cazul că Uniunea scriitorilor va exercita dreptul ce-l are asupra editurilor în sensul unei înțelepte colaborări, în spiritul liniei ideologice a clasei muncitoare și a intereselor construcției multilaterale a socialismului în România.

RADU BOUREANU

Pînă acum așteptata Conferință Națională de la noi; adică ceea ce s-a materializat în lucrări, în participarea cu articole în presa literară.

Ceea ce așteptăm de la „ea", de la materializarea noțiunii în ființă operativă, se aliniază la coloana de doleanțe și necesități practice sau spirituale, realizate sau rămase între paranteze.

Mai așteptăm de la Conferință, prin lucrările și hotărîrile luate — să organizeze mai temeinic mișcarea literară și laturile practice.

Să pună un echilibru în viața spirituală și etică, eliminînd prin hotărîrile și legile votate manifestări reprobabile din partea oricărui grup sau oricărui membru al Uniunii.

PAUL ANGHEL

Aștept ca la apropiata Conferință Național ăa Scriitorilor să se finalizeze, în sfîrșit, problema noii legi a drepturilor de autor.

ION HURJUI

1. Mai multe forme de stimulare pentru cărțile bune.

2. Revistele (unele), pe cît se poate, să publice și colaboratori din localități diferite de zona geografică unde activează redacțiile. Pentru evitarea repetării numelor, stilurilor, ticurilor și tabieturilor.

3. Primirea de membri în „Asociațiile scriitorilor" să se facă după repere concrete, egale, repere ce pot fi comparate. Cronicile la cărți să fie un argument secundar fiindcă „unii" au prieteni iar cei foarte buni sînt apreciați mai tîrziu (conform unor legi al căror mecanism urmează să-l studieze criticii). Media o receptează publicul care cumpără cărțile.

HARALAMBIE ȚUGUI

Eveniment de importanță deosebită în dezvoltarea literaturii noastre contemporane, Conferința Națională a Scriitorilor va constitui, negreșit, atît un prilej de evaluare a realizărilor cît, mai ales, un efort colectiv pentru stabilirea celei mai juste și necesare direcții de dezvoltare a acestei literaturi în etapa care urmează. Sînt probleme pe care tezele elaborate în întîmpinarea conferinței le-au elucidat cu prisosință, încît am convingerea că prin dezbaterea lor întregul front scriitoricesc se va grupa și mai strîns în jurul sufletului poporului nostru, spre a-l sluji cu devotamentul cuvenit. Și acest lucru va fi posibil, după părerea mea modestă, în primul rînd prin îmbunătățirea climatului moral și spiritual în care ne făurim și ne apreciem operele. Aștept, deci, de la această conferință un accent mai puternic pe spiritul de responsabilitate al publicațiilor literare față de scrierile promovate, pentru echitatea colegială și pentru combaterea practicilor subiectiviste bazate pe spiritul îngust de grup, ori pe discriminări inadmisibile, așa cum de altfel se remarcă în teze la capitolul „Rolul criticii". Numai printr-un climat literar sănătos, în care prețuirea bine cîntărită a fiecărei opere constituie criteriul de bază al selecției și nu considerente de ordin personal, se va putea realiza valorificarea maximă a întregului potențial literar. Am convingerea că lucrările conferinței vor aduce clarificări edificatoare în această direcție și le aștept cu deplină încredere, alături de cele privitoare la asigurarea condițiilor de viață ale scriitorilor în perioada care urmează, condiții pentru care Uniunea scriitorilor a dovedit în ultimii ani un interes susținut.

FLORIN MIHAI PETRESCU

Conferința națională a scriitorilor va fi, fără îndoială, un eveniment cu multiple sensuri pentru dezvoltarea activității creatoare a scriitorilor.

Trebuie să remarcăm că literatura noastră a cunoscut posibilitatea afirmării integrale datorită realităților pe care le trăim. Documentele Congresului al X-lea precum și ale plenarei Comitetului Central din 3—5 noiembrie 1971 au constituit un imbold permanent în desfășurarea muncii scriitorilor. Desigur că lucrările Conferinței naționale a scriitorilor vor constitui o analiză principială a succeselor și lipsurilor existente.

Aștept cu mult interes viitoarele dezbateri ale Conferinței, ele contribuind la o mai bună cunoaștere a literaturii din patria noastră și a direcțiilor ei de dezvoltare.

Țin să salut Conferința printr-un volum de versuri inspirate din actualitate, în curs de apariție la Editura „Junimea".

MIHAIL SABIN

moldova

Aici începe Moldova și numai elanul magnetic
ridicat din ființa pădurilor ei
și din vastul albastru de nord și din taina
căruntelor manuscripte și din surîsul verii
pe marile cîmpuri îndrăgostite și din suplul
destin al cuvintelor întoarse în chip de Luceafăr
din lumea de sus, numai elanul acesta magnetic
atrage lumină în ochiul astral,
vis al retinei unde-n mănunchiuri sublime
se formează cetățile.

Adînc proiectîndu-se-n sine privirea
adaugă la lecția eternei naturi
propria sa dragoste, nimic nu răsare
prea complicat sub cerul acesta, nimic nu dispare
aici dintr-o dată, în tot ce cuprinde ochiul astral
se schimbă doar liniștea, sub cerul cel blînd
stăruie norul, deasupra copacilor e sunetul frunzei,
Moldovă rostim și în inima noastră se rupe
un nimb a cărui lumină aleargă, aleargă
prin brațe și umeri către fruntea de sus
și mereu mai departe pînă-n albastrul de nord
de la gurile tainei.

Aici se măsoară cu altfel de cupe
curgerea timpului, cineva din afară
ar crede că-n lente și-ncremenite
unduiri se petrece schimbarea din anotimp,
dar măsură adîncă e-n apa Siretului,
în volbura fără sfîrșit a înaltelor valuri,
ceas, an, timp, eternitate.

Ea se arată mereu înflorită
în uriașa ei dragoste, ea se deschide
din munții mirifici și-n fîntînile ei
curge în libere unde profunde
soarele însuși.

Călătorule, rostul tău este să pășești
în vîrful picioarelor spre a nu stîrni
sufletele din miezul pămîntului,
rostul tău este să te-oprești la toate porțile,
ele te-așteaptă cu aripa larg fluturîndă,
aproape zburînd.

Moldova, vis al retinei fără sfîrșit
unde-n mănunchiuri sublime
se formează cetățile.

aspecte, atitudini

PERIODICITATEA REVISTELOR

Al. DIMA

Nu ştim dacă s-a observat îndeajuns: există, pe lîngă atîtea altele, şi o „problemă" a periodicităţii revistelor literare sau istoric-literare. Unele semne s-au ivit mai demult. E astfel limpede o anume nervozitate a unor reviste care se străduiesc, din răsputeri, să-şi scurteze intervalele de apariţie. Periodicile care apar trimestrial tind a deveni bilunare, dacă nu chiar lunare. Cele care aparţin ultimei categorii doresc, cu aprindere, să ajungă bilunare şi probabil, cele din urmă tînjesc după apariţii săptămînale. Ar fi de mirare să înregistrăm şi tendinţa transformării celor din urmă în cotidiane literare?

Să nu se creadă însă că e vorba doar de un joc mecanic, de cine ştie ce ambiţii redacţionale sau vrednicii exagerate. Uneori, dar numai uneori, aceste tendinţe sînt îndreptăţite atunci cînd depind de natura însăşi a revistei lată, de pildă, e pentru toată lumea evident că o revistă de istorie literară ca cea a Academiei nu se poate mărgini la o periodicitate trimestrială. Fiind singura publicaţie de acest fel, ea nu poate satisface – oricîtă bunăvoinţă ar arăta – nici cererile autorilor, nici pe cele ale cititorilor. Sîntem în măsură să informăm că în portofoliul „Revistei de istorie şi teorie literară" s-au adunat, de pe acum, materiale pe doi ani înainte. O periodicitate mai frecventă se impune, desigur, în acest caz.

Dreptate au, de asemeni, unele reviste lunare din marile centre provinciale cînd tind să-şi micşoreze periodicitatea dacă au colaboratori locali în număr satisfăcător şi de calitate corespunzătoare, ceea ce – din păcate – nu se întîmplă totdeauna.

De remarcat e însă, mai cu seamă, un fenomen asupra căruia voim tocmai să atragem atenţia. În urma tendinţei de diminuare a spaţiului de timp al apariţiei, începe să scadă tot mai mult numărul revistelor lunare. În trecut, între cele două războaie şi mai înainte, recordul îl deţineau însă periodicele de acest tip. O întreagă listă din secolul al XIX-lea şi al XX-lea poate ilustra, cu uşurinţă, această situaţie de la vechile „Convorbiri literare" şi pînă la „Viaţa Românească". Nu se poate susţine de nimeni că revistele lunare de altădată plictiseau şi că nu prea erau citite. Ci, dimpotrivă. „Viaţa Românească", în toate etapele ei, ca revistă lunară, era totdeauna aşteptată cu nerăbdare şi preţuită, după cum se ştie. Săptămînalele erau pe atunci mai rare şi se legau, de multe ori, de presa politică" (de „Universul", de „Adevărul" etc.).

Dacă facem abstracţie de periodicele lunare judeţene ale Consiliilor de cultură socialistă care tipăresc de multe ori, numere excelente la Oradea, Constanţa, Braşov, Piteşti etc., dar care nu sînt organe exclusiv literare, atunci trebuie să constatăm că avem astăzi puţine, regretabil de puţine periodice lunare şi acelea care stăruiesc, nu par a fi, din păcate, prea agreate.

Oare tindem către o dispariţie completă a revistelor lunare pe care nu le-ar mai cere nici cititorii, nici autorii? S-ar putea oferi şi unele explicaţii oarecum plauzabile. Trăim, într-adevăr, într-un ritm mai trepidant, setea de actualitate e tot mai aprinsă, evenimentele apar şi dispar cu rapiditate şi trebuiesc surprinse, desigur, fără amînare. Nevoia de informaţie presează, nervozitatea tuturor pare tot mai vie.

Dacă ne gîndim însă mai bine, astfel de explicaţii, s-ar aplica mai potrivit presei neliterare decît celei literare.

Oare nu sînt atîţia cititori care ar dori să urmărească într-un periodic lunar o nuvelă amplă, un fragment mai dezvoltat de roman, acte dintr-o piesă remarcabilă, studii şi cercetări critice şi istoric-literare de mai cuprinzătoare dimensiuni? Cum ar încăpea acestea în bilunare şi săptămînale şi ce ar spune redactorii lor care imploră exasperaţi doar material „scurt", cît mai scurt, dacă s-ar putea chiar telegrafic?

Sînt autori şi autori, cititori şi cititori, dar mulţi dintre aceştia duc nostalgia unor reviste lunare care să înlesnească popasuri mai îndelungi de lectură, prilejuri mai temeinice de meditaţie şi care să ofere scriitorilor spaţii mai largi de desfăşurare.

AUREL BALAN — „Natură moartă"

UMBRELE

fragment din romanul

COBORÎND SPRE NORD-VEST

de VASILE SĂLĂJAN

În casa părinţilor mei, Ioan era cel care aprindea dimineaţa focul şi mai tîrziu deschidea uşa ca să iasă în tindă de unde ştiam foarte bine că urmează să se strecoare afară să ducă de mîncare la porci şi întorcîndu-se să arunce cîteva braţe de fîn din şură la vaci şi la bivoli — şi totuşi prea devreme fiind la reîntoarcere să se strecoare din nou în pat pentru cîteva zeci de minute bune — moment aşteptat cu mare nerăbdare de Augustin şi mai apoi de Filofteia care năvăleau peste el sau alteori dinainte se vîrau sub plapumă ca găsindu-i Ioan acolo să nu-i mai poată refuza şi atunci începea ceea ce Roza obişnuia să numească balamucul. Adică Filofteia se acoperea complet cu învelitoarea şi de acolo făcea într-un anume fel şi întărîtat Augustin se simţea dator să facă într-alt fel şi cu glas mai înalt — peste toate auzindu-se strigătele Anastasiei.

„Liniştiţi-vă şi dormiţi că mai este pînă la ziuă" zicea Anastasia.

„Cucu" făcea de sub plapumă Filofteia.

„Tu nu eşti cuc să faci cucu" striga revoltat Augustin. „Te rog eu, fă ca gîsca — ai cuvîntul meu că nu eşti nimic altceva decît o biată gîscă pusă la îngrăşat. Haide, ga-ga-ga".

„Şi de ce nu pot fi eu o vrabie, o vrăbiuţă cu ochişori albaştri şi paltonaş de lînă cenuşiu — te întreb" zicea Filofteia.

„Cucurigu" îşi ascuţea Augustin glasul.

„Să înnebuneşti nu alta" spunea Roza.

„Roza, tu de ce nu faci ca privighetoarea. Ţi-ar sta bine" spunea Ştefan.

„Ştefan, te rog eu, fă ca lupul", îi zicea Filofteia.

„Ham-ham" făcea Ioan.

„Să-ţi iai lumea în cap, să crăpi, nu alta" se revolta Anastasia.

„Mamă, noi îl iubim mult pe Ioan" zicea Filofteia. „Chiar foarte mult. Şi şi dumneata ne eşti foarte dragă".

„Mamă, dumneata cum ştii să faci" o întreba Augustin.

„Ca barza ştii" o iscodea Filofteia.

„Te rugăm" strigau toţi în cor.

„Mi-a trecut vremea" zicea Anastasia cu o oarecare tristeţe în glas. „Cînd am fost de vîrsta voastră am ştiut şi eu cînta în multe feluri. Dar am uitat şi pe deasupra nici nu se cade unei femei bătrîne ca mine să dea în mintea copiilor".

„Noi avem mintea copiilor" zicea Filofteia. „Noi sîntem cineva".

„Hai să-l sculăm cumva şi pe Alexandru" zicea Ştefan.

„Propun să-i strigăm la ureche" zicea Augustin.

„Mai bine să-l stropim cu apă rece. Aşa cu siguranţă îl trezim şi sîntem siguri şi că îi fuge somnul" zicea Ştefan.

„Nu dorm" le zicea Alexandru. „Îmi face nespusă plăcere să vă ascult. Sînteţi minunaţi. Sînteţi fraţii mei mult iubiţi, părinţii mei şi sînt fericit că vă pot iubi din toată inima — că meritaţi să vă iubesc pe toţi. Căci nu cunosc un loc mai minunat decît această bătrînă casă şi un tată mai bun decît Ioan şi o mamă mai minunată decît micuţa Filofteia — şi iarăşi frate mai minunat decît Augustin şi din nou prietenă mai de neînlocuit ca Roza. Şi pentru toate acestea lăsaţi-mă să tac — şi să plîng ar mai fi trebuit să spună, şi să mă întristez de ceea ce va veni, dar la vremea aceea nu avea de unde să ştie şi numai mai tîrziu, după o lungă perioadă să poată completa precum urmează adeverind astfel vorbele celui care vorbind spunea Că din cîte-au fost cîndva mintea păstrează atîtea şi-atîtea mai clar — restul e ca un moloz încîlcit şi ades răscolit şi numai o privire pătrunzătoare e în stare să scruteze cum se cuvine şi să se pronunţe, altfel nimic nu se poate spune: privirea rămîne în gol, iar vorbele sînt păsări care şi-au uitat cuibul; şi dacă e să dezvăluim clipa cînd e întru puterea noastră să ne aducem aminte — lucrul acesta ne vine greu căci trebuie astfel să pomenim de cliva din urmă; deci adeverind aceste cuvinte Alexandru mai tîrziu să mai poată zice: Şi treceau cocorii toamna şi nu zăboveau decît acolo pe cîmpia aceea întinsă cît o mare; coborau rotindu-se şi cuprinzîndu-l în mijlocul lor şi de teamă îi zburătăcea să zboare sau alteori, îndrăznind, ca să-l ducă şi pe el acolo nu departe de visul lui — aşadar acestea. Cît despre casă pe lîngă faptul că era veche şi din bîrne, acoperită cu un strat gros de paie, amănuntul deosebit de important şi anume: Că atunci cînd au demolat-o, împlinindu-se în sfîrşit mai vechea lor dorinţă, au găsit în peretele dinspre răsărit închis într-o băşică de porc petecul de hîrtie pe care scria cu litere strîmbe, apăsate: De la naşterea lui Hristos 182... *şi puţin mai jos un I, ceea ce dovedea cu putere că străbunicul Ioan ştiuse carte şi nu era aceasta o veste care să nu-l bucure pe el, sîrguinciosul slujitor într-ale celor scrise, a multeştiutorul Alexandru cel în măsură să mai spuie cîte ceva şi despre valea adîncă la cotituri cu apa mîloasă ascunzînd în străfunduri peşti graşi şi lipitori şi despre bălţile pline de raţe primăvara pînă spre toamnă, iar iarna acoperindu-se cu o pojghiţă de gheaţă ca oglinda — şi înaintînd în adîncimea ei pe patine cioclite din lemn de salcie moale peste care trecea un fir de sîrmă groasă se întîmpla de se spărgea gheaţa şi venea acasă ud şi îngheţat şi bătînd cu teamă la poartă îl primea Anastasia şi-l culca repede în pat, iar Ioan aflînd îi ardea cîteva cu palma, zice-se ca să se încălzească mai repede şi fraţii lui privindu-l cu milă tăceau cuminţi pînă trecea furtuna şi totul revenea la normal; iar mai apoi şi despre pădurea mlăştinoasă cu atîtea frunze foşnitoare toamna şi hribi tîrzii ascunşi bine sub covorul acela moale — şi în continuare despre multe altele conturînd cum el însuşi zice* Acele locuri vechi şi minunate, vătămate din loc în loc de prelingeri de apă şerpuitoare şi de împărăţia verde a bălţilor, de pîlcuri sărace de păduri şi învăluite toate într-o linişte nefirească şi un aer — putîndu-se numi într-un singur cuvînt toate acestea nord-vest.

Anastasia făcea eforturi deosebite de a ne tempera predispoziţia noastră îndreptată spre joc şi spectacol. Nu de puţine ori s-a arătat contrariată de pasiunea pentru cuvînt şi retorică pe care o dovedeam cu toţii, îndeosebi faţă de practica de a ne apropia realitatea din povestire. „E într-asta o oarecare neputinţă în acelaşi timp în care de aici decurge un strop de măreţie" avea să-mi spună odată. „Într-un fel eu nu am dreptul să judec" repeta adeseori şi nu era în aceste cuvinte decît propria recunoaştere a unei înfrîngeri pe care Alexandru n-a descoperit-o în serile sau dimineţile cînd strînşi toţi în spaţiul dintre cei patru pereţi ai încăperii repetau un scenariu în care Anastasia avea cîteva replici de genul Mai tăceţi odată sau Linişiţi-vă etcetera, deci avînd rezervat rolul intrat de suprave-ghetor — ci altcîndva cînd cercetînd asupra lumii de la înălţimea a cîtorva zeci de ani avea să descopere motivele fireşti ale comportării ei şi deţinînd pentru sine aceste adevăruri să-şi poată spune Că în ceea ce avea mai ascuns Anastasia nu regreta nimic altceva decît exact drumul pe care l-a apucat, fiind cuprinse în această frază lucruri extem de grave şi care ar putea-o pune într-o lumină nefavorabilă. Dar nu, nu mi se pare a greşi prea mult, mama mai tîrziu arăta aşa cum arată o femeie despre care se spune că a fost cîndva foarte frumoasă; era aprigă la bătrîneţe şi nu de puţine ori rostea cuvinte ascuţite, dar slăbită fiind sfîrşea repede eliberîndu-se tăcerii atît de dragi ei. Mama mea, iubită Anastasia — iată fiul tău te priveşte astăzi de la această înălţime ameţitoare purtîndu-ţi vîrsta la care tu te-ai stins şi purtîndu-ţi grijă neruşinată cînd n-ar trebui nimic altceva decît să fii lăsată în liniştea şi tăcerea ta ascunsă din totdeauna. Căci de ce ar fi necesar acum să te judece şi să rostească ceea ce pentru el e destul de clar şi tu nu i-ai dat prilejul, la frageda vîrstă la care l-ai avut în preajmă, să înţeleagă şi, iată, dacă am să-mi înfrîng pornirea de a-ţi cîntări crucea pe care a-i purtat-o n-am să-mi pot alunga din minte seara în care te-am văzut aproape dezbrăcată, erai plină şi seducătoare, acoperită doar de pînza uşoară a unei cămăşi noi, lucitoare, privindu-te în oglinda mizerabilă atîrnată sub grindă — şi deci privindu-te să simt că ai strîns în trupul tău o moliciune pe care numai tîrziu, bărbat fiind, am mai descoperit-o, şi pe care urmărind-o de-a lungul anilor am văzut-o cum se pierde şi se destramă şi trece în oase — din ceea ce fuseşi rămînînd doar oboseala şi bătrîneţea şi copiii, cîţiva, şi astfel să descopăr ce se ştia din totdeauna, adică să-ţi pot spune mamă-sămînţă şi mie să-mi pot spune tulpină tînără şi născîndu-mă şi tu pierzîndu-te adeseori să nu-mi pot apropia gîndul că totuşi ceva ne leagă.

(continuare în pag. 13)

O. Z. N. și GRAVITAȚIA (II)

Florin GHEORGHIȚĂ

Impunînd o manieră cu totul revoluționară în gîndirea științifică a secolului nostru, A. Einstein a completat în mod original întreaga concepție newtoniană asupra gravitației. După ce lansase în anul 1904 teoria „relativității restrînse", în 1914 el formulă teoria cîmpului gravific pornind de la „principiul echivalenței". În acest sens, savantul făcea încă de pe atunci ipoteza că într-o navă cosmică ce s-ar deplasa cu viteză uniformă, echipajul și obiectele care nu ar fi fost fixate, ar urma să plutească liber în capsula respectivă. (Această „degravitare" rezultată din însăși viteza deplasării a fost obținută în mod practic abia după jumătate de veac, prin actualele experimente spațiale). În cazul accelerării navei, Einstein considera că în interior ar fi urmat să se producă efecte similare celor date de acțiunea gravitației; astfel, obiectele ce pluteau în cabină aveau să fie ajunse din urmă de dușumeaua navei accelerate, deși echipajul rămînea cu impresia că acestea ar fi căzut în mod obișnuit pe podea. Generalizînd ulterior echivalarea dintre mișcarea uniform accelerată și un „cîmp real de gravitație", savantul a ajuns apoi să demonstreze în mod treptat acele aspecte atît de neobișnuite ale „curbării spațiului" sub acțiunea gravitațională a marilor aștri, cît și al „încetinirii timpului" în raport cu viteza deplasării.

Deși Einstein a dus problema gravitației la o concepție mai avansată, nici el nu a putut explica modul în care se produce și în care acționează această forță atît de necunoscută încă, — stăpînă pe pămînt și în univers.

Sesizînd marele semn de întrebare, știința secolului nostru a preluat studierea aprofundată a fenomenului gravific în marile centre de cercetare din diferite țări. O anumită orientare fusese dată în acest sens încă din secolul trecut, de către fizicianul englez M. Faraday; acesta scria: „Gravitația. Cu siguranță că această forță trebuie să aibă o legătură ce poate fi dovedită experimental, cu electricitatea, magnetismul și alte forțe, așa încît ea să se producă cu ajutorul lor...". Intuiția lui Faraday, transpusă la mijloacele moderne de cercetare, a dus la studii și experimentări valoroase. Astfel, în referatul prezentat la Aeroclubul central din Moscova — la începutul anului 1958 —, profesorul sovietic K. Staniucovici informa despre găsirea mult căutatei legături dintre gravitație și electricitate. Experiențele cu „condensatori zburători" supuși în anumite condiții la potențiale electrostatice înalte, duseseră la obiecte ce pluteau în aer, sfidînd atracția terestră. Explicația antigravitației artificiale dată de savantul sovietic se baza pe o concepție atomistică modernă: în sine gravitația ar fi o formă de energie radiată — cu o frecvență extraordinar de mare — la nivelul nucleului atomic; degravitarea s-ar putea obține astfel prin generarea de radiații similare, dar de sens contrar.

Admiterea unor „unde gravitaționale", ridică însă o problemă extrem de dificilă pentru știința contemporană; din considerente deocamdată teoretice, astfel de unde s-ar părea că se propagă cu viteze cu mult mai mari ca cea a luminii. Dar fizica fundamentală nu poate accepta ușor o astfel de prezumție, căci în fond concepțiile actuale se bazează tocmai pe postulatul unei viteze maxime — care este însăși aceea a luminii...

Și totuși, în vara anului 1967 un cunoscut om de știință lansa o nouă teorie, total revoluționară, dr. Gerald Feinberg (de la Universitatea Columbia) publica în „Physical Review" (aug. 1967) și în „Science News" (sept. 1967) demonstrarea matematică a existenței în univers a unei multitudini de radiații și respectiv de cuante de energie, care se propagă cu viteze mai mari decît a luminii; particulele minune erau denumite „tahioni" (de la grecescul tahys = repede). In formularea sa, dr. Feinberg pleca de la ipoteza că viteza luminii ar fi într-adevăr o valoare limită, dar cu „două sensuri", tot astfel cum de exemplu valoarea zero este limita între numerele pozitive și cele negative. Menținînd deci valabilitatea principiilor einsteiniene pentru un anumit domeniu al fenomenelor materiale cunoscute pînă în prezent, savantul american a fundamentat teoretic bazele posibile ale unui domeniu mai amplu — acela al „vitezelor superluminice".

Acceptarea unei „radiații gravitaționale" fusese de altfel enunțată anterior și de către alți savanți din diferite țări; aceasta cu atît mai mult cu cît la începutul deceniului al treilea, inginerul francez Alain demonstrase în mod experimental (prin pendulul Foucault) existența unei importante perturbații gravitaționale, în timpul eclipselor totale de soare. Exprimările savanților sovietici D. Ivanenko și A. Sokolov în sprijinul acestei ipoteze au fost completate apoi de creierea încă din deceniul trecut a unor dispozitive cu totul speciale pentru detectarea undelor gravitaționale de către profesorii Braginski și Rukman (de la universitatea din Moscova). Dar un mare răsunet l-au avut remarcabilele rezultate obținute de către prof. dr. J. Weber (de la universitatea Maryland), care după mai bine de șapte ani de cerecetări, a reușit să detecteze unde gravifice provenite din cosmos; comunicările sale („New Scientist" 602/1968) primite inițial cu neîncredere, au convins treptat și și pe cei mai sceptici oameni de știință prin însăși rezultatele experimentale obținute pe parcurs („Science" 3922/1970). Pe aceeași linie se așteaptă comunicări deosebit de importante și din partea unui grup de cercetători, sovietici condus de academicianul I. Zeldovici care, propunînd un detector și mai sensibil, au trecut la studierea radiației gravitaționale a stelei pulsar descoperite în constelația Crab (Tass — 4 mai 1970).

La fel de ample se arată a fi dealtfel și cercetările acelor savanți care doresc să descopere — sau să infirme —, existența tahionilor. Astfel, în timp ce la universitatea Princeton s-a creat o aparatură specială pentru căutarea tahionilor ce ar putea fi produși de fotoni care trec prin materie, la universitatea Columbia aceștia sînt urmăriți prin așa zisa metodă a defectului de masă. Dificultățile întîmpinate sînt însă deosebit de mari; energia particulelor imaginare este atît de redusă — (energia lor scade cu creșterea vitezei), încît nu s-a putut concepe încă aparatura necesară descoperirii lor. (Dintre cele 4 forțe fundamentale cunoscute pînă în prezent, gravitația se demonstrează a fi de miliarde și miliarde de ori mai slabă decît interacțiunile electromagnetice).

Dar poate că cele mai captivante aspecte s-au conturat în cadrul cercetărilor asupra gravitației întreprinse încă din anii trecuți la universitatea Stanford, unde savanții respectivi doreau să afle dacă antimateria este atrasă în mod obișnuit în cîmpul gravific, sau dacă nu cumva aceasta este pur și simplu respinsă („New Scientist" — mai/1968). Pe această cale nu se urmărea numai găsirea unor soluții revoluționare în tehnica de zbor; profesorii W. Fairbank și F. Witterborn urmau a da răspunsul la o întrebare mult mai amplă: universul material cunoscut a alungat cumva antimateria prin cîmpul gravitațional propriu spre un alt univers, sau coexistă împreună în același spațiu?

Atacarea pe căile arătate a imensei probleme științifice reprezentată de gravitație, indică faptul că omenirea se află în pragul unei noi mari descoperiri. Stăpînirea de către om a acestei forme a energiei universale va duce desigur la o nouă treaptă a revoluției tehnico-științifice, care va modifica structural multe principii ale civilizației actuale. Necesitatea dialectică de atingere a acestei noi trepte de progres a fost sesizată dealtfel atît de comunitatea științifică, precum și de cea a specialiștilor ce făuresc tehnica viitorului; în acest sens, îmi voi permite să reamintesc unul din multiplele aspecte, enunțat de un reprezentant al NASA: „Informarea oferită de tratatele moderne asupra acestui subiect arată că generațiile din viitorul apropiat vor trebui să răspundă necesităților și dezvoltării teoriei gravitației negative, bună pentru voiajele interplanetare" („Cronica" nr. 10/1972).

In acest context profund științific, stimularea cercetărilor respective și de către strania prezență în atmosfera planetei noastre a „obiectivelor zburătoare neidentificate", nu face decît să amplifice importanța problemei în sine. Desigur că nu poate fi lipsită de interes această asociere — care rezultă funcțional —, între cele două mari probleme contemporane încă neclarificate: gravitația și respectiv prezența OZN. După cum s-a menționat și anterior („Cronica" nr. 14/1972), numeroasele relatări asupra neobișnuitei tehnici de zbor a OZN au sugerat mereu specialiștilor ipoteza utilizării de către ciudatele nave, a antigravitației. Ideea rezulta în primul rînd din sesizarea repetatelor staționări aeriene a unor obiecte metalice mereu neidentificate, care apoi dispăreau cu viteze extraordinar de mari și pe traiectorii adesea zigzagate; or, este evident că în tehnica actuală nu au fost realizate nave care să poată persista în aer, fără a li se remarca organe sau efecte motoare, precum și zgomotele intense specifice. Și totuși, observații bine verificate provenind din toate continentele lumii, relatează mereu aceleași detalii: ciudatele nave metalice staționau în mod mai mult sau mai puțin prelungit în puncte fixe, fără a li se vedea nici un fel de elici sau jeturi propulsive și fără a se auzi vreun zgomot de motor. Generează OZN de la bordul lor cîmpuri de forță egale și de sens contrar cu cel al gravitației terestre, trasformîndu-se pur și simplu în obiecte fără greutate? Folosesc constructorii și echipajele acestor nave, energii tahionice care le permit deplasări în spațiul cosmic cu viteze mai mari decît cea a luminii? Funcționalitatea „obiectelor zburătoare neidentificate" depășește poate însăși elementele spațiului cuadridimensional pe care se bazează edificiul științei contemporane? Desigur că acestui gen de întrebări nu i se pot da răspunsuri, decît în măsura aprofundării studiului științific al întregii probleme.

Accentuînd necesitatea apelării la cele mai moderne concepții și respectiv a înaltului nivel la care trebuie condus studiul OZN dr. Pierre Guérin (director în Institutul de Astrofizică al Centrului Național al Cercetării Științifice din Franța) scria în anul 1970 următoarele: „Noi nu știm dacă piloții lor vin din Universul nostru astronomic sau din Magonia, dar ceea ce pot afirma pozitiv este faptul că ei manipulează spațiul și timpul într-o manieră care pentru noi este de neînțeles și care face probabil să nu le fie necesară traversarea punctelor geodezice ale obișnuitului spațiu-timp al nostru".

Mai există deci taine, pe care știința umană trebuie să le descopere....

H. ENE: cartea științifică

„Teoria reglării sistemelor sociale"

Norbert Wiener, creatorul ciberneticii, făcea constatarea, nu lipsită de temei, că puterea de comandă a omului asupra naturii a depășit cu mult puterea de comandă a omului asupra vieții sociale. Complexitatea crescîndă a proceselor și fenomenelor din viața societăților moderne a impus însă amplificarea eforturilor de cunoaștere a acestui domeniu, ceea ce a condus la identificarea unor căi și mijloace de investigare ce au îngăduit elaborarea unor teorii și scheme operaționale adecvate realității sociale, grație cărora s-au obținut succese de necontestat în dirijarea proceselor sociale.

In conturarea problematicii lucrării „Teoria reglării sistemelor sociale" (Editura Academiei, 1972), autorul, Haralambie Enc, ia ca punct de plecare ideea că nu este îndeajuns să spunem că socialismul eliberează omul de tirania legității, dîndu-i posibilitatea să se autocreeze, și nici să subliniem faptul că omul acționează și trebuie să acționeze conform legităților obiective existente în viața socială, ci este necesar de a intra mai adînc în acest raport pentru a elibera capacitățile pe care le bănuim latente, ale unei acțiuni în deplină cunoștință asupra mediului său" (p. 10). Lucrarea de care ne ocupăm tratează, într-o imagine unitară, problema cadrului sistematic al acțiunii sociale, principiile organizării și funcționării sistematice, precum și rolul structurii în procesele de autoreglare în sistemele sociale; totodată în această lucrare se analizează, în esență, mecanismul prin care individul se pune în evidență ca element activ în sistemele sociale, dar și alte aspecte de larg interes teoretic, cum ar fi procesele de reglare specifică în sistemul social și modul în care factorii interni influențează orientarea activității sistemelor.

Societatea — ca domeniu distinct al lumii materiale și în special acțiunea socială sînt examinate din perspectiva teoriei generale a sistemelor, concepută mai degrabă ca o metodologie decît ca o teorie propriu-zisă. Totodată, viziunea sistemică asupra societății nu apare ca o aplicare a unei teorii valabilă în alt mediu și extrapolată la sfera realității sociale din necesități explicative. Ea se dovedește o teorie ale cărei principii se pun în evidență în mod eminent la nivelul acestui specific al realității.

Contribuția cea mai notabilă a autorului se înscrie, după opinia noastră, pe linia reliefării specificului sistemelor sociale și a rolului elementelor componente ale acestora în condițiile socialismului. Specificul sistemelor sociale se dezvăluie în afara multiplicării variabilității parametrilor și prin intervenția unei anumite doze de „acțiune liberă" din partea elementelor, acțiune însoțită de o caracteristică de nedeterminare, de aleatoriu. De altfel, caracterul creator al acțiunii elementelor sistemului față de structura ei este nota esențială și definitorie a sistemelor sociale prin care ele se disting de orice alt sistem.

Din natura specifică a sistemelor sociale este dedusă ideea că ansamblurile sociale organizate sistemic permit manifestarea unei capacități specifice elementelor sociale, necunoscută în nici un alt tip de acțiune sistemică și anume acțiunea responsabilă a oamenilor. Asigurarea unui caracter responsabil comportamentului social constituie în concepția autorului problema fundamentală a oricărei încercări de organizare socială eficientă, de conducere a acțiunii sociale. In acest context responsabilitatea apare ca un proces care mijlocește atît realizarea stabilității relative a sistemului prin acțiunea sa determinantă, cît și manifestarea liberă și creatoare a omului ca personalitate socială în sistem.

Am ajuns, în acest fel, la finalitatea practică a acestei lucrări, demnă de a fi în atenția unui public cît mai larg, reliefată cu limpezime de autor în ultima parte a scrierii sale, cînd arată că analiza principiilor de bază ale comportamentului sistemic în viața socială „a avut singura rațiune de a pune în lumină, în final, ca o concluzie, extraordinara capacitate a ansamblurilor organizate sistematic de a atinge o înaltă eficiență prin eliberarea responsabilității individului uman în procesul acțiunii sale în sistem" (p. 182).

P. DUMITRESCU

V. CONDURACHE: „Maternitate"

PRIORITĂŢI ALE ŞTIINŢEI ROMÂNEŞTI ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA CANCERULUI

Prof. CONSTANTIN DANIEL

RED.: — Care a fost punctul de plecare al importantei descoperiri a cărei paternitate vă este astăzi revendicată de lumea ştiinţifică medicală?

— Fiind vechi citologist — în 1904 am publicat, pentru prima dată în lume „Citologia lichidului amniotic" — acum vreo 45 de ani, gîndindu-mă la depistarea cancerului genital prin citologie, m-am întrebat dacă în hidroreea (scurgerea apoasă — unul din primele simptome ale cancerului uterin) şi leucoreea (scurgerea ichoroasă obişnuită) canceroaselor, la fel ca în diferitele epanşamente, nu s-ar putea constata celule descuamative, permiţînd descoperirea de leziuni maligne (cito-diagnostic). Prin analogie cu citologia lichidului amniotic, m-am îndreptat spre citologia lichidelor genitale. Pornind de la cito-diagnosticul-obstetrical, am ajuns la cito-diagnosticul ginecologic. Examenele verificate în laboratorul serviciului meu au permis a conchide la: Posibilitatea diagnosticului cancerului uterin prin frotiuri. Pentru a lua date, primele rezultate au fost comunicate în colaborare cu A. Babeş, şeful meu de lucrări, în două sumare note preliminare, la Societatea de Ginecologie din Bucureşti în ianuarie şi aprilie 1927.

Prof. dr. ION CHIRICUŢĂ

Şeful disciplinei oncologice de la I.M.F. Cluj, director al Institutului oncologic Cluj, preşedintele Comisiei de cancer a Ministerului Sănătăţii.

RED.: — O scurtă trecere în revistă a acestei descoperiri, precum şi cîteva cuvinte despre valorificarea ei ar oferi cititorilor date mai precise şi mai accesibile asupra acestui subiect.

— Mai întîi felicit revista CRONICA pentru ideea de a pune în valoare marile personalităţi medicale româneşti. Mă impresionează faptul că înşişi autorii de prestigiu străini restabilesc prioritatea lui C. Daniel şi A. Babeş în ceea ce priveşte diagnosticul citologic vaginal în cancerele incipiente.

Astfel, G. L. Wied a publicat în revista **Acta Cytologica** 8/1964, un articol cu titlul „Pap-Test or Babeş Method?" demonstrînd prioritatea lui Babeş asupra lui Papanicolau. Marele specialist american Larry E. Douglass scrie textual în „Acta Cytologica" 3/1967: „Vineri 11 aprilie 1928 a apărut în „La Presse Médicale" un articol intitulat „Diagnosis of Cancer of the Uterine Cervix by Smears". Acesta a fost, cronologic, prima discuţie publică asupra metodei şi valorii diagnosticului citologic al cancerului de col scris de A. Babeş, cunoscutul patolog român. De aceea, personal nu mai utilizez termenul de Pap-Test (Papanicolau Test), ci acela de BaP-test (Babeş-Papanicolau test)".

În prezent, la noi, conducerea Ministerului Sănătăţii, la propunerea Comisiei de cancer, a luat măsuri concrete pentru înfiinţarea laboratoarelor judeţene de citologie, în acest an luînd deja fiinţă asemenea laboratoare în 16 municipii capitale de judeţ.

În acele judeţe în care nu există suficienţi medici histopatologi care ar dori să se dedice exclusiv citodiagnosticului, Comisia de cancer a apreciat că pentru etapa actuală, sarcina interpretării lamelor luate pentru citodiagnostic se poate încredinţa unor biologi bine antrenaţi în prealabil prin cursuri de citologie în centrele universitare.

Asemenea cursuri de 2—3 luni au avut loc deja la Bucureşti, organizate de Institutul oncologic Bucureşti şi Institutul de anatomie-patologică „A. Babeş", iar la Cluj de Institutul oncologic Cluj şi de Catedra de Anatomie-Patologică.

„Modulul" de bază este format dintr-un biolog format şi ajutat de 3 asistente medicale care au făcut cursuri speciale de tehnicieni microscopişti. Această echipă poate efectua cca. 25 000—30 000 lame pe an (deci, aproximativ pentru 15 000 de femei).

La aceste acţiuni de depistare este necesar să participe întreaga reţea sanitară. Un accent deosebit se pune pe educaţia sanitară a femeilor, pentru a se prezenta spontan la examene genitale numai prin organizarea temeinică a acţiunilor de depistare în masă prin examene citologice vaginale (testul BaP) care să selecţioneze cazurile ce vor fi examinate apoi de medicul specialist ginecolog, se vor putea eradica stadiile avansate de cancer uterin, nemaiexistînd practic nici un deces prin această gravă boală.

Prof. dr. doc. DAN ALESSANDRESCU

Membru corespondent al Academiei de Medicină, preşedintele Soc. de Obstetrică şi Ginecologie din R.S.R.

RED.: — Ce datoreşte oncologia ginecologică universală şcolii româneşti de oncologie?

— În istoricul medicinii, cuceririle ştiinţifice cele mai strălucite au fost acelea cu un mare potenţial de generalizare în practica medicală de fiecare zi, chiar dacă, iniţial, contemporanii nu au sesizat covîrşitoarea lor importanţă.

Într-o perioadă în care preocupările erau aproape exclusiv îndreptate pe studiul microscopic al ţesuturilor normale şi patologice, fostul profesor de ginecologie la facultăţile de medicină din Iaşi şi Bucureşti, marele ginecolog român C. Daniel, studiază şi comunică, în anul 1904, primele date cunoscute în lume despre celulele din lichidul amniotic. După aproape 60 de ani, problema a fost reluată, reprezentînd una din principalele preocupări ale perinatologiei, disciplină care a ajuns, în ultimii ani, la graniţa unor specialităţi clasice.

Legat tot de problema citologiei, ştiinţele medicale contemporane datorează tot lui C. Daniel, de astă dată în colaborare cu Aurel Babeş, o altă mare cucerire ştiinţifică: aceşti autori au comunicat, la 23 ianuarie 1927, în cadrul Societăţii de Ginecologie din Bucureşti, pentru prima dată în lume „posibilitatea" diagnosticului cancerului uterin prin frotiu.

Organizaţia Mondială Sanitară, prin experţii săi, apreciind valoarea metodei lui Daniel şi Babeş a recomandat tuturor ţărilor membre să creeze specialişti în cito-diagnostic, cu ajutorul cărora să se ducă acţiuni de depistare şi profilaxie. După opinia mea, cito-diagnosticianul trebuie să fie recrutat, avînd în vedere specificul de muncă, dintre medicii anatomopatologi.

Cancerul, această maladie care s-a opus şi se opune încă, cu înverşunare, descoperirii cauzelor, a fost, încă de la începutul secolului nostru, obiectul asiduu de cercetare, întîi al medicinei, apoi şi al unor ramuri conexe ale acestei ştiinţe. Treptat, savanţii au ajuns la concluzia că şi cancerul, ca oricare altă boală, poate fi complet vindecat atunci cînd este depistat în faza sa iniţială. Deşi multă vreme s-au încercat numeroase metode pentru diagnosticarea precoce şi pentru localizarea tumorilor canceroase, nu s-a ajuns la rezultate destul de satisfăcătoare pentru cancerul uman.

Este meritul savanţilor români A. Babeş şi C. Daniel de a fi descoperit, pentru prima dată în lume, posibilitatea de a stăvili ravagiile acestei boli necruţătoare prin ceea ce s-a numit ulterior metoda citodiagnosticului care a permis, în afară de cancerul uterin, depistarea unor localizări variate, chiar la nivelul organelor profunde. Mijloacele modeste de care se bucurau cei doi cercetători români la începutul secolului nu au descurajat ci, dimpotrivă, au impulsionat cercetările teoretice, astfel încît, în 1927, într-o comunicare ţinută la Societatea de Ginecologie din Bucureşti şi, ulterior, în 1928, în revista de circulaţie mondială „Presse Médicale", A. Babeş şi C. Daniel deschideau o eră nouă în dignosticul de certitudine al cancerului.

Primatul acestei descoperiri a luat apoi o turnură dramatică; cu un an mai tîrziu, cercetătorul american Papanicolau prezenta primele sale informaţii asupra aceleiaşi probleme, iar în 1942 a tipărit o monografie şi un atlas, prin care metoda citodiagnosticului şi-a găsit consacrarea. Deşi lui Papanicolau îi revine meritul — datorită condiţiilor deosebite de cercetare de care a dispus — de a fi popularizat această metodă, C. Daniel şi A. Babeş rămîn fondatorii unei noi metode generale de cercetare şi diagnostic oncologic cu o valoare deosebită, ce se impune an de an. În 1954, profesorii Bourg, Gompel şi Pundel relevă, în lucrarea lor asupra diagnosticului citologic al cancerului uterin la femei, prioritatea ştiinţifică a descoperirii savanţilor români care poate fi aşezată, pe drept cuvînt, alături de descoperiri fundamentale în biologie, dintre care amintim pe cele ale lui Pavlov, Koch, Behring etc. şi care au fost încununate de tot atîtea premii Nobel.

Astăzi, în toată lumea, metoda descoperită de cei doi savanţi români este aplicată în mod sistematic. În ţara noastră, imediat după congresul al IX-lea al P.C.R., s-au amplificat serviciile de evidenţă medico-statistică oncologică, avînd în prezent o puternică reţea de institute şi servicii de oncologie, la nivelul celor mai avansate ţări ale lumii. Dar, atît despre istoria dramatică a acestei descoperiri, cît şi despre efectele ei în lumea contemporană, au avut amabilitatea să răspundă redacţiei cîţiva reprezentanţi de seamă ai oncologiei româneşti.

Prof. Şerban BRĂTIANU

Prof. dr. doc. I. IANCU

I.M.F. Iaşi

— RED.: — Poate citodiagnosticul să aducă servicii post-operator?

— Am controlat această metodă de diagnostic precoce, împreună cu dr. Alice Brătianu, pe cazurile de neoplasm de col uterin operate.

Se ştie că, foarte frecvent, după o operaţie de cancer de col uterin pot apare recidive. Aceste recidive pot fi tratate cu atît mai uşor cu cît sînt diagnosticate mai la început, înainte de a se forma tumoarea infiltrantă, palpabilă clinic.

Urmărind de aproape, prin frotiuri, empreinte şi biopsie evoluţia procesului de cicatrizare vaginală, am observat că cito-diagnosticul ne dă suficiente elemente care să ne îndreptăţească diagnosticul precoce de recidivă, înaintea apariţiei formei tumorale, şi uneori, înainte ca biopsia să fie pozitivă.

În cazurile în care cito-diagnosticul ne indică suspiciune de recidivă şi biopsia este negativă, repetarea biopsiei în timp ne-a adus confirmarea diagnosticului citologic.

Prin urmare, citodiagnosticul ne ajută a indica şi aplica un tratament precoce, în cazurile de recidivă, pe cicatrice, ceea ce duce la o vindecare în majoritatea cazurilor.

În cazul cînd se aşteaptă recidiva palpabilă clinic, întinderea infiltraţiei este destul de mare, pentru ca rezultatele terapeutice să mai fie favorabile.

Prof. dr. doc. V. DOBROVICI

I.M.F. Iaşi.

— RED.: — Ce ajutor poate aduce citodiagnosticul în depistarea precoce a cancerului?

— Cancerul genital care poate să apară la femei este relativ frecvent. Dacă această boală este descoperită prea tîrziu, medicina ajută numai într-o mică măsură, sau nu mai este de nici un folos.

În cazurile în care cancerul este descoperit cît mai aproape de momentul apariţiei, tratamentul medical duce la vindecare sigură şi definitivă.

Pentru a se putea face acest diagnostic precoce, este necesar ca toate femeile să fie examinate sistematic, la intervale de şase luni, chiar dacă nu prezintă nici o suferinţă. Examenul este total nedureros şi durează cel mult două minute.

Profesorii români, Babeş şi Daniel sînt primii specialişti care au arătat că diagnosticul cancerului în stadiul iniţial se poate face prin examenul celulelor care se desprind de pe locul unde începe să se dezvolte boala.

Dr. MARIA ZAHARIA

Doctor în ştiinţe medicale — cercetător principal — şef de laborator — Institutul de patologie şi genetică medicală „Dr. V. Babeş".

RED.: — Ce ne puteţi spune din bogata şi îndelungata dv. experienţă despre metoda citodiagnosticului cancerului uterin? Cum vedeţi organizarea unei reţele de citodiagnostic?

— Valoarea metodei citodiagnosticului cancerului uterin Daniel-Babeş-Papanicolau, unanim recunoscută, constă în posibilităţile de detecţie a leziunilor canceroase incipiente într-o masă mare de populaţie şi scăderea cazurilor de cancer invaziv ca urmare a aplicării repetate a examinărilor citologice.

Astăzi, citologia genitală dispune de metode moderne de investigaţie. Folosirea diferenţiată a acestor metode citologice, pentru diagnosticul cancerului genital şi a altor afecţiuni ale aparatului genital feminin, creşte simţitor eficienţa rezultatelor.

Este necesară organizarea unei reţele de citodiagnostic, care să-şi desfăşoare activitatea în mod independent? După opinia noastră: nu, atît din punctul de vedere al randamentului calitativ cît şi a celui economic. Citologia este o boală morfologică care face parte integrantă din morfologie, disciplină de bază, care ne învaţă să gîndim şi să integrăm criteriile morfologice furnizale de citologie, în sindromul de boală. Existenţa reţelei de Anatomie patologică din sistemul de organizare sanitară din ţara noastră, este singura în măsură să asigure randamentul calitativ şi nu cantitativ al citodiagnosticului.

Prof. dr. doc. IOAN MORARU

Vicepreşedinte al Academiei de ştiinţe medicale.

RED.: — Cum priviţi dv. personal şi înaltul for academic valorificarea priorităţii ştiinţei medicale româneşti în descoperirea citodiagnosticului cancerului colului uterin? Care ar trebui să fie pregătirea cadrelor care să deservească reţeaua de citodiagnostic?

— Citologia exfoliativă vaginală în diagnosticul cancerului uterin, metodă românească postulată şi aplicată pentru prima oară de C. Daniel şi A. Babeş încă din 1927, nu ocupă din păcate în ţara noastră locul care ar trebui să-i revină unei priorităţi româneşti pe plan mondial, care s-a dovedit de o excepţională valoare teoretică şi practică. Citologia, şi în sens mai larg citobiologia, prin conţinutul său, constituie una din disciplinele fundamentale în pregătirea oricărui medic şi o verigă importantă în cadrul procesului de cunoaştere şi de diagnostic al bolilor.

La noi, ţara din care a plecat această metodă, citologia exfoliativă vaginală în diagnosticul cancerului uterin, este încă insuficient valorificată, utilizată de cercuri restrînse de specialişti ca mijloc de cercetare şi diagnostic.

Pentru cancerul genital, examenul citologic îşi are astăzi un loc bine determinat în procesul de diagnostic, reprezentînd metoda cu largă aplicabilitate în masă, oferind cele mai bune rezultate în depistarea precoce a bolii canceroase. Citologia, adresîndu-se formelor incipiente ale cancerului de col uterin, în stadii în care examenul clinic nu-şi poate spune cuvîntul, se cere a fi extinsă şi aplicată larg, cunoscînd faptul că rezultatele tratamentelor actuale ale cancerului de col uterin sînt condiţionate în cea mai mare parte de stadiul în care boala a fost descoperită. Citologia face parte integrantă din disciplina morfopatologică. In acest sens, crearea unei reţele separate de citodiagnostic nu-şi găseşte justificare, întreaga activitate putînd să se desfăşoare în condiţiile bazei materiale din laboratoarele reţelei de morfopatologie.

Problema cadrelor de specialitate şi ajutătoare rămîne actuală şi necesită rezolvarea de urgenţă. Formarea cadrelor de citologişti revine ca o sarcină de primă importanţă institutelor de învăţămînt superior, în speţă catedrelor de anatomie patologică: organizarea în cadrul învăţămîntului post-universitar a cursurilor de reciclare cu cadre ale reţelei de anatomie patologică, asigurarea procesului didactic a cursurilor de formare de noi cadre de morfopatologi, citodiagnosticieni şi a cadrelor medii (eventual citotehnicieni).

Întreaga activitate organizatorică a acţiunilor de depistare a cancerului genital ca şi problemele de terapie revin institutelor oncologice. Catedrelor de Anatomie patologică din I.M.F. ca şi forului de specialitate, Institutul „Dr. V. Babeş", le revine şi munca de îndrumare şi control asupra calităţii activităţii profesionale desfăşurate în cadrul acestor acţiuni. Considerăm că numai printr-o strînsă colaborare între specialităţi, metoda citodiagnosticului poate fi aplicată şi la noi în ţară cu randamentul şi valoarea sa, unanim recunoscute.

Privitor la valorificarea şi popularizarea în străinătate a acestei priorităţi româneşti, citodiagnosticul nu este cunoscut în suficientă măsură pe plan internaţional, ca metodă iniţiată şi aplicată pentru prima dată de doi autori români.

Considerăm că ar trebui ca la toate manifestările internaţionale de profil morfologic, autorii români să popularizeze, în mai mare măsură, contribuţia autorilor români C. Daniel şi A. Babeş ca iniţiatori ai metodei citodiagnosticului.

Întrucît unul din autorii metodei este în viaţă, ar fi necesar ca forurile ştiinţifice şi sanitare — Academia de Ştiinţe Medicale şi Ministerul Sănătăţii — să acorde o recompensă morală prof. dr. C. Daniel pentru contribuţia care s-a dovedit de o inestimabilă valoare practică universală.

Anchetă realizată de
Al. IONESCU

200 de ani de la nașterea lui NOVALIS

POETUL

Hertha PEREZ

In secolul nostru opera lui Novalis, profetul romantismului german — cum l-a numit Gundolf, — a păşit triumfal către o cunoaştere din ce în ce mai largă. Faptul acesta are explicaţii diferite, prima dintre ele putînd fi căutată în tulburătoarea lui modernitate. In Structura liricii moderne, *Hugo Friedrich îl socoate printre marii înainte-mergători ai poeziei moderne, ca pe acela care, alături de Poe, a lăsat în literele universale cea mai lungă şi scînteietoare traiectorie. Stilul liric dominant pînă în secolul nostru — scrie Friedrich — „a fost prefigurat de Baudelaire, după ce a fost presimţit de germanul Novalis şi de americanul Poe. Rimbaud şi Mallarmé au trasat ultimele limite pînă la care se poate aventura poezia. Ceva fundamental nou, lirica sec. al XX-lea nu mai aduce".*

Se poate aprecia că aventura lui Novalis pe linia interiorizării liricii, a incantaţiei muzicale şi a unui anume clar-obscur a avut semnificaţia unui adevărat plonjeu în necunoscut şi că, definind firea romantică, poetul german a asigurat cîteva victorii durabile ale liricii de mai tîrziu. In Fragmentele *sale, apărute parţial în revista* Athenäum, *se află din belşug fraze care ni-l arată pe Novalis avîntîndu-se spre orizonturi noi, abia întrezărite de restul omenirii, militînd mai cu seamă pentru scufundarea în adîncimile nebănuite ale propriului eu: „Visăm călătorii prin univers — exclamă poetul. Nu e oare universul în noi? Adîncimile spiritului nostru nu le cunoaştem. Drumul cel tainic duce înăuntru. In noi sau nicăieri e eternitatea cu lumile ei, trecutul şi viitorul".*

Alături de Hoffmann, singurul reprezentant al romantismului german intrat în circuit universal încă din secolul trecut, Novalis a avut în patria sa, la început, o soartă ingrată. După dispariţia sa din viaţă în 1801, o lungă tăcere se aşterne în Germania asupra numelui său. Pînă în 1898, timp de aproape un secol deci, nu apare în ţara sa de baştină nici măcar o ediţie completă a operelor sale, doar din cînd în cînd cîte o culegere de poezii şi unele sporadice notiţe despre autor.

In Anglia, în schimb, Novalis a constituit o prezenţă încă din cel de-al treilea deceniu al secolului trecut. In 1829, Thomas Carlyle, cunoscător al literelor germane, traducător şi prieten al lui Goethe, îl caracterizează astfel: „Novalis este un om de un indiscutabil talent poetic şi filozofic. Opiniile sale, cu totul ieşite din comun, oricît de lipsite de fundament ar apare ele deseori, nu sînt fără legătură strînsă în propria sa minte şi vor duce orice altă minte, care le examinează cu atenţie, la nenumărate consideraţiuni. Ele sînt de natură să înceapă şirul unei nesfîrşite serii de întrebări stranii, de noi adevăruri sau noi posibilităţi de adevăr, să deschidă ferestrele unei lumi neaşteptate a gîndirii, în care, fie că le negăm, fie că le confirmăm, ne aşteaptă idei profunde şi tulburătoare". Carlyle e şi cel care prin traducerile sale a încetăţenit lirica romanticului german în ţările de limbă engleză. Este urmat în 1842 de Frederick S. Stallknecht cu tălmăcirea romanului Heinrich von Ofterdingen, *în continuare apar* Fragmentele *şi celelalte opere novalisiene.*

Cu deosebire spectaculos a fost însă destinul literar francez al poetului german. Sfîrşitul secolului XIX coincide în Franţa cu un adevărat cult pentru autorul Imnurilor către noapte. *Henri Albert traduce basmul* Hyazinth şi Boboc-de-trandafir *al lui Novalis şi apreciază într-un comentariu al pînă azi neîntrecutei tălmăciri a romanului-fragment* Discipolii din Sais *de către Maurice Maeterlinck* (Les Disciples à Sais et les fragments de Novalis, *Bruxelles 1895) pe Novalis ca fiind „cea mai seducătoare personalitate a romantismului german" iar* Imnurile către noapte *ca pe „cele mai desăvîrşite poezii în proză ale literaturii germane, putînd fi apreciate nu ca* vers liber, *ci de la Baudelaire încoace, ca lirică pe deplin valabilă". André Gide îl studiază — după cum atestă* Jurnalele *sale, cu interes crescînd, cercul din jurul lui Mallarmé consideră lirica lui „Novalis ca o echivalenţă însăşi a esenţei poezici, o supremă metaforă a ideii de poezie modernă" — scrie într-un recent comentariu* (Novalis und die französischen Symbolisten, *Stuttgart 1963) comentatorul german Werner Vordriece. „Se părea că se deschide în faţa lor o lume poetică încă neatinsă de nimeni şi se puteau simţi ca primii ei „descoperitori" adevăraţi, ca exegeţii unui german necunoscut în Germania".*

Ieşită din limitele epocii sale şi ale ţării unde a luat fiinţă, opera lui Novalis era firesc să-şi regăsească drumul spre patrie. Imediat după ce — impulsionată de Franţa — l-a redescoperit Germania, concetăţenii lui Novalis i-au ridicat statuie. Incepe şirul speculaţiilor şi răstălmăcirilor, uneori mai abile, alteori destul de superficiale, care s-au transformat în adevărate prejudecăţi. Opera avea multe zone obscure, ceea ce făcea explicaţia anevoioasă. Nu e de mirare că exegeţii lui Novalis au ajuns adesea la concluzii contradictorii. Autorul Imnurilor către noapte, *considerat multă vreme doar un mistic retrograd, ni se relevă azi, în multe privinţe ca precursorul unor curente de gîndire înaintate. Richard Faber* (Novalis: Die Phantasie an die Nacht. *Stuttgart 1970) de pildă, îl consideră drept „principalul reprezentant al unui romantism de stînga" mai ales datorită „filozofiei sale revoluţionare a istoriei". Există într-adevăr cîteva argumente care pledează în sensul celor mai sus menţionate. Opera marelui poet german nu se opune în chip absolut ideilor generoase. Novalis a exprimat, nu o dată, necesitatea transformării idealului în condiţie a existenţei umane, a visat o lume în care „toţi oamenii să fie demni de a se urca pe tron", a propagat o nouă sensibilitate şi sinceritate, elemente ce se identifică în mare măsură cu progresele libertăţii spirituale. Poate fi interpretat în acest sens şi motivul frecvent întîlnit de Novalis al spiritualizării lumii prin întrepătrunderea natură-spirit. Procesul acesta Novalis îl defineşte drept „moralizare", înţelegîndu-l ca pe o „unire progresivă şi armonioasă a spiritului cu natura", care are ca rezultat eliberarea umanităţii de cătuşele aparenţelor şi strînsorii excesive a corsetelor morale şi spirituale impuse de societatea dominată de mercantilism şi banalitate. Şi nu e lipsit de semnificaţie că încă din 1835 Saint-Simonistul Lerminier a văzut în Novalis pe „precursorul unei noi religii a umanităţii".*

Motivul „florii albastre" la NOVALIS și EMINESCU

Ion CONSTANTINESCU

Intr-un studiu despre **Heinrich von Ofterdingen** (în **Der deutsche Roman,** herausgegeben von Benno von Wiese, vol. I., Düsseldorf 1965) Richard Samuel regreta faptul că multe dintre ideile estetice ale lui Novalis ca şi motivul **florii albastre** n-au avut continuatori în literatura modernă. Dimpotrivă, estetica marelui poet german a rodit în opera unor poeţi ca Baudelaire, Rimbaud, Mallarmé (conf. şi Hugo Friedrich, **Structura liricii moderne)** sau Eminescu, după cum motivul **florii albastre** găseşte în autorul **Luceafărului** un profund interpret.

Simbolul **florii albastre** în opera lui Novalis, deşi numeroase exegeze s-au produs de-a lungul vremii, rămîne încă enigmatic. El este mai întîi dependent de „solul" pe care s-a dezvoltat: „motivele legendare turingiene, simbolica indică a lotusului, mistica alchimistă a androginului etc". (Gerhard Schulz, **Novalis,** Hamburg, 1969, p. 148) şi mai ales de caracterul fragmentar al romanului. Simbol al perfecţiunii prin eros, al împlinirii umane absolute, al unităţii contrariilor, al unei existenţe ideale, al unei „noi" naturi şi realităţi chiar etc., toate acestea există în imaginea **florii albastre la Novalis.** Motivul apare la Eminescu în mai multe opere (conf. şi Zoe Dumitrescu-Buşulenga, **Eminescu şi romantismul german,** în „Viaţa românească" nr. 4—5, 1964) şi dacă poetul nu-i acordă un spaţiu la fel de întins ca Novalis, nu înseamnă că „înţelesul simbolului este mai puţin special, pentru că el nu răsfrînge decît iubirea pierdută, dorul orientat către trecut, una din atitudinile de căpetenie ale eroticii lui Eminescu" (Tudor Vianu, **Poezia lui Eminescu,** Buc. 1930, p. 81).

In **Floare albastră** Eminescu păstrează unele semnificaţii ale motivului din **Heinrich von Ofterdingen,** la altele renunţă, pe altele le modifică, după cum creează şi unele semnificaţii noi. La Novalis ca şi la Eminescu sînt prezente cîteva elemente ale tradiţiei populare (v. şi A. Béguin, **Sufletul romantic şi visul,** p. 258): codrul, ca în basmele populare germane şi româneşti, apoi o anumită neîncredere în vis: „Die Träume sind Schäume" („Visurile sînt minciuni") spune tatăl lui Heinrich, cel care „nu căuta în depărtare" (ca în versul eminescian) fericirea: visul i se pare o reflectare directă a vieţii concrete. In **Floare albastră** aceeaşi neîncredere (a fetei) în vis. Tot de tradiţia populară ţin şi aceste versuri: „Eu pe-un fir de romaniţă / Voi cerca de mă iubeşti", sau poate chiar culoarea florii, prezentă şi la Samson Bodnărescu (conf. Dan Mănucă, **Scriitori junimişti,** Iaşi 1971, p. 47), desigur fără profunzimea simbolisticii eminesciene.

Heinrich ca şi eroul liric eminescian din **Floare albastră** au o vocaţie a visului. La poetul german visul e determinat **din afară** („povestea" străinului ş.a.); drept consecinţă, visul este, uneori, detaşat, în mod fundamental, de real. La Eminescu visul e provocat **dinăuntru** (cu un cuvînt al poetului dintr-un poem de mai tîrziu, „poruncit": „Iar visurilor mele poruncesc să treacă"): „Iar te-ai cufundat în stele..." E adevărat, cum scrie Béguin, că Novalis „foloseşte conştient visul, cu toată luciditatea, pentru a îndruma paşii eroului său" (p. 258), dar Heinrich este mereu posedat de vis. Ca şi în alte poeme, în **Floare albastră** poetul caută visul, **vrea** să viseze. Neîncrederea în vis, care apare mai tîrziu („Astfel zise mititica...") nu neagă, în fapt, prima mişcare sufletească: eroul liric rămîne neputincios, ca într-un vis, în faţa solicitărilor iubitei; o abulie specifică, prezentă şi în alte poeme (semnificativă în raport cu apetitul acţiunii la Heinrich) îl păstrează în afara cuvîntului şi a faptei: „Eu am rîs, n-am zis nimica"... şi „Ca un stîlp eu stam în lună".

Cadrul fizic, peisajul „aventurii" lui Heinrich sînt adesea singuratece, ciudate, fără ca visul să devină „ilogic", aşa cum era uneori la Jean Paul. Eminescu păstrează în prima parte a poeziei, concentrat la maximum, acest cadru: „cîmpiile asire", „piramidele-nvechite", „întunecata mare"; în partea a doua a poeziei, în afara versurilor din prima strofă („Stînca stă să se prăvale / In prăpastia măreaţă"), peisajul devine „domestic". Această metamorfoză" a peisajului (chiar dacă nu e generală în lirica eminesciană) este semnifiativă în contextul unei evoluţii mai largi a poeziei naturii de la cadrul fizic grandios, luxuriant, misterios la „micul peisaj" sau al peisajul citadin.

Ca poem erotic, **Floare albastră** (împreună cu **Sara pe deal** ş.a.) ocupă un loc special în lirica eminesciană. In **Opera lui Mihai Eminescu** G. Călinescu observa că poezia erotică numai se abate de la perspectiva cosmică a întregii opere şi că Eminescu rămîne în mod fundamental un poet al naşterii şi al morţii. Ca poet al dragostei, el „nu se va coborî în relaţiile sociale ale amorului, ci va păstra mereu privirea cosmică, de sus, căutînd un eros al împerecherii automatice..." (p. 217). **Floare albastră** scapă acestei „reguli": perspectiva este şi aici cosmică. Eminescu refuză şi acel „eros al împerecherii automatice". Conştiinţa eroului liric se află într-un plan metafizic: (Iar te-ai cufundat în stele..."), ceea ce explică „apatia", abulia lui, care alături de refuzul erosului automatic echivalează cu o „sinucidere" cu alte motivaţii şi alte sensuri decît „sinuciderea" lui Novalis (v. Béguin, p. 264—265).

Floare albastră are o construcţie specifică: Albert Béguin observa „corespondenţele" care se stabilesc la Novalis „între peisaj şi tainele inconştientului", „între lumina din afară", lumina de lună „şi ambianţa sufletească". Intr-un spaţiu concentrat, ele există şi la Eminescu: sugestia morţii din „Piramidele-nvechite..." şi din versurile de la început „corespunde" ultimei strofe; de asemenea, versul „Und-izvoare plîng în vale" răspunde ca un ecou tristeţii finalului poeziei, iar în alt plan, lumina lunii se află într-o subtilă relaţie cu starea sufletească potenţială din versurile: „Mi-i ţinea de subsoară, / Te-oi ţinea de după gît". Dar valoarea specifică a construcţiei poemului se află în altă parte: 1. starea de vis iniţială nu este prezentată direct, nu este **reprezentată,** ci **spusă,** numită abstract de altcineva. Motivul adevărat al florii albastre ,dorinţa de a cuprinde infinitul, „fericirea" (în termenii tinerei fete) este introdus deci, ca şi în romanul lui Novalis (v. H. Link, p. 154), printr-un intermediar care la poetul român coincide cu ceea ce parţial numai întruchipează **floarea albastră;** 2. — motivul vieţii terestre este şi el prezentat tot indirect, la modul potenţial, chiar dacă nu prin intermediari: **ea** reprezintă şi prezintă deliciile vieţii domestice; 3. — între cele două motive şi în strofa penultimă, eroul liric este un **martor:** „(Eu am rîs, n-am zis nimica" şi „Ca un stîlp eu stam în lună"), stare care este determinată de planul metafizic în care este fixată conştiinţa sa şi de acela al visului; el pare că se află suspendat între o lume a realului şi una a idealului; 4. — abia în final eroul liric îşi asumă „experienţa" prezentată indirect şi coboară la un nivel al realului care e o stare de înstrăinare („Totuşi este trist în lume"), stare care se va accentua în poemele de mai tîrziu, iar într-o postumă ca **O stingă-se a vieţii** va fi exprimată foarte modern: „Eu nu mă simt deasupra şi nu sunt dedesubt...").

Se ştie că motivul central al romanului lui Novalis este acela al florii albastre. Richard Samuel **(Op. cit.,** p. 269) opina că momentul imediat următor primului vis al lui Heinrich, îndoiala părinţilor, aduce un al doilea motiv central: „acela al trecutului pierdut" în care visele oamenilor „se aflau într-o strînsă legătură cu divinul şi cu natura". Tatăl lui Heinrich, un realist, a refuzat înţelegerea şi încrederea în vis; de aceea el a ajuns un meşteşugar şi nu un artist. Heinrich, dimpotrivă, e legat de acel trecut. Autorul **Florii albastre** crede în vis; există şi pentru el **un trecut al naivităţii şi al legăturii cu natura,** dar acesta e deja un **trecut pierdut:** („Nu căta în depărtare..." şi „Ah! ea spuse adevărul"), după cum există şi un timp al posibilului, care nu se realizează însă. Condamnat să fie un **martor,** poetul pierde floarea albastră şi încercarea sa de a se lepăda de poezie: („De ce pana mea rămîne în cerneală mă întrebi...") e legată de condiţia lui de „străin". In acest sens, ca şi în altele (tensiunea realitate-idealitate, tema vieţii şi a morţii, vocaţia visului) **Floare albastră** poate fi considerată, cum face şi Vladimir Streinu **(„Floare albastră" şi lirismul eminescian)** ca „embrion al marii opere" a poetului.

Floarea ca simbol al idealului se menţine chiar şi la un poet ca Baudelaire. Pe acest plan al relaţiei floarea albastră — idealul erotic, dragostea nu este la Baudelaire un antidot pentru însingurare. La Novalis, însingurarea era una „apriorică"; la Eminescu, ea pare un efect al experienţei, deşi pierderea florii albastre nu este o consecinţă directă a unei „trăiri existenţiale" ci una a incompatibilităţii celor două planuri. Baudelaire păstra floarea ca simbol al idealului, (ca şi ceea ce, în termeni săi, este „albastrul mistic"), dar, pentru el, floarea albastră nu mai există, de unde, poate, aceste versuri: „Je laisse a Gavarni, poète de chloroses, / Son troupeau gazouillant de beautés d'hôpital, / Car je ne puis trouver parmi ces pâles roses / Une fleur qui ressemble à mon rouge idéal" **(L'Idéal).** Dincolo de orice cronologie, drumul de la Novalis la Baudelaire este acela al dispariţiei florii albastre. Eminescu marchează chiar momentul „morţii" ei. Pentru el, floarea albastră ar fi, în acelaşi timp, simbolul existenţei reale, ca şi acela al existenţei ideale. El încearcă să rezolve o contradicţie existentă şi în **Heinrich von Ofterdingen** între idealitate şi realitate, încearcă să apropie cele două planuri. Dacă la Novalis Heinrich găseşte floarea albastră ca urmare a acceptării definitivei rupturi între planul metafizic şi cel concret, la Eminescu floarea albastră dispare tocmai ca semn al incompatibilităţii celor două planuri. Fără a putea rămîne numai în planul existenţei concrete, eroul liric nu este satisfăcut nici în planul existenţei ideale („Nu căta în depărtare / Fericirea ta, iubite" îi spune ea, iar el gîndeşte: „Ah! ea spuse adevărul"). Eroul liric eminescian este în **Floare albastră** suspendat între cele două lumi: apatia şi abulia lui se explică şi prin conştiinţa neapartenenţei sale: el este un **străin.**

Sînt autori care modifică profund un motiv literar, dar odată cu ei motivul dispare: este tocmai cazul lui Eminescu şi al motivului **florii albastre.**

UMBRELE

fragment de roman de VASILE SĂLĂJAN

(urmare din pag. 9)

Pomenite vor fi și momentele înmormîntării bunicii Filofteia — femeie petrecută de un pîlc de oameni din care nu lipsea Valovei și nici Anastasia și nici Ioan, bunicul dinspre tată și nici Alexandru și nici Ștefan în pîntecele mamei, aceștia dintre rubedenii, pîlcul fiind completat de părintele Andrei și de clopotarul Sava, care făcuse în așa fel încît își tocmise un alt bărbat care să tragă clopotele, ce tocmai sosiseră din America de unde fuseseră trimise de cei cîțiva săteni trecuți de nevoie oceanul și dintre ei mai apoi reîntorși cu o brumă de cîștig ce nu i-a ajutat totuși să se ajungă — și desigur nu putea lipsi cîntărețul bisericesc Dumitru cu vocea lui profundă, pe toți aceștia Alexandru îi cunoștea destul de bine ca să le rețină prezența, și micul convoi petrecu pe moartă pe drumeagul șerpuitor spre grinduri, unde ne aștepta o groapă gata săpată și foarte adîncă, de lutul proaspăt săpat fiind rezemată o cruce masivă din lemn de stejar și ceea ce se vedea de departe era că nu era cioplită de curînd, ci lemnul și tăietura erau foarte vechi — Valovei se gîndise deci și la aceste zile și rugîndu-se și cîntînd părintele Andrei cu ajutoarele sale și întrecîndu-se diacul Dumitru în a-și modela cît mai frumos vocea și intonînd cu evlavie și patimă cîntarea de pe urmă, iar părintele Andrei sforțîndu-se să spună cea mai întristătoare predică spusă vreodată și dînd citire iertăciunilor răposatei, au coborît-o pe funii în groapă și noi ne-am grăbit să aruncăm cîte un bulgăr de argilă cleioasă peste sicriul lucitor și negru și să-i urăm Fie-i țărîna ușoară sau Odihnească-o în pace cel de sus; și astfel am petrecut spre groapă pe primul om dintre cei care mai tîrziu au fost numiți cu un singur cuvînt — adică făcînd parte, după cuvîntul celui care zice, Din acest rînd de oameni.

Iar mai apoi a murit și bătrînul Valovei și la un an și ceva s-a îndemnat să plece și bunicul Ioan la a cărui înmormîntare Augustin, plimbîndu-se nestingherit prin fața sicriului, care fusese așezat în mijlocul curții, a simțit că trebuie să facă treaba mică și cunoscînd foarte bine sfaturile Anastasiei: Că oriunde te-ai afla și vei fi simțit nevoia lasă-ți pantalonii în jos și dă-i drumul că doar copil mic ești și nimeni nu-ți va zice nimic — și deci știind toate astea Augustin s-a îndepărtat cîțiva pași de sicriu, întorcîndu-i spatele și acolo în mijlocul mulțimii adunate s-a desfăcut la pantaloni și lăsîndu-se puțin pe spate așa cum sînt închipuiți și acei îngerași din grădinile publice i-a dat drumul și terminînd trebușoara s-a reîntors lîngă sicriu să-și reia locul, rămînînd gestul lui de pomină și mutînd tot interesul înmormîntării încît cu toate strădaniile înzecite ale părintelui Andrei, nimeni n-a mai plîns, explicabil poate și prin faptul că bunicul Ioan nu era el bărbatul după care să plîngi și să-ți pară rău, dar mă rog în fond ce importanță mai poate avea amintirea acestor amănunte decît aceea de a spune că dintre cei mai bătrîni cîțiva se stinseseră cînd noi aveam o vîrstă cuprinsă între cîteva luni și nu mai mulți de zece ani și că la această vîrstă puțin ne durea de hotărîrea cuiva de a ne părăsi pentru totdeauna și că moartea nu ne speria, considerînd-o ca simplă plecare — de unde și întrebarea adresată nu de puține ori, și nu lui Ioan sau Anastasiei și nici Rozei, ci părintelui Andrei cel pe care îl vedeam că are mai multă putere și îl consideram că trebuie să știe; deci întrebarea: „Părinte, și cînd se întoarce"; și deși răspunsul era invariabil același: „Niciodată", nu realizam adevărul acestui răspuns și numai altădată aveam să mă conving de vorbele Anastasiei, care zicea Că nu vei ști prea multe înainte de-a le fi trăit.

Dar și mai tîrziu, întîmplîndu-se să fiu de față la moartea unui bătrîn și arătîndu-mă dornic de a-l priveghea nu mi-a fost dat nici atunci să mă pătrund de importanța și durerea momentului — sentimentul destrămării trebuie că este un lucru extrem de greu de obținut și pe care trăindu-l nu te alegi totuși cu nimic o dată ce după el nu mai urmează altceva; deși cu ceva tot m-am ales și priveghindu-l să nu-mi pot apropia coplăria — să o simt moartă, pierdută pentru totdeauna și doar acum să-mi fie dat să mă bucur de o regăsire și bucurîndu-mă gura mea să laude și lăudînd să spună ca să se adeverească cele de dinante Că oare ce sînt mai de temut decît umbrele,, chinuitoare umbre ale celor care-au fost și ce e mai îngrozitor decît amintirea a ceea ce a fost altcîndva, considerînd asta un lucru pierdut ?

Milenare obiecte de podoabă

Așezarea romană de la Barboși, o mică localitate de lîngă Galați, azi încorporată în perimetrul orașului, a fost cunoscută și cercetată de foarte multă vreme. Ea este semnalată încă de cronicarul Miron Costin și de Dimitrie Cantemir care citează și unele inscripții găsite acolo. Incepînd cu anul 1834 se poate considera că au început cercetările oarecum competente, căci paharnicul Gh. Săulescu, profesor la Academia Mihăileană din Iași avea deja o pregătire de specialitate. El publică în 1838 un studiu despre Barboși cu un plan general al așezării romane, menționînd castellum-ul, castrul și așezarea civilă. Descoperirea, în anul 1912, la Șendreni a unei inscripții dedicate lui Hercules Invictus de către „Iulius Iulianus qui et Rundacio" readuce în atenția specialiștilor problema stăpînirii romane în sudul Moldovei, căreia Vasile Pârvan îi consacră unul din studiile sale. Săpături la Barboși cu rezultate însemnate au fost efectuate de profesorul Gh. Ștefan și în ultimii ani de un colectiv sub conducerea profesorului N. Gostar.

Obiectele de podoabă descoperite aici sînt numeroase și variate: fibule, cercei, ace de păr, aplice, mărgele și inele simple sau ornamentate din metal sau din pastă de sticlă.

Noile descoperiri vin să adauge acestora, primele produse ale glypticii romane semnalate pînă în prezent, două piese, o camee și o gemă, provenite foarte probabil dintr-un atelier din Italia. Cameea este lucrată în opal alb comun, reprezintă chipul unei femei cu fața lată, gura plină, ușor întredeschisă, nasul drept, ochii mari, părul ondulat și două coarne scurte dispuse de-o parte și alta a capului. Este imaginea Meduzei, cunoscută din arta antică încă din secolul VIII î.e.n. pînă în primele secole ale erei noastre. Longevitatea acestei imagini se explică într-o primă perioadă prin caracterul profilactic și apotropaic ce-i era atribuit, apoi ca simplu motiv decorativ. In reprezentările Meduzei se observă o evoluție de la tipul arhaic: cu fața lată, simetrică, gura plină, ochii mari, proeminenți și răi, nasul plat, cu șerpi în păr, simbol al mîniei, la chipul frumos, calm din perioada clasică.

După unele stilizări și neglijențe în execuție, cameea de la Barboși aparține perioadei de decădere a glypticii romane, din secolele II—III e.n.

Cu toată frecvența reprezentările Meduzelor în glyptică, analogiile cu cameea de la Barboși sînt destul de puține. Dintre ele cea mai apropiată poate fi considerată cameea descoperită lîngă Havant în Anglia, ce datează tot din secolul II e.n. In Dacia cunoaștem o reprezentare a Meduzei pe o piatră din calcedon alb, provenită de la Porolissum.

A doua piesă este o gemă din sardonyx brun, de formă aproximativ ovală, puțin convexă. Gema are gravat un vultur, spre stînga, pe un fulger și cu o crenguță în cioc.

În mitologia greacă și romană vulturul este atributul zeului suprem, al lui Jupiter, de aceea îl găsim frecvent pe monumente de cult, insigne militare, geme. Vulturul pe fulger, întîlnit pe mai multe geme din Aquileia (Italia), este personificarea zeului însuși. În afară de semnificația amintită, vulturului îi sînt atribuite calități profilactice și apotropaice, ceea ce a determinat probabil gravarea lui pe geme.

Purtătorii inelelor la care erau încastrate cameea și gema credeau probabil în virtuțile amintite ale Meduzei și vulturului într-o epocă de adînci tulburări sociale, politice și religioase.

S. SANIE
muzeograf principal

ȘTIINȚA CONDUCERII SOCIETĂȚII

(urmare din pag. 1)

cu țările socialiste, cu partidele comuniste și muncitorești, cu forțele revoluționare și progresiste, pentru colaborarea pașnică cu toate statele lumii. „Într-un anumit sens, se poate spune că știința conducerii trebuie să se preocupe de toate problemele organizării societății — de la cele majore pînă la cele care, la prima vedere, ar părea de importanță secundară — inclusiv organizarea vieții familiale, normele de conviețuire socială, deoarece și acestea au pînă la urmă o însemnată înrîurire asupra dezvoltării societății omenești în general, a societății socialiste în special". Referitor la principiile de bază ale conducerii societății socialiste, acestea trebuie să aibă în vedere caracterul noii orînduiri, faptul de a asigura participarea la conducerea vieții sociale a tuturor categoriilor de oameni ai muncii, să țină cont de dezvoltarea și adîncirea democrației socialiste, de țelurile majore ale socialismului și comunismului. În socialism, oamenii muncii au o dublă calitate: de producători și proprietari ai bunurilor materiale, definindu-se astfel, din perspectiva în care sînt subiect al politicii partidului comunist, ca subiect al istoriei. La baza guvernării se află principiul conducerii colective; participarea nemijlocită a întregului popor la conducerea societății socialiste este însăși trăsătura definitorie ce deosebește activitatea de conducere în orînduirea socialistă de conducerea existentă în societățile bazate pe antagonisme de clasă. Această participare conștientă a maselor la făurirea istoriei presupune, în mod necesar, lărgirea continuă a democrației socialiste — cerință obligatorie pentru crearea condițiilor în vederea trecerii la comunism. Noile realități ale socialismului — de ordin obiectiv și subiectiv — fac posibilă ființarea unei conduceri unitare a întregii activități economico-sociale, care să se realizeze pe baza unui plan unic central; la temelia acestei activități de conducere trebuie să se afle principiul centralismului democratic, spiritul viu al conținutului său dialectic: strînsă interdependență între principiul conducerii unitare, pe baza planului unic central, și extinderea autonomiei tuturor unităților economico-sociale, încît dezvoltarea autonomiei, a inițiativei de jos să se concretizeze în cadrul concepției de conducere unitară, a programului unic de dezvoltare a societății noastre socialiste. Un alt principiu esențial al conducerii vieții sociale, în orînduirea socialistă este realizarea unei corelații armonioase între factorii interni și externi, între politica internă și externă a partidului și statului. Fundamentată în lumina acestor principii, știința conducerii societății socialiste necesită, în continuare, folosirea metodelor moderne de analiză și decizie. Aceste metode moderne de calcul și informatică au o importanță deosebită, dar ele pot oferi rezultate bune numai dacă sînt integrate într-o concepție generală justă despre activitatea de conducere, bazată pe cunoașterea temeinică a legilor dezvoltării sociale.

Desigur, în sistemul vieții politice și economico-sociale a tuturor domeniilor de activitate, locul central îl ocupă partidul comunist. În condițiile de astăzi ale societății noastre, în realizarea conducerii unitare a întregii activități, partidului îi revin responsabilități tot mai mari. „El are datoria — precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu — de a uni eforturile întregului popor în vederea realizării programului de dezvoltare economico-socială a țării, dar totodată de a elabora și cristaliza concepția științifică despre evoluția societății". Partidul comunist are și rolul de conducător administrativ, preocupîndu-se de problemele curente în societate, dar însăși realizarea acestui fapt presupune ca rolul său principal, fundamental să fie acela de conducător politic-ideologic. „În acest spirit lui îi revine datoria de a se preocupa de dezvoltarea concepției științifice materialist-dialectice și istorice despre lume și viață, pe baza marilor cuceriri ale științei, inclusiv ale științei conducerii sociale". Elaborînd în mod științific concepția asupra dezvoltării societății românești, linia politică generală, direcțiile prioritare ale concentrării eforturilor de creație, în același timp partidului comunist îi revine menirea ca, în activitatea practică, să perfecționeze neîncetat formele organizării și conducerii vieții sociale în pas cu schimbările ce au loc în societate, cu cerințele vieții.

Sintetizînd aceste probleme fundamentale pentru elaborarea unei concepții clare asupra științei conducerii societății socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu definește totodată cerințele realizării practice, efective a acestei științe. Cum specifică secretarul general al partidului nostru, în primul rînd se impune cerința unei profunde și temeinice cunoașteri a problemelor economice și sociale, care să ofere o previziune clară a dezvoltării societății și, pe această bază, să concretizeze elaborarea unei linii generale juste, linie care, în continuare, necesită prezența unor măsuri corespunzătoare la toate sectoarele și la toate nivelele de activitate. În al doilea rînd, se impune existența unei organizări corespunzătoare, menită să asigure funcționarea ireproșabilă a tuturor sectoarelor de activitate. În al treilea rînd, este necesară o bună cunoaștere și repartizare a forțelor, atît materiale, cît și umane, fapt care să vizeze deopotrivă problemele curente și de perspectivă. O conducere cu rezultate bune cere, în al patrulea rînd, o repartizare corespunzătoare a cadrelor, precizarea îndatoririlor, drepturilor și răspunderilor pe care le au acestea, pe toate treptele organizatorice. În al cincilea rînd, se impune existența unui control sistematic și a unei bune evidențe; o evidență care, opusă birocratismului, să fie simplă și clară, în stare să asigure cunoașterea precisă a realității. Munca de conducere implică, în al șaselea rînd, o deplină unitate de gîndire și acțiune, care să presupună o relație dialectică între schimbul liber de păreri și acțiunea unitară a tuturor forțelor, — laturi inseparabile ale unei adevărate unități de fier pe linie de concepție. În al șaptelea rînd, conducerea științifică necesită o profundă cunoaștere a contradicțiilor ce acționează în societate și luarea măsurilor corespunzătoare pentru soluționarea lor — în conformitate cu legile dezvoltării sociale, cu orientarea generală a partidului — pentru ca ele să fie rezolvate în spirit constructiv, să fie transformate în contradicții creatoare. Toate aceste cerințe, într-o imagine de sinteză, presupun consultarea largă a partidului cu masele de oameni ai muncii, crearea cadrului organizatoric și juridic adecvat pentru participarea acestora la conducerea întregii vieți sociale.

Relevantă este în cadrul acestei concepții profund științifice privind problema științei conducerii societății socialiste, ideea umanismului socialist — idee care concentrează întreaga valoare teoretică și practică a operei secretarului general al partidului nostru. „În centrul activității de conducere este necesar să se afle permanent — o dată cu preocuparea pentru dezvoltarea economiei naționale, pentru perfecționarea relațiilor de producție și sociale — problemele ridicării bunăstării materiale și spirituale ale întregului nostru popor, țelul suprem și constant al politicii Partidului Comunist Român". Activitatea de conducere a partidului și, implicit, știința conducerii ca instrument teoretic și practic al acestei activități, se înnobilează astfel, din perspectiva concepției secretarului general al partidului nostru, în valoarea supremă a umanismului socialist.

Dezvoltînd creator gîndirea lui Marx, Engels și Lenin, această lucrare elaborată de secretarul general al partidului nostru, vizează problemele de esență ale ființării marxism-leninismului, deopotrivă, ca filozofie și ca orînduire de stat, — profundă continuare în spirit a purității operei clasicilor materialismului dialectic și istoric și socialismului științific.

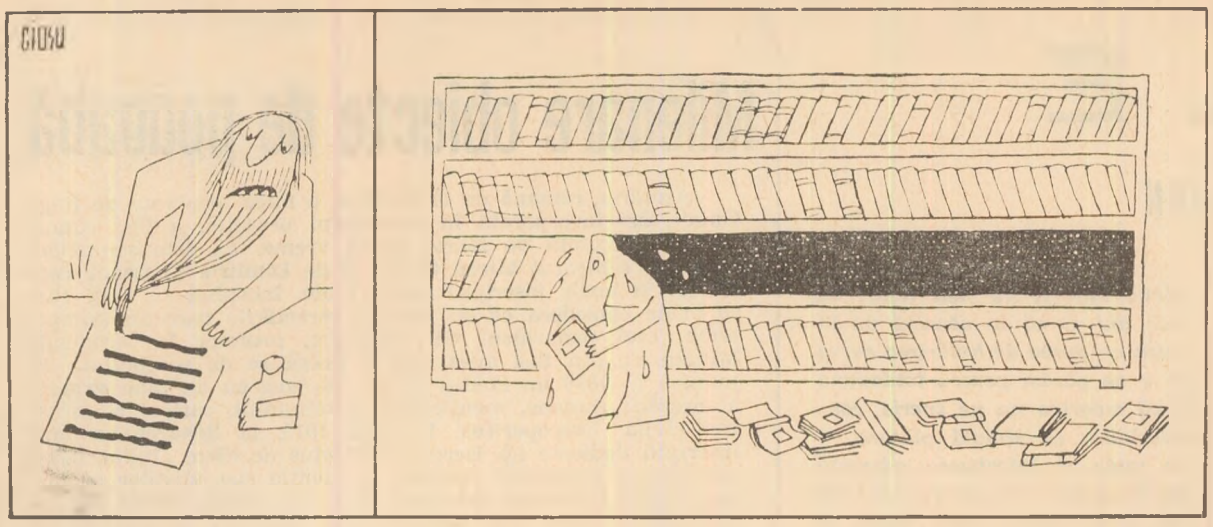

CURIER cititorii către CRONICA

Privită chiar la ea acasă (în liceele de muzică sau în conservatoare) cu mult prea mult dispreț, orchestra, acest ansamblu capabil să formeze muzicieni ce vor putea distinge din noianul de sunete o temă principală, un motiv semnificativ, ea este, în același timp, și cel mai elocvent curs de forme muzicale (contrapunct, armonie sau orchestrație). Nu zadarnic scria Schumann, răspunzînd întrebării: „Cum poți să devii muzical": — „Dragul meu, un auz ascuțit, o capacitate de percepere rapidă, vin, ca toate lucrurile, din naștere. Dar însușirile pot fi formate și perfecționate. Pentru aceasta nu trebuie să te închizi zile întregi ca un pustnic și să faci studii mecanice, ci trebuie să te mențiți în circuitul muzical viu și multilateral, în special să ai cît mai mai mult contact cu formații corale și cu orchestre" (s.n.).

Pentru un elev, sau de cele mai multe ori chiar pentru un student conservatorist audiția unei orchestre sau chiar cîntatul în orchestră constituie o pedeapsă, un calvar. Majoritatea studenților sau chiar a elevilor visează să ajungă soliști iar solistica în concepția lor nu se împacă cu cîntatul în orchestră; de aici pornesc marile deficiențe profesionale de mai tîrziu ale proaspătului absolvent care, evident, nu ajunge solist, ci tot orchestrant.

Intr-un timp, la facultatea teoretică bucureșteană exista o orchestră a viitorilor profesori de teorie a muzicii sau solfegiu. De ce nu mai există acest foarte bun laborator atît de necesar unui viitor profesor de muzică?

Recent s-a înființat în cadrul conservatoarelor și o secție de solistică instrumentală, lucru demn de aplaudat; cel puțin astfel vom putea cunoaște pe cei mai buni. Ne întrebăm însă dacă restul studenților instrumentiști s-au resemnat și acceptă orchestra, apropiindu-se de ea ca de un prieten cu care vor avea de străbătut drum lung. Ne întrebăm deasemenea dacă va spori numărul de ore al clasei de orchestră pentru studenții ce nu frecventează clasa de solistică? Un alt aspect observat de noi, poate doar sporadic, este și acela al unui instrumentist mai slab pregătit profesional și care automat este expediat ca profesor la o școală de muzică. Cît și ce va avea de învățat de la acest absolvent elevul, cum îi va exemplifica noul profesor anumite pasaje tehnice sau pur și simplu cum își va justifica incapacitatea sa? Și, din nefericire, există încă nenumărate instituții artistice care așteaptă cu înfrigurare un absolvent de conservator pe care îl angajează fără concurs. O altă deficiență observată de noi atît în școli cît și în facultăți este aceea legată de efectuarea practicii, problemă încă nerezolvată și care așteaptă o grabnică soluționare. Noi am propune ca, imediat după terminarea cursurilor și a examenelor, să se încerce organizarea unei microstagiuni estivale de maximum 30 de zile susținută de studenții (în special cei de anul I) celor trei centre universitare și în care să se prezinte concerte simfonice populare sau chiar cîteva opere mai accesibile (soliști fiind studenții clasei de operă, iar coriști studenții facultății teoretice). Sîntem siguri că, avînd un dirijor energic, autoritar, se va efectua o admirabilă practică și, odată începute spectacolele sau concertele se vor perpetua și în sezonul estival, interpretarea adevăratelor valori ale artei muzicale limitînd oarecum spectacole ca: „Vox Boema", „Bimbirică", „Sonatul lunii", „Ca la Tănase" etc., spectacole de amalgamuri sonore alcătuite fără pic de discernămînt, neslujind cu nimic cauza nobilă a propagării muzicii bune, a adevăratelor valori ale genului.

STELIAN PIHULEAC
București

La televizor

ORIZONTAL: 1. Cabinetul TV de orientare școlară și profesională (2) cuv.); 2. Principalele emisiuni informative ale Televiziunii; 3. Spectacole muzicale prezentate în montaj — Nicolae Florei; 4. Ustensile prezente în... „Viața satului"! — Motiv de inspirație pentru realizatorii serialului „Invadatorii" (abr.) — Coadă de girafă!; 5. Teren vizat în „Lecții TV pentru lucrătorii din agricultură" — La televizor!; 6. Televizat, în fine! — „Electronica", producătoare de receptoare de televiziune — Una dintre renumitele „Vetre folclorice"; 7. Prezentate la „Teatru TV" — „Prietenii lui Așchiuță"; 8. Sine-qua-non al emisiunilor de actualități (pl.); 9. Număr la prima extragere!! — Decor adecvat pentru „Tele-sport" și „Săptămîna sportivă"; 10. „Izvoare din bătrîni" — Luni! — „Rubin" 1 și 2!; 10. Prezentate la „Teleglob" — Captate de microfoane; 12. Măsoară puterea difuzoarelor — Stiluri de interpretare sau de prezentare.

VERTICAL: 1. Una dintre emisunile economice ale Televiziunii (2 cuv.); — Orson Wells; 2. Armele satirei — Verbul imaginii de televiziune instabile; 3. Le sînt destinate emisiunile „Tele-școală" și cursurile de limbi străine — Receptorul de televiziune; 4. „Parada vedetelor"!! — Intre realizatorii emisiunilor de divertisment; 5. In lujer! — Personaj din mitologia parsă — „Mai aveți o întrebare?"; 6. Invitați ai emisiunii „Revista literară TV" — Casete!; 7. Oferit telespectatorilor... — ... la „Varietăți"!; 8. La contrast! — Remaniat parțial! — Miră simplificată; 9. „La volan"! — Apar la televiziune.... „Pentru sănătatea dumneavoastră"; 10. „De la..., la omega", enciclopedie pentru elevi — In toi! — In vestimentația solistelor de muzică populară; 11. Care (la reportaj)! — „Pagini muzicale de mare popularitate" cu... „Izvoare din bătrîni"; 12. „Receptoare de televiziune" de N. Sotirescu și „Repararea televizoarelor" de R. Dorobanțu și alții — „Steaua fără...", emisiune-concurs de muzică ușoară.

VIOREL VÎLCEANU

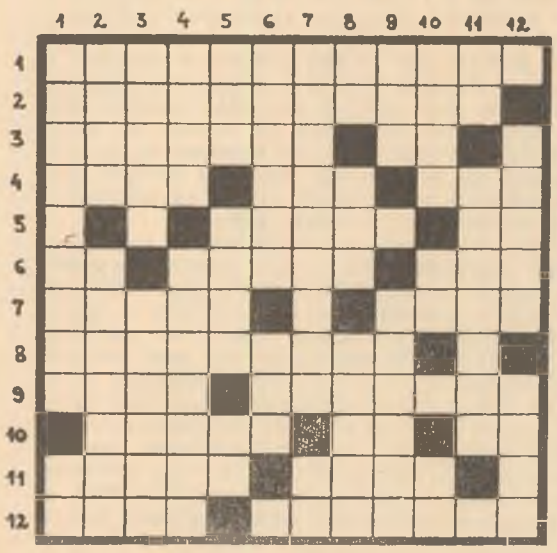

POȘTA LITERARĂ

P. A. — *Nu ne putem reține bucuria de a descoperi dintr-o dată în versurile dv. o poetă. Am fi publicat chiar o poezie dacă v-am fi cunoscut numele și nu inițialele. Aveți talent, sînteți pe un drum bun, de aceea trimiteți-ne și alte poezii cu numele cel adevărat. Așteptăm.*

Eugen Chelariu — *Nici una din poeziile expediate nu îndeplinește condiția de a fi publicată. Feriți-vă de a declama cu seriozitate, astfel de „versuri": „Cuvîntul forjei cade greu,/ Pămîntul tremură de el./ El cade plin, rostit de-un zeu;/ L-ascultă blocuri de oțel.// Din tunetu-i se nasc, gemînd,/ Visări ca un imn de oțel major/ Ce naltă-n inimă, vibrînd,/ Mîndria muncii de forjor".*

Harhas Semenek — *E bine că ați încheiat un volum de versuri, dar cele pe care ni le încredințați sînt cu totul inacceptabile din punct de vedere artistic.*

Lucian Chișu — *Exercițiii neconcludente, cuvinte fără acoperire. Limbajul poetic nu trebuie să se confunde cu cel vorbit. Poezia trebuie să fie a sentimentelor și nu a cuvintelor. De altfel, mai toți începătorii care ne trimit versuri nu se gîndesc deloc la viața cuvîntului, ci numai la transcrierea lui corectă pe hîrtie într-o formă metrică diferită.*

Minodora Vrăbiescu — *E în poezia dv. o destrămare dulce și nostalgică de sentimente în cuvinte. E un semn de talent și de seriozitate lirică.*

Mihai Bejanu — *Simple gratuități de începător. Abecedarul liric se învață citind pe marii poeți ai lumii.*

D. Ciurea — *Vă lăsați, conștient sau nu, furat de sonoritatea cuvintelor („A început să ducă mereu mîna acolo/ cînd vorbea/ și zîmbea/ nemuritoarelor muze/ de chilimbar"), de ușurința de a versifica. Reveniți.*

Cornelia Ichim — *Căsuța amintirilor e scrisă cursiv, e plină de duioșie și de sentimentalism. E o povestire care vă trădează vîrsta. Poezia* Lui Creangă *e prea retorică și prețuirea pentru marele humulestean, acest Homer al românilor, cum îl numea G. Ibrăileanu, rămîne la nivelul unei declarații nu îndeajuns de transfigurată artistic: „Te-a fermecat natura din Moldova,/ Acum o farmeci tu cu slova./ O! Plină de simțirea ta!// Și-n veci, pe tine nu te vom uita!". E bine să ne mai trimiteți versuri atunci cînd credeți că aveți texte realizate.*

Alexescu St. George — *Nu vă înțelegem deloc starea dv. lirică de o tristețe, cum ar zice G. Topîrceanu, iremediabilă. Sînteți în clasa a XI-a reală și vreți cu orice preț să renunțați la o iubire prin acest fatal și sumbru* Adio: *„În ziua funebră a despărțirii noastre,/ din cerul sumbru am încercat (dv. scrieți peste tot ncercat!)/ să opresc întîiul amurg,/ frînt de acordurile întunericului,/ lîngă Hyperion și Terra,/ în halucinația mea". Am dori să aflăm ce lecturi preferați.*

Andrei Caucar — *Nu e greu ca un elev de școală să publice la revista noastră. Unica condiție este ca acel elev să fie talentat și să scrie versuri bune. Ne bucurăm sincer cînd ni se oferă ocazia să descoperim un viitor poet sau prozator. Textele dv. nu se apropie însă de poezie. Așteptăm.*

Prof. I. Sterie — *Observațiile dv. la cartea Sandei Radian și Venerei Dogaru* (Sinteze de istorie a literaturii române) *sînt bine venite și le vom publica în curînd.*

R. Caius — *Nimic de reținut.*

Cezar Octavian — Alter ego *e o pastișă nereușită după Grigore Alexandrescu. Reveniți cu alte încercări.*

Ana Maria Bustrițeanu — *Am primit și noua dv. povestire:* Casa copilăriei. *E o narațiune care se citește cu interes. Nostalgia părăsirii unor locuri dragi — influența lui Creangă e vizibilă — poate să se transforme într-un text literar. Povestirea dv. e însă prea descriptivă: de ce nu ați notat reacțiile sau impresiile care v-au încercat cînd ați revenit după un timp în locurile mult iubite? Povestiți cu multă grabă și foarte detașată de cele petrecute. Retrăirea clipei revederii cu casa copilăriei rămîne exterioară.* Bine ar fi fost să motivați psihologic cauza acestei reveniri sau plecări. *Nu vă lăsați intimidată de temă și reluați-o. Cum sîntem siguri că aveți talent, vă recomandăm să scrieți sub forma unui jurnal tot ceea ce vi se întîmplă, dar cu sinceritate și curaj. Citiți proza actuală?*

Ion Suceveanu — *Nu vă putem spune decît* să cititi. *E o recomandare valabilă pentru toți începătorii.*

Livia Rusu — *Versificări neizbutite. Vă obsedează cuvîntul* revedere *care însoțește fiecare poezie.*

Ana Camelia Buia — *Așteptăm proza și mai puțin scrisorile lirice.*

Titu Nicolaescu — *Părerile despre poezia contemporană ni s-au părut fără valoare. Se vede clar că nu sînteți familiarizat cu poezia lui Șt. Augustin Doinaș, Ion Alexandru, Ana Blandiana, George Pituț, Adrian Păunescu, Ileana Mălăncioiu ș.a., pe care o numiți „ermetică".*

N. Pop — *Există o sclipire de lirism autentic. Reveniți.*

Sabina Delureanu — *Texte slăbuțe, fără valoare.*

Maxim Ionescu — *Rubrica* Timp liric *are menirea de a încuraja orice speranță, orice manifestare poetică pe care o credem promițătoare.*

Victoria Filip — *Nu. Preferăm polemica de idei și nu de persoane iritate. Versurile sînt nepublicabile.*

Ion Lena — *Schițele sînt numai reportaje.*

P. S. — Rugăm pe membrii cercurilor literare din țară, pe profesorii de limba română care au în clasă elevi cu preocupări literare și pe conducătorii de reviste școlare să ne trimită producțiile lor. Ele vor fi analizate cu promptitudine în revistă și ori de cîte ori vom descoperi talente autentice le vom publica fără întîrziere. Deschidem revista tuturor talentelor din țară și, mai ales, tinerilor. Așteptăm.

SUPLINITOR

MOMENT

orizont săptămînal

Colegialele urări de succes pe care le adresăm colectivului redacțional al revistei „Orizont" de la Timișoara, cu ocazia transformării în săptămînal, pornesc din convingerea că înnoita publicație, de atîtea ori nedreptățită în vechea formulă, are de îndeplinit un rol important în publicistica noastră actuală. Mai întîi — e vorba de unicul săptămînal al Uniunii scriitorilor — prin Asociația timișoreană — editat (în colaborare cu Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă) în afara perimetrului bucureștean. Profilul „politic-social și literar-artistic" este, de asemenea, particularizant. Primul număr ne oferă o mostră a ceea ce publicația de la Timișoara își propune să devină. Știm că, de obicei, nu toate intențiile bune pot fi concretizate de la început. Experiența deschide apoi, oricînd, perspective și oferă sugestii prețioase. Subliniem compartimentarea judicioasă a conținutului, atenția acordată unor probleme importante (a se vedea articolele semnate de Ig. Bociort, Șt. Munteanu, Fr. Albert, Dușan Caplar), precum și colaborările prestigioase. Literatura (beletristică și critică) este însă parcimonios reprezentată în primul număr.

Oricum, sîntem încredințați că se pot obține aici rezultate meritorii. Urarea de fond pe care o facem este aceea a aflării și a afirmării unui **orizont** servit cu consecvență de seria nouă a revistei timișorene.

transilvania

La Sibiu a apărut recent cel dintîi număr al lunarului TRANSILVANIA, revistă fondată în 1868 de George Barițiu. Reluarea apariției acestei reviste de un mare prestigiu în timpul ei este un act de cultură și de înaltă prețuire, ilustrînd grija pe care statul și partidul nostru o acordă permanent afirmării tuturor valorilor artistice din țară. Noua serie (redactor șef criticul literar Mircea Tomuș) apare în condiții grafice excepționale și publică numeroase texte beletristice, saluturi din partea unor personalități, însemnări despre Sibiul de ieri și de azi, un program care jalonează cu fermitate și limpezime ideile după care revista, deschisă tuturor, se va conduce în viitor. Prezența unor nume de prestigiu în primul număr, de o eleganță și o sobrietate specifică publicațiilor transilvănene, ca Nicolae Balotă, Romul Munteanu, Ion Vlad, Mircea Tomuș, Paul Constant, Radu Stanca, Maria Fanache, D. Ciurezu, Ion Pascadi, Iosif Pervain, Traian Herseni, Mircea Braga ș.a. marchează, fără îndoială, un început de drum sub semnul fecund al valorilor, al tinereții spirituale. Revista CRONICA salută cu bucurie apariția TRANSILVANIEI în burgul sibian de o frumoasă tradiție culturală și artistică și dorește colectivului redacțional, colaboratorilor noi succese în promovarea unei arte și literaturi reprezentative pentru timpul nostru.

salonul cărții

La Bacău și în alte localități ale județului, s-a desfășurat recent o suită de manifestări culturale inițiate și organizate de Comitetul județean de cultură și educație socialistă și Centrul de librării.

Conceput ca acțiune complexă, **Salonul cărții** a oferit tuturor categoriilor de oameni ai muncii din municipiul și județul Bacău o modalitate eficientă de relevare a rolului pe care-l are cartea în societatea contemporană. Directori și redactori ai editurilor, precum și colaboratori ai acestora au prezentat publicului larg ascensiunea producției editoriale din țara noastră, au explicat principiile care au determinat și asigură în continuare creșterea numărului de cărți și publicații.

Cu interes au fost urmărite, în cea de a treia zi a Salonului cărții, expunerile tovarășei Angela Iancu Becleanu de la Editura „Politică" și cele ale doctorilor în științe sociale Mihai C. Botez, Haralambie Culea și Mihai Merfea, din cadrul dezbaterii „Metode și tehnici în științele sociale — metode și tehnici în prognoză", precum și cele două dezbateri pe marginea Tezelor și Conferinței naționale a scriitorilor, desfășurate în municipiile Bacău și Gheorghe Gheorghiu-Dej, cu participarea scriitorilor: Nicolae Tăutu, Laurențiu Ulici, Radu Cârneci, Nicolae Ciobanu, George Bălăiță, Ovidiu Genaru, Ion Grecea, Ștefan Luca și a'ții.

Tineretului i-au fost destinate acțiuni care au generat rodnice schimburi de păreri și sugestii între editori, scriitori și numeroși participanți. De menționat, în spiritul celor enunțate, întîlnirea tinerilor cititori cu scriitorii Viniciu Gafița, Gica Iuteș, și Gheorghe Movilă, cea a elevilor de la liceele George Bacovia și nr. 3 din Bacău, cu Virgiliu Ene, Mihai Drăgan și Constantin Cublesan, care au prezentat colecția **Lyceum** și cartea pentru tineret a Editurii „Dacia".

Publicul băcăuan a urmărit cu interes expunerea prof. univ. dr. doc. Constantin Ciopraga, de la Universitatea din Iași, despre „Personalitatea literaturii române" și a reputatului critic cinematografic D. I. Suchianu, care în fața a peste 300 de tineri a prezentat tema „Literatura și filmul".

Suita manifestărilor a cuprins, de asemenea, dezbaterea „Medicina și contemporaneitatea" simpozionul „Calistrat Hogaș", întîlniri ale cititorilor, bibliotecarilor, librarilor din județ cu conducătorii editurilor: Enciclopedică, Univers, Minerva, Dacia și cu redactori ai revistei Bibliotecilor.

Cele peste 20 de manifestări culturale ce s-au desfășurat în cele 10 zile ale Salonului cărții s-au bucurat de o caldă participare a publicului care a manifestat un interes viu și autentic pentru carte, pentru slujitorii acestui instrument de educație și informare.

stăpînirea limbii

este titlul unui foarte interesant și binevenit articol semnat de Al. Philippide (**Viața românească**, nr. 3, 1972), care pune în discuție posibilitățile de exprimare ale limbii române, mijloacele ei de comunicare artistică. Scriitorul român trebuie să stăpînească limba, căci „Materialul scriitorului este viața. Vorbele sînt doar mijloacele cu ajutorul cărora el construiește opera, modelînd, după puterile, după priceperea și după felul său propriu materialul brut pe care îl ia din realitatea vieții". Ca limba să devină un text al artei literare, continuă Al. Philippide, scriitorul e obligat să stăpînească secretele ei, să aibă o preocupare pentru frumos și intenție artistică, să-și formeze un stil, un limbaj original. Problema pusă în discuție de Al. Philippide este foarte actuală și eseistul face disocieri subtile între stilul științific și cel literar, între fraza omului de știință și a scriitorului profesionist, între semnificația unui cuvînt frumos și unul nepoetic. Cuvîntul este analizat în relație cu alte cuvinte, căci numai așa ele „au o valoare artistică". Arta literară, un limbaj elevat capabil de a exprima un conținut sînt determinate de inteligența artistică a scriitorului: „Inteligența artistică intră într-o mare măsură în ceea ce se numește de obicei talent și poate că talentul, care e așa de greu de definit, s-ar putea preciza măcar în parte tocmai prin această însușire a inteligenței artistice, care există în germeni chiar de la început, dar care, ca și talentul, se închircește, se usucă și piere dacă nu este cultivată prin exerciții și lectură. Arta literară e făcută într-o mare măsură din grija de a evita anarhia verbală. Scriitorul trebuie să stăpînească limba, nu să se lase stăpînit de ea". Aceste reflecții ale lui Al. Philippide merită să fie fructificate într-o discuție mai largă despre limba scriitorilor.

prezențe

In nr. 4—februarie 1972 al revistei de limbă flamandă DE PERISCOOP, care apare la Anwerpen (Belgia), poetul și eseistul Neer Vantina publică în traducere neerlandeză poeme românești aparținînd lui George Popa, Ion Horea, Nelu Oancea și Mihai Ursachi. Traducerile sînt însoțite de un articol asupra celor patru poeți.

activitate artistică

In afara manifestărilor pe plan intern (pregătirea unei expoziții colective ce urmează a se deschide la Iași și Suceava cu prilejul Congresului internațional de estetică, expoziții personale), pictorii moldoveni au în perspectivă o serie de expoziții organizate în cadrul schimburilor culturale cu diferite țări.

Astfel, în prezent, se montează la Piatra Neamț o expoziție a pictorilor din orașul Scopje — Iugoslavia, expoziție ce va fi transferată apoi la Iași. In compensație, pictorii noștri vor expune la Scopje în luna octombrie crt. Sub egida Centrului cultural artistic pentru străinătate din Milano, vor expune în Italia Dan Hatmanu, Nicolae Constantin și Corneliu Ionescu. La rîndul lor, pictorii milanezi vor deschide o expoziție la Galeriile de artă din Iași.

Bineînțeles, nu sînt lăsate pe plan secundar nici comemorările înscrise în agenda UNESCO, ca de pildă Theodor Pallady și Octav Băncilă. Pentru cinstirea memoriei lui Băncilă, în afara retrospectivei de la Muzeul de artă Iași, s-a deschis în sala Victoria Iași expoziția pictorilor Costache, Gabriela și Miron Agafiței închinată lui Octav Băncilă, profesorul lui Costache Agafiței. Tatăl a ținut ca la buchetul omagial să-și aducă tinereasca lor contribuție și cei ce vor purta mai departe pasiunea pentru șevalet transmisă de Octav Băncilă.

N. IRIMESCU

TV.

S-o recunoaștem: varietățile s-au clasicizat. Ele vădesc nu numai gust, dar și măsură, chiar dacă acest de-al doilea termen este destul de relativ, fiind, practic, cel mai imponderabil dintre imponderabilele elemente cu care se îndeletnicește estetica.

Dar să ne întoarcem la problema gustului, a acelui gust care, după opinia unui clasic, este prenumele plăcerii, și să-i validăm prezența, în primul rînd, în secvențele coregrafice ale spectacolului de varietăți „Iașul... pe adresa dumneavoastră". Aceasta, mai ales datorită faptului că scenele de balet din „Romeo și Julieta" de Prokofiev au fost admirabil interpretate și excelent puse în valoare de cadrul în care s-au desfășurat. Caleidoscopul plastic al mozaicului interior al Palatului culturii și ogivele stilului flamboiant au întregit de minune atmosfera balului, distilînd, în esențe tari, poezia dansului și a tragicei iubiri pe care o sugera.

In general, coregrafia a impus, ca ținută, inclusiv în moderna transcriere a unui vechi Charleston și, mai ales, în stilata interpretare a unui dans popular. Să adăugăm, la capitolul coregrafie, drept unică, dar încîntătoare surpriză din cel muzical, piesa clasică interpretată cu concursul formației „Roșu și Negru" (la clavecin Nancy Brandes) și să remarcăm echilibrul programului, în care muzica ușoară a intervenit intermitent, dar tocmai de aceea cu gust și cu măsură.

Alternarea cadrului — Teatrul Național, Palatul Culturii, Bolta Rece — a adjudecat emisiunii și o necesară mobilitate, valorificată cu umor de un montaj care oferea unei melodii, executate la „Bolta rece", aplauze imprimate în sala Teatrului Național, iar imaginii panoramizate a sălii spectacolului, funcție dramatică pentru un text interpretat pe teren... neutru. Dar nu aceasta contează și nici micile farse jucate de Play Back-ul desincronizat fără voie, ci faptul că mixajul efectuat la masa de montaje, a fost elaborat cu inspirată armonizare a tuturor compartimentelor. Inclusiv a celui umoristic, pentru că, vorba uneia dintre prezentatoare a fost și așa ceva, dar poate n-ați observat dumneavoastră.

Totuși, ca interpretare, cel puțin un nume se cuvine consemnat: Dionisie Vitcu. Pe ceilalți îi știm, îi apreciem, și le dorim, pe viitor, texte comice pe măsura talentului lor, pus, deocamdată, în valoare, e drept, cu gust, dar prea cu măsură! Sau fără... Că, după cum am mai spus, termenul este destul de ambiguu.

Să nu exagerăm, totuși, chiar și la capitolul umor nivelul marcat a fost onorabil, mai ales dacă luăm în considerație funcționalitatea mult sporită a miniaturilor comice, gen de real efect, cultivat cu mai mult succes pe micul ecran, în mai toate varietățile, inclusiv în cele în care v-a fost livrat, pe adresa dumneavoastră, Iașul. Plus Anda Călugăreanu, minus secvențele promise pentru o viitoare emisiuni „Post-meridian" (din care sperăm că nu va lipsi nici solista de operă Aneta Pavalache nici alții, inclusiv talentatul cupletist Florin Zgăvîrdici).

Al. I. FRIDUȘ

SPORT

HOȚUL DE PĂGUBAȘ

„Cazul Iordache" a fost zgomotos repus pe tapet. Romulus Balaban (vezi „Tribuna" nr. 18/1972) exclamă patetic încă din titlu: „De ce a trebuit să sufere atît portarul Iordache?". Concluzia: motivul l-ar constitui „egoismul și versatilitatea foștilor săi responsabili de club". Am stimat condeiul doctorului Balaban, dar mă tem că articolul din „Tribuna" a fost așternut pe hîrtie cu pix de împrumut. Așa de tare clocotesc principialitatea și omenia în frazele lui R. B., încît acoperișurile chioșcurilor de ziare sînt în pericol de a sălta spre slăvi! Articolașul posedă o enormă calitate: aceea de a fi scris corect românește. In rest — adică în esență — e mai vulnerabil decît un text de muzică ușoară semnat de Mihai Dumbravă. Insuși punctul de plecare (Iordache ar fi primit dezlegare pentru „Steaua") este fals. După cum falsă este în întregime optica lui R. B. Se discută despre tînărul fotbalist ieșean evocîndu-se numai situația actuală, neglijîndu-se total istoria descoperirii și impunerii lui. Iordache a fost „inventat" de „Politehnica", a fost crescut și format la centrul de juniori, reprezintă un produs de frunte al fotbalului ieșean și nici o logică din lume (chiar minuită fiind de un doctor) nu poate demonstra de ce-i firesc și necesar ca Iordache să joace la „Steaua". R. B. solicită înțelegere pentru ca Iordache „să poată juca în continuare, eventual la o echipă militară". Acest eventual este, de fapt, cheia și lăcata. Eventual, Iordache putea juca și la Iași, satisfăcîndu-și stagiul militar în aceleași condiții de exigență ca și la „Steaua" — dar, minunea resteului, nimeni nu catadicsește să ia în considerație și o atare alternativă! Cazurile gen Iordache sînt dificil de supus discuției publice — ici-colo se pot găsi unii dispuși să distingă, în rîndurile consacrate fotbalului militar, atitudini ireverențioase la adresa armatei!!

După cum, atunci cînd dispar argumentele, ți se poate replica scurt: „băiatul trebuie să-și satisfacă stagiul militar și cu asta, basta". Numai că — aici e aici — „Steaua" îl cere pe Iordache pentru fotbal. „In Iugoslavia, fotbaliștii nu joacă pe toată durata stagiului militar" — ne informează R. B., fără să-și dea seama că-și toarnă cofa-n cap. In Iugoslavia nu joacă, dar la noi joacă: la „Steaua". Club care profită de situația ambiguă existentă în regulamentele noastre, ciupind fotbaliști din dreapta și din stînga și realizînd cele mai fantastice și mai de pomină tîrguri (vă amintiți afacerea Năstase, cînd „Steaua" a dat „Progresului", în locul lui Năstase, cîțiva jucători de la... „Progresul"?!?). Un lucru este cert: deși „Steaua" invocă fel de fel de principii și rigori, ea procedează numai și numai cum îi dictează interesele egoiste de club.

Acestea fiind spuse, să vedem ce l-a scandalizat pe Romică într-atît încît a putut să toarne un titlu cu „suferință" și semne de întrebare. Romică nu înțelege de ce „Politehnica" îl cedează pe Iordache după un an. De fapt, la ora apariției articolului din „Tribuna", nu exista nici un fel de dezlegare dată de clubul ieșean. Exista proiectul unui schimb de jucători — pe care R. B. îl trece sub tăcere, dezinformîndu-și cititorii și aducînd, într-adevăr, cazul în vecinătatea iraționalului. „Politehnica cedează într-un moment surprinzător și cel puțin neavenit" — scrie „Tribuna". Curat „surprinzător"! Ce s-a întîmplat, nea Romică, ți s-a înfundat stetoscopul de nu mai simți pulsul realității? Nu vezi că „Politehnica" e în pragul Diviziei B din pricina (între altele) incredibilului șir de accidentări, care a lăsat-o fără Costaș, Ianul, Moldoveanu, Cuperman, Romila II ș.a.m.d. (ca să nu mai vorbim și de... Iordache) și că are nevoie de jucători ca aerul? Atît de învăluit să fie mobilul cedării lui Iordache? E adevărat, logica îți cam joacă feste (la un moment dat afirmi că Iordache trebuie să joace pentru a nu se rata, iar în altul scrii, negru pe alb, că „Iordache n-ar fi încetat să existe ca fotbalist dacă n-ar fi jucat pînă la terminarea stagiului militar"...), dar chiar așa, să nu faci legătura între cuțitul ajuns la osul „Politehnicii" și trocul propus de ieșeni? De unde și pînă unde afirmi că „nimic nou n-a intervenit ulterior în ecuația disputei"?

In mod normal, Iordache aparține „Politehnicii". „Steaua" îl ia și apoi strigă... „săriți, hoții!". Iar hoțul de păgubaș este pus la colț și terfelit cu fraze de tipul „unul dintre cele mai triste lucruri este principialitatea fără de principii". Numai că, infinit stimate R. B., principialitatea nu-i o soluție de făcut gargară. Dacă ținem să fim principiali, — și, evident, ținem — atunci să vedem adevărata rădăcină a lucrurilor, nu conjuncturile, interesele de moment și scandalurile de culise.

Iașul a investit mult (moral și material) în formarea lui Iordache.

„Steaua" n-a investit nimic.

Bunul simț elementar obligă pe oricine să vadă că dreptatea este numai și numai de partea Iașului.

M. R. I.

P. S.

Citesc (stupefiat) în revista „Fotbal" că portarul Costaș e prieten cu... Bachus (!?). Cine-l cunoaște pe tînărul Costaș, premiant din prima și pînă-n ultima clasă de liceu, băiat cuminte, liniștit și la locul lui, nu poate decît să se mire. Părinții și cunoscuții lui Costaș m-au rugat să desmint categoric această basnă gazetărească.

AMBIGUITATEA STRUCTURALĂ ÎN ARTA MODERNĂ

Torsten BERGMARK (Suedia)

Caracteristica fundamentală, dacă nu esenţială, a artei occidentale de azi este **echivocul.** Am ales un tablou suedez datînd din 1947 pentru că e caracteristic şi critica suedeză l-a dat ca exemplu şcolar a ceea ce s-a convenit să se numească „spaţiu insesizabil". Mă voi referi la descrierea lui analitică, făcută de criticul suedez Sven Alfons.

Suprafaţa acestei picturi (spune el) este combinată conform legilor analogiei. Imaginea este aproape exclusiv constituită din elemente omotetice, segmente de cerc. Prin analogia lor, aceste segmente negre sînt coordonate astfel încît să formeze o suprafaţă picturală optică. Dar însăşi această suprafaţă este plină de crestături, care fac ca unele segmente să pară că se îndepărtează spre fondul imaginii, în timp ce ele se combină cu cele care constituie suprafaţa. Asistăm astfel la o serie neîntreruptă de accidente (neregularităţi spaţiale, îmbinate unele în altele). Se află în toate acestea o anumită absurditate, declară Alfons. Într-adevăr, cele două reprezentări, suprafaţa pictată şi profunzimea sugerată, sînt în realitate incompatibile. Imaginea este sesizată ca activitate la care observatorul este constrîns, prin efortul pe care trebuie să-l facă pentru a se orienta în imagine.

Această reprezentare îşi află originea în cubism şi este o dezvoltare a cîtorva din principiile sale constructive. Se aude spunîndu-se uneori că imaginea perspectivă, aşa cum s-a dezvoltat ea în apogeul Renaşterii italiene, este compusă aşa încît să nu poată fi sesizată perfect decît de la un anumit punct din spaţiu. Aceasta nu este valabil, într-adevăr, decît cînd e vorba de acea formă particulară de perspectivă în care au excelat unii artişti ai barocului şi care s-a convenit a se numi „trompe-l'oeil", o imitaţie din arhitectură care, privită din unghiul adecvat, este capabilă de cele mai remarcabile efecte de iluzie spaţială. De aici efectul perspectivei lineare ; cîmpul său optic este un con al cărui vîrf se situează în ochiul observatorului, oricare ar fi punctul de spaţiu unde acesta se află. Fiecare ştie că privirea unui portret ne urmăreşte mişcările dacă această privire s-a îndreptat mai întîi asupra ochiului pictorului. Într-o reprezentare spaţială, construită după legile perspectivei lineare, toate părţile de pe suprafaţa pictată se modifică pe măsură ce observatorul se deplasează în faţa acesteia, aşa încît imitaţia spaţiului rămîne coerentă, oricare ar fi unghiul din care imaginea este înfăţişată.

În „Principals of art", R. G. Collingwood se exprimă cam aşa : „Dacă forma unui interior este destinată să fie sesizată din punct de vedere estetic, dacă pe de altă parte pereţii acestei camere sînt acoperiţi cu o decoraţie şi ea destinată a fi sesizată estetic, şi dacă din întîmplare aceste două satisfacţii estetice, odată combinate, sînt resimţite ca una singură, atunci e necesar — fiindcă suprafaţa murală este un element de compoziţie arhitecturală — ca imaginea să fie astfel pictată încît atenţia observatorului să nu se îndepărteze de perete, ci dimpotrivă, să fie atrasă de acesta". De aceea pictorii Renaşterii au regenerat şi perfecţionat regulile perspectivei deja utilizate de pictorii de la Pompei. Nu putem vedea altceva decît afectare, adaugă Collingwood, în aplicarea acestor reguli în pictura de şevalet, care este mobilă.

Graţie perspectivei, imaginea fixată pe perete se comportă faţă de observatorul în mişcare astfel încît el ocupă tot timpul o poziţie centrală în raport cu aceasta. Suprafaţa pictată şi peretele se confundă, fără ca totuşi iluzia spaţială produsă de imagine să fie modificată ori denaturată. Observatorul este în acelaşi timp centru şi agent. Într-o pictură de şevalet, de format mai mic, mobilă şi transportabilă, perspectiva nu îndeplineşte aceeaşi funcţie pentru că relaţia care uneşte imaginea şi observatorul funcţionează în condiţii noi şi mult mai variabile. Fără îndoială perspectiva a rămas în uzaj în pictura de şevalet, dar mai ales ca un atavism. Mai ales la Van Gogh perspectiva are o recrudescenţă a vitalităţii. Există pentru aceasta multe explicaţii, dar cred că trebuie să vedem mai ales expresia unei necesităţi emoţionale a spaţiului, adică totodată necesitatea unei efuziuni sentimentale, cît şi aceea a unui contact mai strîns cu observatorul. Ceea ce se exprimă în acele excese de perspectivă, este nevoia sa de contact emoţional. Într-o reprezentare spaţială, aşa de fundamental contradictorie, în tensiunea considerabilă care există între profunzimea sugerată şi suprafaţa pictată, fiecare obiect, chiar şi cel mai depărtat, pare într-adevăr să ţîşnească spre primul plan.

Pictorii cubişti sînt primii care au hotărît să abandoneze definitiv perspectiva. În opoziţie cu imaginea proprie Renaşterii, făcută pentru a se adapta, pentru a adapta mişcările observatorului, imaginea cubistă tinde dimpotrivă să scape observatorului, să anuleze relaţia care-l situează în spaţiu.

Acum e momentul să-mi expun ipoteza de lucru. Dacă plecăm de la principiul că dialectica picturală este făcută din raportul între suprafaţă (pictată) şi spaţiu (sugerat), trebuie să constatăm că natura acestui raport variază de la o epocă la alta, centrul de greutate oscilînd spre un pol ori spre celălalt. Dacă aşa stau lucrurile, ar trebui să fie posibil a vedea în aceste oscilaţii un reflex al modificărilor structurii sociale, sau în tot cazul reflexul rolului variabil jucat de artă în societate. Pentru a anticipa una din concluziile mele, voi spune că dacă se suprimă acest raport dialectic, se renunţă la ideea că arta este expresia sensibilă a unor raporturi sociale.

Perspectiva lineară în Renaştere era un sistem care făcea inteligibil un echilibru relativ stabil, un fel de cîntărire a individului şi a lumii exterioare (natură şi societate), unde individul constituie centrul de gravitate.

În imaginea cubistă, suprafaţa şi profunzimea reprezentată sînt într-un raport discontinuu şi încetează de a întreţine o relaţie imediată cu spaţiul exterior imaginii, cel al observatorului. În schimb, în imaginea cubistă se află ceea ce s-ar putea numi continuitate structurală, adică intervalele dintre obiectele compoziţiei echivalează cu obiecte, relevînd aceeaşi structură ca şi acestea. Aproape totdeauna suprafaţa pictată va fi elementul determinant.

S-a spus despre cubism că este o artă care descrie o lume imperfectă, tranzitorie. Acest proces este reprezentat ca o durată chiar în interiorul imaginii. În tablourile cubiste, această devenire este rareori închisă în ea însăşi. Se găsesc aproape întotdeauna puncte de reper trimiţînd la lumea exterioară, situaţii sub formă de obiecte recognoscibile sau fragmente de obiecte împrumutate din realitate. Din faptul că relaţia organizată între spaţiul reprezentat şi suprafaţa în care se mişcă observatorul devine arbitrară, autonomia compoziţiei, ca obiect independent, este cu atît mai accentuată, iar caracterul obiectual al imaginii cu atît mai marcat.

Se pot distinge două tendinţe inerente principiului figurativ al cubismului. Prima tendinţă este aceea a cubismului zis sintetic în care suprafaţa domină spaţiul. Consecinţa sa teoretică ar fi că suprafaţa pictată, ar trebui să se confunde cu imaginea ca obiect. Imaginea nu este nimic altceva decît un obiect nou.

A doua tendinţă foloseşte variaţiile viitorului suprafeţei pictate — spaţiu separat, închizînd procesul în interiorul imaginii. Tocmai această iluzie a compoziţiei o regăsim dezvoltată în opart.

În arta Renaşterii, perspectiva sistematiza raportul între două cantităţi date, „natură" şi „individ", raport exprimat în mod concret prin adaptarea imaginii fixe după mobilitatea observatorului. Imaginea cubistă reprezintă „natura" ca totalitate şi ca devenire neîntreruptă, faţă de care individul n-ar putea să se comporte ca un observator pasiv. El însuşi este într-adevăr un element al acestei deveniri şi ar trebui să se situeze chiar în interiorul imaginii, ceea ce este o absurditate. Imaginea provoacă o devenire în conştiinţa spectatorului. Făcînd aceasta, imaginea ar trebui, de asemenea, să poată degaja o putere virtuală în individ, aducînd în conştiinţa sa procesul lingvistic, vizual etc., datorită căruia să înţeleagă el însuşi realitatea. Ceea ce e progresist în viziunea despre lume a cubismului ar consta deci într-o permanentă interogare asupra realităţii, prin care ea va instaura conştiinţa posibilităţii de a o transforma.

În arta Renaşterii, în principiu nu se poate disocia relaţia observator-imagine, de aceea care există între artist şi natură. În arta cubistă lucrurile stau cu totul altfel. Cubismul revelează o lume modificabilă prin funcţiunea individului. Relaţia între imagine şi observator nu poate fi imuabilă, trebuie să fie şi ea modificabilă. Graţie „mobilităţii" sale, imaginea sufere două avataruri aparent contradictorii. Pe de o parte această mobilitate facilitează şi accelerează procesul început din Renaştere, cînd fiecare imagine se metamorfozează în obiect. Pe de altă parte imaginea se trezeşte „dematerializată", îşi pierde ancorarea sa spaţială în concret, şi devine din ce în ce mai „ideală", ca mijloc de acţiune estetică. Al doilea aspect este dezvoltarea cea mai autentică, aceea care coincide cu modificarea structurală a imaginii, modificarea sa pe planul limbajului, a fucţiei sale sociale decorative, urbane, industriale. După cum spune John Bergert se produce o trecere de la ceea ce imaginea este la ceea ce face imaginea. În locul acestei treceri la ceea ce face imaginea, care presupune că observatorul este activ în faţa imaginii, asistăm la contrariul : valoarea imaginii rezidă în ceea ce observatorul face din ea. Rezultă ambiguitatea. Acesta este rezultatul ideologiei idealiste, conform căreia opera de artă este autonomă : Se camuflează faptul că imaginea ca atare devine din ce în ce mai neglijabilă din moment ce judecăţile de valoare estetice sînt supuse imperativelor comerciale. Opera de artă nu mai este decît o farsă. Ambiguitatea devine atributul ei fundamental, ridicat la rangul de principiu estetic.

Dacă, în mod paradoxal, imaginea cubistă conţine tensiune, aceasta ar consta în faptul că însăşi această imagine, care ne prezintă modelul lumii ca totalitate în acţiune, o lume egalitară, exprimă într-un mod constructivist, optimist, credinţa că realitatea este susceptibilă de schimbare. Ea tinde necesarmente să-l excludă pe observator, sau, invers, să-l încorporeze pe acesta imaginii. Pentru a putea funcţiona în mod convingător, acest model, ca model al universului, ar trebui să aibă în mod necesar dimensiunile universului, să fie identic cu lumea înconjurătoare. Reprezentarea cubistă se distruge pe sine ca imagine, vrînd totodată ca ea să se manifeste, dimpotrivă, ca realitate.

Această situaţie, fascinantă ca utopie şi totodată absurdă, conţine în ea, după părerea mea, consecinţa contradicţiei existente între noua viziune a lumii exprimată în mod profetic de cubism, şi funcţiunea reală îndeplinită de artă şi de artist, între contemplare şi acţiune.

Traducere de M. GONCEARIUC

glob

Comerţul cu „sclavi moderni"

Nu de mult, publicaţia franceză „Le Nouvel Observateur" relata fapte zguduitoare privind condiţiile de muncă ale **lucrătorilor africani sosiţi, în căutare de lucru,** în oraşele franceze. In cursul celor 14 ani cît a lucrat la uzina din cartierul Gerland de la Lyon, Mohamed Salem a fost grav rănit şi schilodit de şase ori. La cea de-a şaptea rănire, a încetat din viaţă. Lanţul care susţinea capacul cuptorului de plumb la care lucra s-a rupt şi el a fost zdrobit. Ca de fiecare dată cînd are loc un accident grav, patronul a sosit în atelier, a dat dispoziţii muncitorilor să ascundă lanţul şi să declare anchetatorilor că nu au văzut nimic. Aceasta a fost picătura care a umplut paharul.

In acea zi de 19 decembrie 1971, muncitorii au făcut o grevă de şase ore. După opt zile, în înţelegere cu muncitorii din alte topitorii de plumb, ei şi-au depus lista de revendicări. La 8 februarie 1972 au declarat grevă ocupînd în masă uzina, hotărîţi să învingă. Ei au fost sprijiniţi de populaţia din cartier şi chiar de organizaţia tinerilor agricultori din districtul Rhône.

Dar asemenea condiţii sînt rezervate nu numai africanilor. Intr-o recentă declaraţie a primelor două mari confederaţii sindicale ale oamenilor muncii francezi, după ce se menţionează că actualmente în Franţa se află peste trei milioane de muncitori străini (algerieni, spanioli, portughezi, italieni, americani, canadieni etc.) se spune : „Deşi aportul acestora la dezvoltarea economică a Franţei este considerabil, condiţiile lor de muncă şi de locuit sînt din ce în ce mai precare, muncitorii străini fiind lipsiţi de cele mai elementare drepturi, inclusiv de cele sindicale". Cerînd pentru aceştia drepturi egale cu cele ale muncitorilor autohtoni, cele două mari organizaţii sindicale dau primele lovituri unei înfloritoare afaceri occidentale — comerţul cu „sclavi moderni". Pentru că, îndeosebi în ultimul deceniu, speculanţi şi misiţi de tot felul, exploatînd mizeria în care se zbat milioane de muncitori din lumea capitalistă, din unele ţări în curs de dezvoltare, fac oficiul de intermediari între societăţile care solicită braţe de muncă şi regiunile unde asemenea braţe prisosesc.

In Portugalia, de pildă, nu se poate spune că cei care părăsesc ţara pentru a căuta de lucru sînt, ca altădată, numai ţărani săraci sau muncitori agricoli. Un număr mereu crescînd de muncitori industriali, de cele mai multe ori calificaţi, precum şi tineri, care refuză să se înroleze în armata colonială portugheză, s-au alăturat acestui adevărat exod al forţei de muncă. S-a calculat, că în 1970 — 1,5 milioane de oameni (forţa de muncă în totalitatea sa numărînd 3,1 milioane) se aflau la lucru în afara graniţelor ţării. Franţa este ţara spre care se îndreaptă cea mai mare parte a forţei de muncă portugheze, deşi în ultima vreme, tot mai mulţi trec oceanul spre S.U.A., Canada sau America Latină. De asemenea, R. F. a Germaniei a început să absoarbă un mare număr de muncitori portughezi. Odată ajunşi în aceste ţări, muncitorii străini se trezesc pur şi simplu la discreţia recrutorilor. Unui asemenea intermediar — scrie revista „Der Spiegel" — firmele vest-germane îi plătesc sume frumoase pentru fiecare muncitor recrutat, în schimb, cer „marfă ireproşabilă".

Explicînd de ce muncitorul străin este preferat de către monopoluri, în detrimentul celui autohton, săptămînalul francez „Politique Hebdo" evidenţiază următoarele motive : oamenii vin „gata făcuţi", adică guvernele respective n-au investit nimic în pregătirea acestora ; în marea lor majoritate ei vin fără familii, ceea ce scuteşte statul sau firma de o serie de alocaţii pentru locuinţe, spitale, şcoli, transporturi etc. ; la bătrîneţe, neavînd drept la pensie, nu cad în întreţinerea statelor respective ş.a. Mai mult decît atît, „salariul unui muncitor emigrat este, în general, cu 15—30 la sută mai mic decît cele mai mici salarii ale muncitorilor autohtoni", subliniază revista citată.

Din aceste considerente, comerţul cu „sclavi moderni" constituind o crudă realitate a secolului nostru, este în acelaşi timp o profundă dramă umană.

Radu SIMIONESCU

cronica

săptămînal politic, social, cultural

Redactor şef : LIVIU LEONTE
Redactori şefi adjuncţi : ANDI ANDRIEŞ, N. BARBU
Secretar general de redacţie : ŞTEFAN OPREA

în colegiul de redacţie :

AL. ANDRIESCU, CONST. CIOPRAGA, ION CREANGĂ, AL. DIMA, ILIE GRĂMADĂ, DAN HATMANU, MIRCEA RADU IACOBAN, GAVRIL ISTRATE, GEORGE LESNEA, P. MILCOMETE, CR. SIMIONESCU, CORNELIU STURZU, CORNELIU ŞTEFANACHE, NICOLAE ŢAŢOMIR.

Prezentarea grafică : VALER MITRU

Redacţia şi administraţia : — Casa Presei — Str. V. Alecsandri nr. 6 — telefoane : 15877—15847 Tiparul : Întreprinderea Poligrafică Iaşi — Str. V. Alecsandri nr. 9

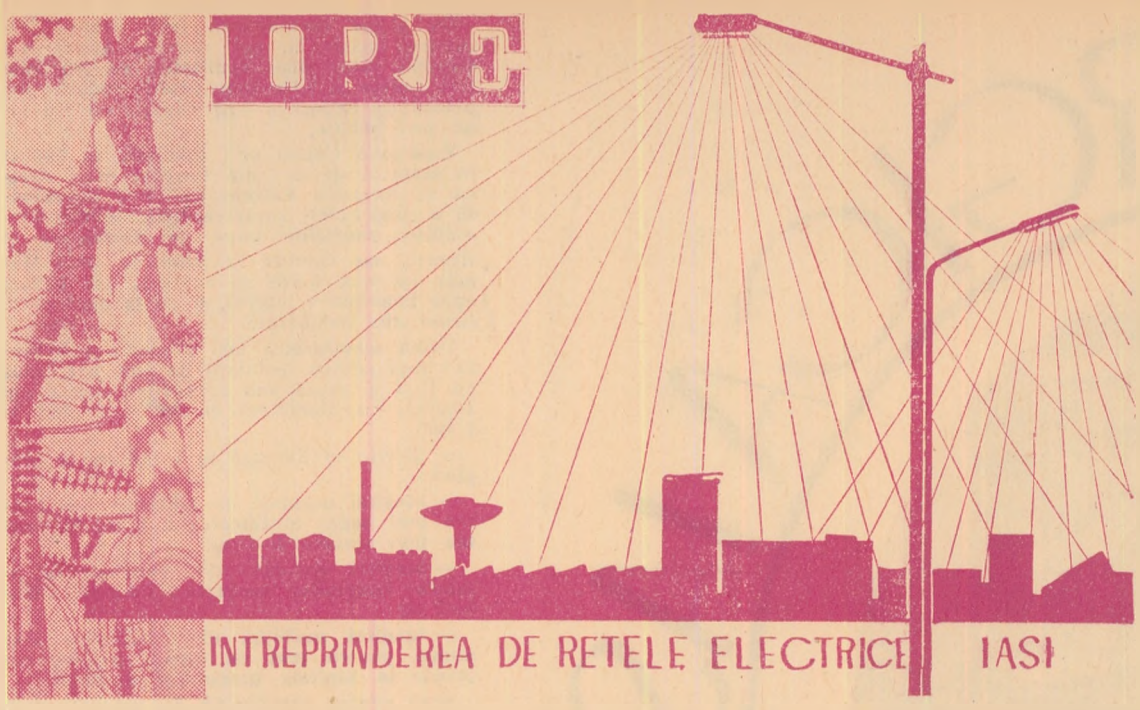

La „pupitrul de comandă" cu:

– ing. Vlad Vasiliu, director;
– ing. Viorel Vasiliu, inginer șef;
– Radu Pompaș, inginer șef-adjunct;
– Condu Haralambie, contabil șef;
– ing. Viorel Verdeș, șeful atelierului de proiectare.

Există anumite daruri ale civilizației atît de indispensabile încît, asemeni aerului sau apei, nu ne dăm seama de importanța lor decît atunci cînd nu există. Dintre acestea, primul loc îl ocupă electricitatea, acest nerv al civilizației sau pîinea industriei, cum o numește plastic *tov. ing. Vlad Vasiliu*, directorul I.R.E. Iași.

— Închipuiți-vă viața unui oraș aflat în pană de curent, ne propune d-sa. Totul stagnează brusc, viața se ofilește. Dar întreprinderea noastră, se întinde pe un sfert din Moldova, (Iași — Vaslui) așa ca răspunderea asigurării în condiții optime a energiei electrice ne revine pentru o arie geografică mult mai întinsă.

— *Desigur aceasta înseamnă un grad ridicat de electrificare, deci de civilizație?*

— Întrucît gradul de electrificare se raportează acum mai mult la mediul rural, ne explică *contabilul șef Condu Haralambie*, precizăm că la ora actuală satele jud. Iași sînt electrificate în proporție de 93%, iar cele din jud. Vaslui — 83%. În acest an jud. Iași va fi în întregime electrificat, iar în următorii ani și Vasluiul. În afară de această extindere însă sarcinile noastre cresc în asemenea măsură încît la fiecare cinci ani ne dublăm ponderea de activitate.

— *În executarea acestor sarcini, considerate de noi normale, intuiesc un eroism anonim al oamenilor de la I.R.E.*

— Aparent, profesiunea de electrician pare ușoară, ni se destăinuie, ing. Vlad Vasiliu. În realitate, e extrem de dificilă din cauza riscului. Nu avem voie să greșim, deci cuvîntul potrivit e acesta: eroism. Noi, asemeni chirurgului, lucrăm pe viu și abonatul care urmărește o emisiune de televiziune, să zicem, nu știe cîți oameni veghează pe circuit ca aparatul lui să aibă curent.

— *Presupun că aveți și situații dramatice?*

— Firește. Mi-amintesc de o noapte de revelion cînd eram de serviciu. De altfel, la noi e o disciplină de fier și în zilele de sărbătoare sîntem toți consemnați spre a putea răspunde prompt la chemare. Era noapte cu viscol și pe la orele zece ni se semnalizează defectarea traseului care alimentează satele de pe Valea Jijiei. Pentru a depista locul accidentului trebuia făcută o manevră la separatorul Andrișeni. Telefonăm la primărie, dar omul nostru trebuia să meargă trei kilometri în cîmp. A riscat să fie mîncat de lupi dar a ajuns la post. Datorită lui am stabilit un scurt circuit la Vlădeni, unde urătorii aruncaseră o sîrmă peste rețeaua de alimentare, așa din... distracție. Oamenii noștri au lucrat sub viscol și au înlăturat „gluma" astfel că la miezul nopții, odată cu sosirea noului an, satele aveau din nou lumină. Cine a știut însă despre eroismul acelor oameni care au luptat pentru revenirea la normal?

★

Inginerul-șef Vasiliu Viorel e tînăr și agil, n-ar sta o clipă locului. După cîte aflasem anterior de la oameni, la I.R.E. sînt doi V.V.: Vasiliu Vlad și Vasiliu Viorel. Primul însă e cel mare, deși amîndouă inițialele înseamnă de două ori victorie.

— Electrificarea avînd pentru profani o umbră de mister, e firesc să exercite oarecare atracție față de tineret, ne spune ing. Vasiliu Viorel. Pe parcurs însă, operează selecția, verificarea omului ca aptitudini și cunoștințe, plus posibilitățile lui de încadrare și disciplina programului impus de această tirană care este electricitatea.

Deși am sărbătorit 75 de ani de la înființarea Uzinei electrice din Iași, iar I.R.E.-ul are un deceniu de existență, media de vîrstă a personalului e în jur de 30 de ani. De pildă, tov. Vlad Vasiliu e V.V. cel mare fiindcă, deși numără doar 42 de ani, nu are înaintea sa decît două promoții mai vechi, din cei 85 de ingineri ai întreprinderii. Restul sînt după. Aceasta însă nu ne-a împiedicat să primim de curînd titlul și diploma de întreprindere evidențiată pe ramură.

— *Sau, poate că tocmai de aceea?*

— După cum, n-a împiedicat nucleul nostru de la Vaslui, din care voi cita pe ing. Ion Damian, ing. Aurel Apetrei și electrician Barbu Ștefan să ocupe primul loc pe țară în ierarhia exploatărilor județene. Sau atelierul de proiectare condus de ing. Verdeș Viorel (deci al treilea V.V.) să fie clasificat pe locul I pe țară, bineînțeles pe ramură.

— *Întrucît ați citat nume, am putea evidenția și pe alții?*

— Să începem cu Mihai Zota, electrician la înalta tensiune, propune tov. Vlad Vasiliu. Ar urma Anghel Vasile și Pricop Vasile de la montaj, Țibriciuc Traian de la exploatare.... De altfel, noi sîntem, între altele și o pepinieră de cadre. Avem la Iași o școală profesională de energie electrică, cu o mie de elevi, singura pe Moldova, plus un centru de perfecționare pe țară, organizat sub egida Centralei industriale de transport a energiei electrice. De calificarea specială a cadrelor depinzînd bunul mers, avem numeroși salariați antrenați în forme de învățămînt liceal și superior.

— Tov. Grigorel Dimitriu, acum inginer-șef la exploatare, a început ca maistru, citează în continuare contabilul șef. Inginerii Mircea Zlăvog sau Tofan Grigore au urcat de asemenea treptele profesionale în întreprindere, deci fiecare muncitor de pe rețea are în trusa de lucru „bastonul de înaltă calificare".

★

Aflu că inginerii Vasiliu Viorel, Caba Mihai și Ouatu Teodor sînt autorii unui „simulator", primul din țară și mai aflu de la ing. Viorel Verdeș, șeful atelierului de proiectare, că întreprinderea dispune de săli pentru antrenament pe specialități și săli de testare automatizate. De altfel, vizitînd pupitrul de dispecerat și sala de distribuire împreună cu el și cu *ing. Radu Pompaș*, am rămas surprins de liniștea și aparent simplitatea manevrelor. Scheme de rețea cu ochi luminoși ca niște artere prin care trece sîngele, semnale discrete, vreo voce șoptită de difuzor. Atît.

— Automatizarea, spune ing. Viorel Verdeș, predispune la un fel de lîncezeală, o monotonie care trebuie combătută. Omul de la pupitru poate sta încordat ore întregi, fără a fi nevoie să intervină cu ceva. Cînd survine însă „evenimentul", el trebuie să reacționeze prompt și precis, ca un șofer cu reflexe bune. Să raționeze rapid și să găsească soluția cea mai indicată. E o chestiune de mare precizie și care cere antrenament continuu. În plus, lucrăm într-un domeniu foarte revoluționar în care poți fi ușor depășit de progresul tehnic. De aceea el stimulează la perfecționare.

În timp ce vizităm instalațiile simulatorului și ale sălii de testare, *ing. Radu Pompaș* ne pune în curent:

— Simulatorul creează situații reale, provocînd toată gama de evenimente ce poate surveni în activitatea noastră și totodată califică pe loc intervenția operatorului: bună sau greșită. În felul acesta, omul lucrează exact în condiții de producție. În plus, el are legătura directă cu dispeceratul real și învață a transmite operativ. De asemenea, în sălile de antrenament, viitorii specialiști și studenții care fac practică la noi lucrează în condiții de producție, cu rezerva că aparatele de alarmă îi fac atenți cînd greșesc. În fine, în sala de testare automată, candidații stau în boxe, ecranul proiectează problemele iar ei aleg soluțiile așteptînd calificarea dată de indicatorul electronic. Totul se petrece în tăcere concentrată și fără posibilitatea vreunui... subiectivism, aparatul fiind perfect imparțial.

★

În concluzie, dincolo de uriașa activitate productivă, o enormă grijă pentru oamenii electricității în așa fel ca pregătirea lor să meargă în ritmul tehnicii moderne.

ARB.

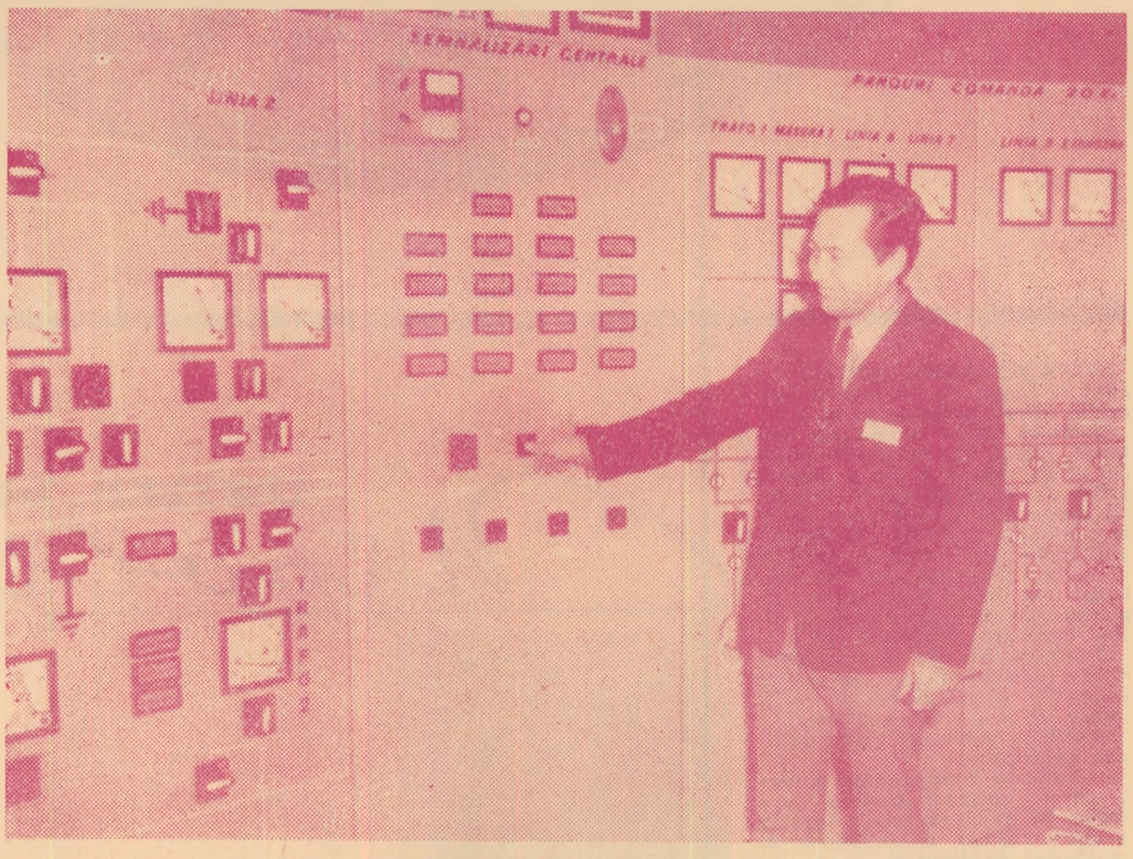

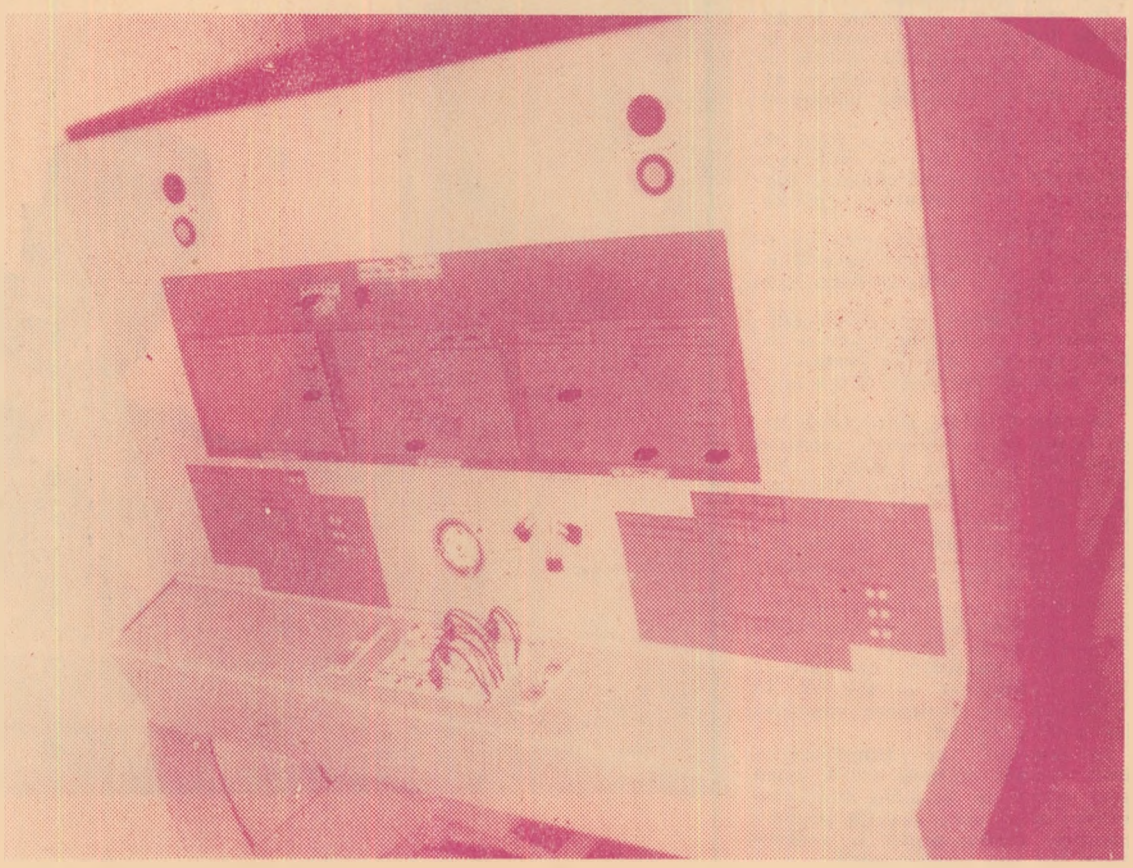

La Uzina metalurgică Iaşi, primul trimestru începe cu noi succese. Astfel, s-a fabricat peste plan cantitatea de 700 tone ţevi sudate şi 1 100 tone profile îndoite, iar planul de export a fost depăşit cu 500 tone ţevi sudate.

Produsele Uzinei sînt solicitate la export în peste 24 de ţări din Europa, Asia, Africa şi America Latină. Calitatea superioară a produselor, caracteristicile tehnice deosebite, condiţiile bune de prezentare şi livrare, au condus la primirea unui număr tot mai mare de comenzi din partea unor beneficiari interni, şi de la numeroase firme din străinătate.

Uzina metalurgică Iaşi produce şi livrează : ţevi pentru instalaţii de apă, gaz, abur cu filet şi mufă sau fără filet, negre sau zincate, cu diametrul de 3/8 inci pînă la 4 inci.

— Ţevile se livrează în următoarele lungimi :

— lungimi normale de fabricaţie; a) pentru ţevi negre (nezincate) 4—8 m. b) pentru ţevi zincate 4—7 m.

— lungimi aproximative, cuprinse în limitele lungimilor normale : lungimi fixe 4—7 m.

— lungimi multiple ale lungimilor fixe numai pentru ţevi cu capete netede, cuprinse în limitele lungimilor normale.

Ţevi pentru construcţii de precizie obişnuită, laminate la cald sau la rece cu diametrul de 10—114 mm, cu grosimea de 1—4,5 mm.

Ţevi pentru construcţii de precizie înaltă, trase la rece cu diametrul de 8—60 mm, grosimea de perete de 1—3 mm.

Ţevi profilate pătrate, pătrate cu jgheab, dreptunghiulare, dreptunghiulare cu jgheab şi ovale cu perimetrul secţiunii de 80—220 mm, grosimea de perete de 1—2,5 mm.

La recepţia în uzină, ţinînd cont de categoria de execuţie şi de cererea beneficiarului, se execută următoarele verificări şi încercări :

— verificarea aspectului, dimensiunilor şi rectilinităţii ' verificarea masei ; încercarea la tracţiune ; încercarea la aplatizare, îndoire, răsfrîngerea şi îndreptarea ; analiza chimică ; încercarea la presiunea hidraulică ; încercarea la duritate ; verificarea macrostructurii ; tuburi de protecţie pentru conductori electrici tip PEL 9—48 (pantzer) ; profile deschise formate la rece din bandă de oţel cu lăţimea desfăşurată de 30—500 mm, grosimea de perete de 1—5 mm, cu utilizări diverse ; profil cornier cu aripi egale şi neegale, profile U, profile Z, profil Omega, profile T, profile V, profile cu aripi întărite ; profile speciale diverse.

UZINA MECANICĂ „NICOLINA" IAŞI se caracterizează prin remarcabile succese obţinute an de an.

Dintr-un atelier de reparat material rulant, cu un nivel tehnic destul de scăzut, Uzina a căpătat astăzi un loc important în producţia industrială a ţării. Pornind de la realităţile concrete ale dezvoltării industriei socialiste, partidul a acordat o atenţie deosebită dezvoltării ramurilor constructoare de maşini, din care face parte şi Uzina mecanică „Nicolina" Iaşi.

Creşterea ritmului de producţie a fost posibilă prin înzestrarea treptată a uzinei cu noi maşini şi utilaje de mare productivitate.

Astfel, în anul 1972 Uzina continuă să fabrice :

— instalaţii transportabile pentru preparat mixturi asfaltice cu o capacitate de 35—40 tone/h care au o mare utilitate pe santierele de construcţii de drumuri.

De asemenea, screperele tractate de 3 m.c. şi 8 m.c. montate pe tractor S-651, respectiv S-1500 cu o viteză sporită de escavare în albiile rîurilor, executînd lucrări de bună calitate.

— Incărcătoarele cu cupă de 0,8 m.c. şi 1.6 m.c. se utilizează cu succes pentru manipularea materialelor de construcţii : pietriş, nisip, balast, etc.

Tot dintre utilajele terasiere se fabrică : scarificatoare montate pe tractor S-651 şi 1500 ; turbofreze pe tractor U-650.

Pentru unităţile de construcţii : silozuri de ciment de 35—81 şi 250 tone ; centrala de beton 60 000 m.c./an ; centrala de beton 30 000 m.c./an.

În planul tehnic sînt prevăzute, de asemenea, următoarele produse: repartizator finisor mixturi asfaltice cu lăţimea de lucru 2,5—5 m ; betonieră cu amestec forţat de 1 200 litri cu injecţie cu aburi ; betonieră cu amestec forţat 750 lt. ; autoscreper 11—14 mc. cu 2 motoare Diesel de 215 cp.

In afara acestor produse care intră în profilul uzinei, se mai fabrică boghiuri de diferite tipuri ca : boghiuri gondolă ; boghiuri — R.D.G. ; boghiuri — U.R.S.S. în colaborare cu fabricarea vagoanelor pentru export.

In procesul de transformare, prin trecerea la noul profil, uzina ţine seama de cererile diferitelor întreprinderi care solicită produse specifice acestui profil, în vederea asimilării sau modernizării.

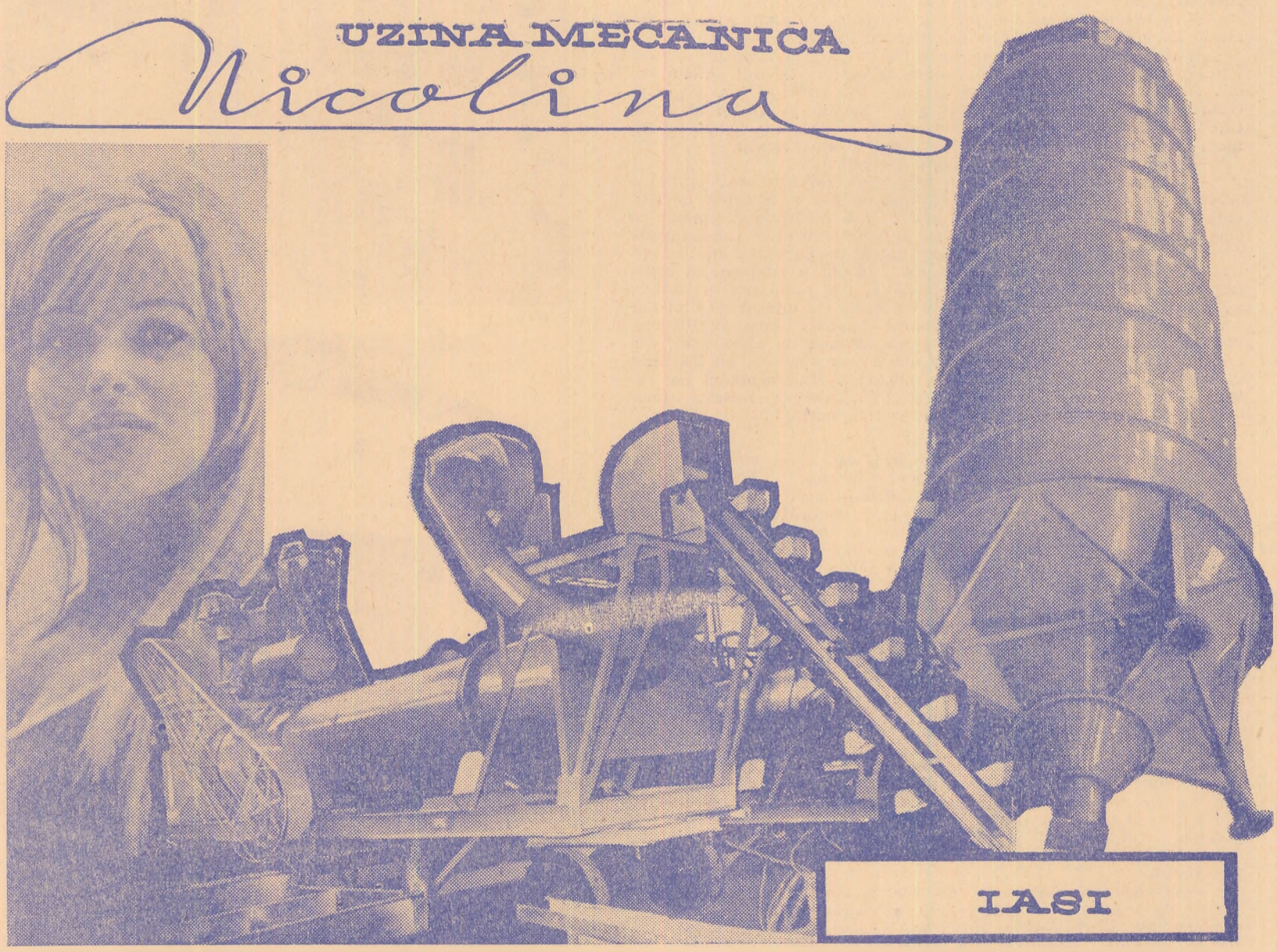

OFICIUL PENTRU CONSTRUCTIA DE LOCUINTE PROPRIETATE PERSONALA IASI

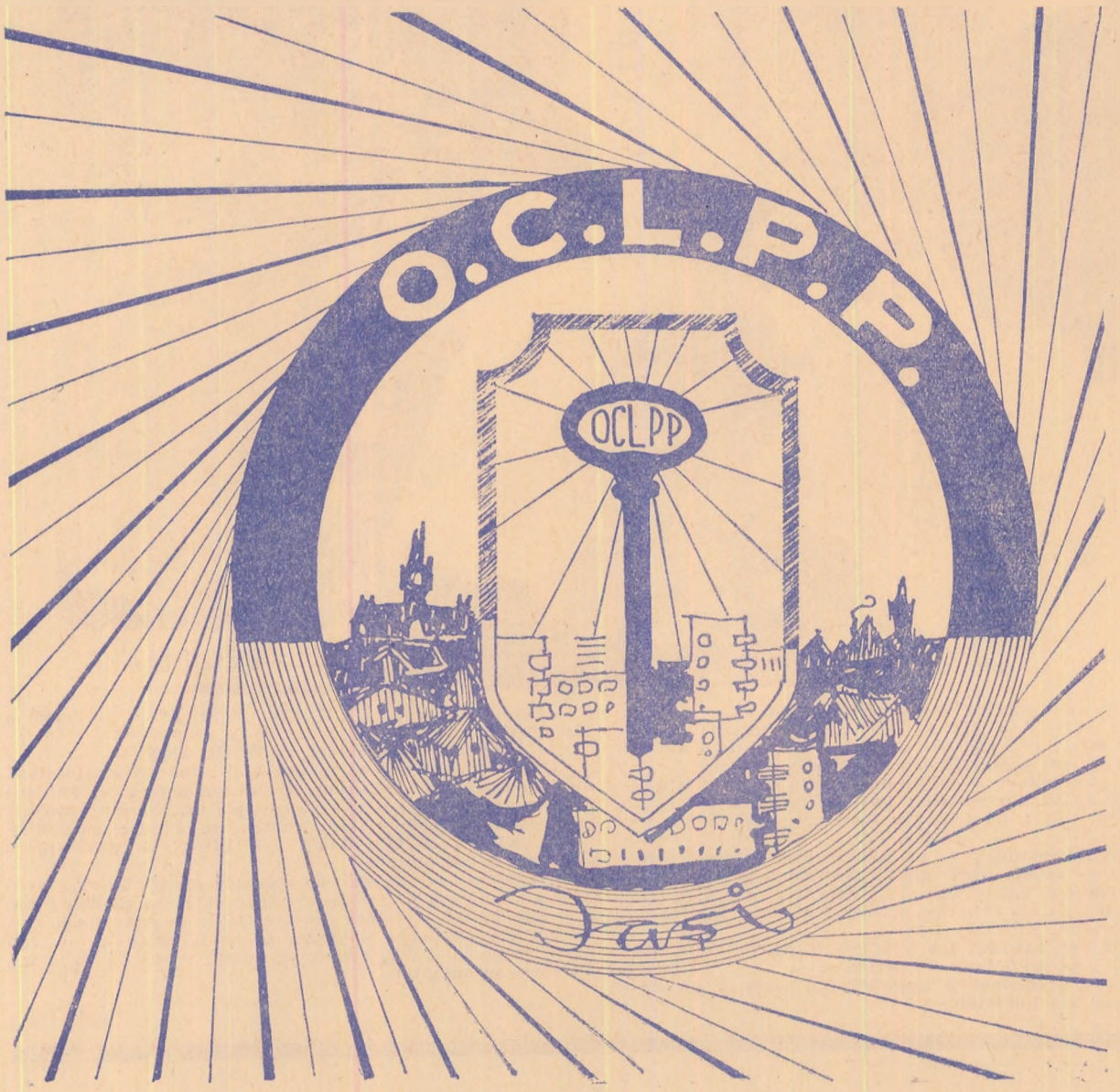

Partidul şi statul nostru continuă să acorde o atenţie deosebită construcţiilor de locuinţe pentru oamenii muncii. Este promovată îmbinarea eforturilor făcute de stat cu mobilizarea mai largă a fondurilor populaţiei pentru realizarea de locuinţe. În acest sens a fost înfiinţat Oficiul pentru construcţii de locuinţe proprietate personală şi în judeţul Iaşi, în anul 1966, cu sediul actual în strada Cuza Vodă nr. 53.

E cazul să reamintim condiţiile de realizare a unei locuinţe proprietate personală :

1. Orice salariat al unei întreprinderi sau instituţii care are buletin de populaţie a municipiului Iaşi, are dreptul de a-şi construi prin O.C.L.P.P. locuinţă — proprietate personală.

2. Solicitanţii care n-au totuşi buletin de populaţie a municipiului Iaşi, dar care :

— sînt absolvenţi ai învăţămîntului superior repartizaţi de comisiile guvernamentale ;

— angajaţii prin concurs reglementat de H.C.M., în completarea acestei condiţii, Decretul nr. 307/1971 le acordă posibilitatea obţinerii mutării definitive în municipiul Iaşi.

3. Doritorii pentru construirea unei proprietăţi personale trebuie să posede contravaloarea avansului minim necesar.

Solicitanţii care nu au posibilitatea de acoperire a avansului minim prevazut, pot face un împrumut la stat, adresîndu-se la C.E.C. de unde pot obţine întregul avans necesar, sau a unei valori mai mici, necesare completării valorii avansului minim contractual.

Modul de înscriere la obţinerea de locuinţe proprietate personala

Doritorii care îndeplinesc condiţiile pentru construirea unei locuinţe proprietate personală se pot prezenta la sediul oficiului — serviciul relaţii — cu adeverinţă de salariat (soţ, soţie) şi cu buletinele de identitate, de unde vor primi relaţiile necesare contractării cu o cerere tip ce urmează a fi completată şi vizată la C.E.C., pentru confirmarea depunerii avansului minim necesar.

Şi acei care nu au avansul minim necesar la contractare de locuinţe proprietate personală şi doresc a-şi construi o locuinţă, se vor prezenta cu buletinul de identitate, la C.E.C., unde există un ghişeu special pentru acordarea de credite în acest scop.

La depunerea cererii. solicitanţii pot contracta un apartament din disponibilităţile existente la data respectivă, iar în cazul în care aceste disponibilităţi nu satisfac, O.C.L.P.P. anunţă periodic prin presa locală, afişe, etc. blocurile ce urmează a fi puse în vînzare. Solicitanţii în termenul anunţat, urmează a depune opţiuni care vor arăta tipul de bloc şi numărul de camere.

După verificarea acestor opţiuni, Oficiul întocmeşte liste de prioritate ce se afişează pentru consultare şi eventuale contestaţii, după care se supun aprobării comisiei de prioritate şi se face programare pe blocuri, în vederea ţinerii şedinţelor de repartizare şi contractare a apartamentelor, unde se fixează blocul, etajul, orientarea apartamentului solicitat şi data intrării în apartament.

La întocmirea tabelelor pentru contractarea apartamentelor se are în vedere următoarea ordine de prioritate, legiferată prin Legea nr. 9/1968 :

— solicitanţii care depun la contractare costul integral al locuinţei.

— solicitanţii a căror imobile au fost expropiate sau sînt supuse calamităţilor naturale.

Pentru ceilalţi solicitanţi. în funcţie de vechimea avansului depus la C.E.C. (vechimea fiind considerată luna înscrierii), iar la valoarea egală (luna înscrierii) se aplică prioritate pentru cei care depun un avans mai mare.

Se mai precizează că solicitanţii care au fost expropiaţi sau autodemolaţi în urma calamităţilor naturale. pot depune drept avans suma primită ca despăgubire, dacă îşi construiesc un apartament cu un număr de camere pentru ei şi familiile lor.

Ing. PINTILIE Gh.

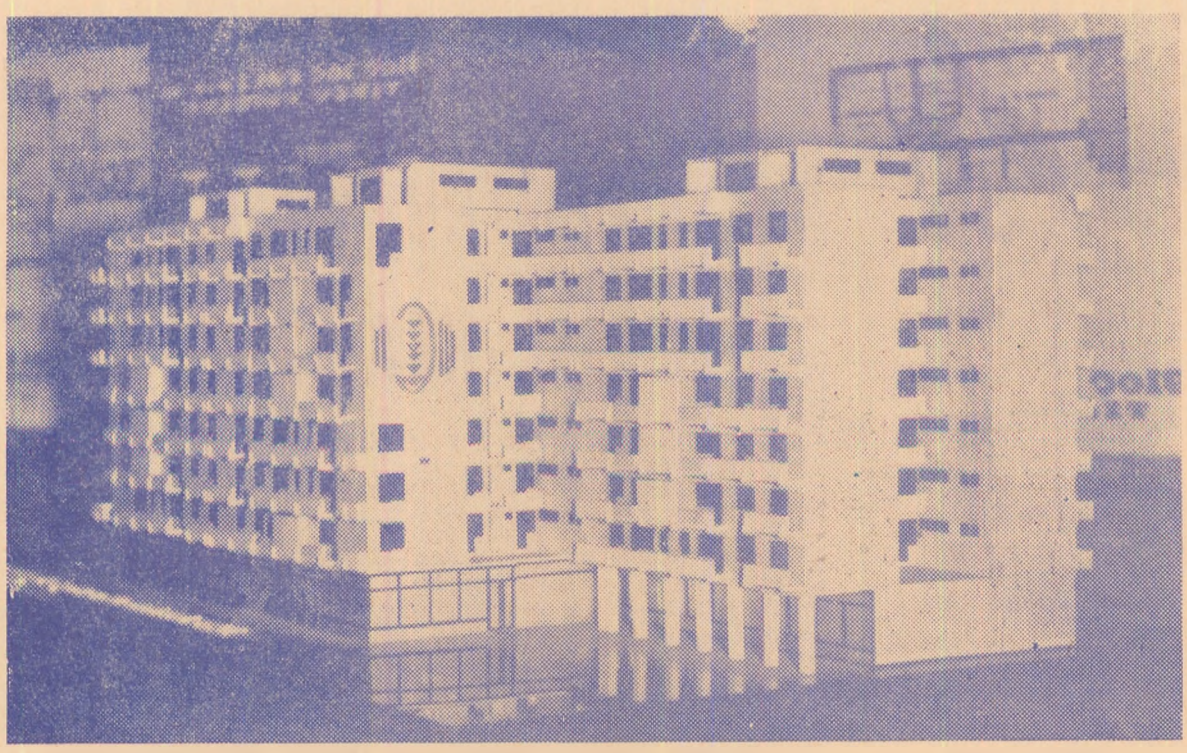

Macheta bloc „C. Negri"

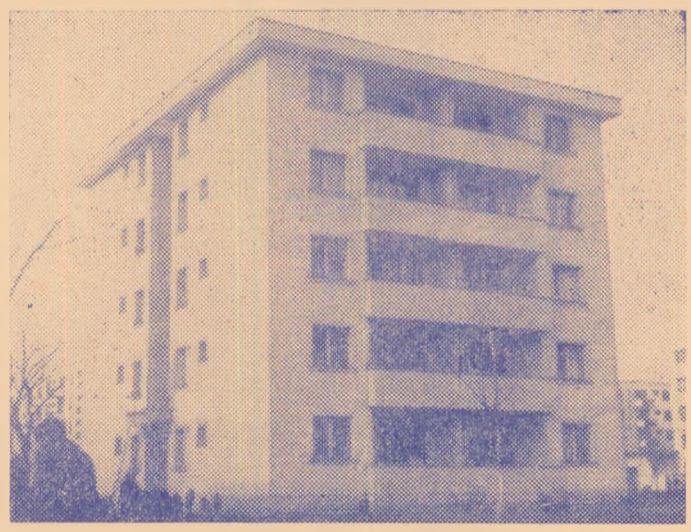

Bloc Socola — Nicolina

INTREPRINDEREA TERITORIALA DE APROVIZIONARE IASI

Intreprinderea teritorială de aprovizionare din Iaşi, în baza atribuţiunilor ce-i revin prin Decretul 303/71 şi a altor hotărîri cu caracter special, a acţionat şi acţionează încă în vederea readucerii în circuitul economic a materiilor şi materialelor de uz general ce se găsesc disponibile la unităţile de pe raza judeţelor Iaşi şi Vaslui.

Această acţiune urmăreşte realizarea unui dublu scop şi anume :

In primul rînd, al degrevării financiare la unităţile deţinătoare de stocuri disponibile şi

In al doilea rînd al satisfacerii nevoilor de producţie sau consum la unităţile solicitante ale acestor materiale.

In realizarea acestui scop, Intreprinderea teritorială de aprovizionare din Iaşi a preluat pînă în prezent mărfuri disponibile.

Ca urmare a recalculării normelor de stoc şi a normativelor mijloacelor circulante, la unităţile economice s-au format noi stocuri de materiale disponibile.

Prin HCM 1690/28.XII,1971 s-a prevăzut ca Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale şi Controlului Gospodăririi Fondurile Fixe, prin întreprinderile teritoriale de aprovizionare să preia pînă la data de 30 iunie 1972 stocurile de materiale de uz general devenite astfel disponibile pentru a fi reintroduse în circuitul economic.

Invităm pe această cale unităţile deţinătoare de stocuri disponibile din cadrul judeţelor Iaşi şi Vaslui să depună în timp util listele cu materialele disponibile pentru a putea fi analizate şi preluate în cadrul termenului stabilit prin HCM 1690/71, adică pînă la data de 30 iunie 1972.

G. CH.

ÎNTREPRINDEREA CINEMATOGRAFICĂ

Pe ecranele ieşene continuă să ruleze comedii cinematografice, filme cu problematică inspirată din viaţa cotidiană a tineretului, filme de aventuri şi muzicale.

— „Astă seară dansăm în familie", este titlul noului film românesc realizat de Geo Saizescu, o irezistibilă comedie în culori, cu Dem. Rădulescu şi Sebastian Papaiani. În alte roluri: Vasilica Tastaman, Ioana Bulcă, Stela Popescu, Draga Olteanu, Mariella Petrescu, Violeta Andrei.

— „Mary Poppins" — producţie a studiourilor „Walt Disney" 1964 — fantezie muzical-coregrafică cu Julie Andrews, căreia Asociaţia Presei străine din Hollywood i-a decernat premiul Globul de Aur în 1964.

— „Sacco şi Vanzetti" — coproducţie italo-franceză. Bazat pe o documentaţie bogată, regizorul Giuliano Montaldo reînvie pe ecran cazul Sacco şi Vanzetti — una din cele mai cumplite erori judiciare din istoria S.U.A. — care, cu o jumătate de secol în urmă, a zguduit conştiinţele oamenilor cinstiţi din America şi din întreaga lume.

— „Olesia" — producţie a studiourilor „Alexandr Dovjenko" din Kiev, în regia lui Boris Ivcenco. Filmul a fost inspirat de nuvela omonimă a lui Alexandr Kurpin.

Filmul prilejuieşte o reîntîlnire cu Liudmila Ciursina (Olesia) cunoscută din filmele: Poveste de pe Don; Cînd copacii erau mari; Casa de la Răscruce; Primăvara pe Oder.

— „Tată de duminică" — un film realizat de studiourile cehoslovace — drama unei familii destrămate care dezvăluie pe etape, în stil de anchetă, adevăruri triste. Toate nuanţările şi notaţiile delicate captivează şi reuşesc să prindă spectatorul în firul povestirii.

— „INTRARE LIBERĂ LA OFICIUL STĂRII CIVILE" — producţie a studioului Defa — Berlin.

Film cu o problematică inspirată din viaţa şi preocupările actuale ale tineretului

— „FERICIT CEL CARE CA ULISE..." — producţie a studiourilor franceze: Regia: Henry Colpi.

În distribuţie: Fernandel, Rellis, H. Tisot.

O poveste simplă, emoţionantă şi plină de sensibilitate, un film care vine din suflet, tandra bonomie a lui Fernandel, (care face în film una dintre cele mai bune creaţii ale sale), dau aventurilor lui Antonin un farmec particular.

— „NU-MI PLACE ZIUA DE LUNI" — producţie a studiourilor poloneze.

Filmul este un mozaic de episoade comice în care evoluează o serie de personaje urmărite de ideea că luna este o zi ghinionistă. Acţiunea desfăşurată în decursul unei zile, în decorul capitalei poloneze, poate fi împărţită în trei părţi distincte: Varşovia se trezeşte, Varşovia lucrează, Varşovia se odihneşte.

A. J.

PLATFORMĂ SOLIDĂ PENTRU VIITOARELE REALIZĂRI

Chiar dacă nu a fost atît de aspră, iarna din acest an a pus destule probleme de ordin organizatoric constructorilor de la Trustul de construcţii Iaşi, mai ales că stadiile fizice pe principalele şantiere nu permiteau închiderea fronturilor de lucru existente, iar alte fronturi noi nu se puteau crea din cauza racordării necorespunzătoare a frontului de lucru din anul 1971.

Cu toate acestea Trustul de construcţii Iaşi şi-a îndeplinit în trim. I sarcina valorică încă de la 24 martie, realizînd 21,9 la sută din planul anual. S-au dat în folosinţă un număr de 371 apartamente, fond de stat şi OCLPP, s-au terminat şi predat beneficiarului cele 157 apartamente cu finisaj redus din 1971, s-au mai predat alte obiective importante din oraşul şi judeţul Iaşi, s-a pus în funcţiune pentru nevoile proprii o staţie de betoane automată, cu o capacitate de 60 000 mc. an.

Aceste realizări însă nu au satisfăcut pe deplin conducerea colectivă a trustului, mai ales că mai există şi unele nerealizări, cum ar fi costul lucrărilor încă la un nivel destul de ridicat şi unele rămîneri în urmă la productivitatea muncii.

Analiza efectuată la nivel de conducere a scos la iveală că trim. I a creat condiţii pentru larga desfăşurare a activităţii. Acest lucru este cu atît mai important cu cît sarcinile trim II cresc simţitor, iar trustul este hotărît a încheia sem. I cu o realizare de cel puţin 50 la sută din volumul anual al planului.

În această idee, încă din primele zile ale trim. II a început o acţiune energică pentru impulsionarea ritmului de execuţie pe şantiere, pregătirea lucrului în 2 şi 3 schimburi, utilizarea intensivă a utilajelor, extinderea acordului global pînă la 80 la sută din muncitorii acordanţi, reducerea cheltuielilor de producţie.

In vederea creării unei baze de producţie la nivelul tehnicii noi, a fost pusă în funcţiune noua bază de producţie a trustului, echipată modern şi capabilă să realizeze o serie de prefabricate de şantier, mărindu-se astfel gradul de industrializare a lucrărilor.

Oricum, întreg colectivul de muncă al trustului a păşit în noul trimestru hotărît să se achite cu succes de sarcinile ce-i revin, să dovedească prin fapte priceperea şi hărnicia colectivului, să asigure realizarea planului la toţi indicatorii.

M. T.